

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ S. κ.λ.π. κατά ΙΤΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 16643/09)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

21 Οκτωβρίου 2014

Η απόφαση αυτή θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί αλλαγές ως προς την μορφή.

Στην υπόθεση S. και λοιποί κατά Ιταλίας και Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (δεύτερο τμήμα), συνεδριάζοντας στις 9 Σεπτεμβρίου 2014 σε δικαστικό συμβούλιο, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Işıl Karakaş, *πρόεδρος*

Guido Raimondi,

András Sajó,

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Helen Keller,

Paul Lemmens,

Robert Spano, *δικαστές,*

και Stanley Naismith, *γραμματέας τμήματος,*

Αφού διασκέφθηκε σε δικαστικό συμβούλιο στις 9 Σεπτεμβρίου 2014,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 16643/09) στρεφόμενη κατά της Ιταλικής Δημοκρατίας και με την οποία τριάντα-δύο Αφγανοί υπήκοοι, δύο Σουδανοί υπήκοοι και ένας υπήκοος της Ερυθραίας («οι προσφεύγοντες») προσέφυγαν στο Δικαστήριο στις 25 Μαρτίου 2009 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Τα στοιχεία των προσφευγόντων αναγράφονται στον ανακεφαλαιωτικό πίνακα που έχει συναφθεί στην παρούσα απόφαση. Κατά την κατάθεσή της, η προσφυγή έφερε τις υπογραφές τριών πληρεξουσίων: της κ. Π. Μασουρίδου, δικηγόρου Αθηνών, της κ. A. Ballerini, δικηγόρου της Γένοβας, και του κ. L. Mandro, δικηγόρου Βενετίας. Στις 19 Ιουνίου 2009, η κ. Μασουρίδου ενημέρωσε ότι δεν εκπροσωπούσε τους προσφεύγοντες με τους οποίους δεν ήταν πλέον σε επαφή και των οποίων είχε περιοριστεί να συγκεντρώσει τις εξουσιοδοτήσεις στην Ελλάδα. Ο κ. Mandro, από την πλευρά του, δεν έθεσε στη συνέχεια την υπογραφή του σε οποιοδήποτε έγγραφο σχετικό με την προσφυγή. Από τον φάκελο προκύπτει επίσης ότι η κ. Ballerini έτυχε κατά την ετοιμασία της προσφυγής της συνδρομής της κυρίας Alessandra Sciorba, διδάκτορας Νομικής, και του κυρίου Basir Ahang,

δημοσιογράφου αφγανικής υπηκοότητας, οι οποίοι πήραν συνέντευξη από τους προσφεύγοντες στον καταυλισμό της Πάτρας.

Η Ιταλική Κυβέρνηση εκπροσωπήθηκε από την αντιπρόσωπό της, κυρία Ersiliagrazia Spatafora, και από τον πρώην συν-αντιπρόσωπό της, κύριο Nicola Lettieri. Η Ελληνική Κυβέρνηση εκπροσωπήθηκε από τον εκπρόσωπό της, κύριο Αλέξανδρο Γ. Τζεφεράκο, βοηθούμενο από τον κύριο Γεώργιο Κανελλόπουλο, νομικό σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, καθώς και την κυρία Σταυρούλα Τρέκλη και τον κύριο Χρήστο Πουλάκο, δικαστικούς αντιπροσώπους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονταν, ειδικότερα, ότι εισήλθαν λαθραία στην Ιταλία προερχόμενοι από την Ελλάδα και ότι επαναπροωθήθηκαν αμέσως προς την χώρα αυτή, με κίνδυνο μεταγενέστερης επαναπροώθησης προς τις αντίστοιχες χώρες καταγωγής τους, στις οποίες αυτοί κινδύνευαν με θάνατο, βασανιστήρια ή απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση (άρθρα 2 και 3 της Σύμβασης). Παραπονούνταν, εξάλλου, ότι δεν είχαν πρόσβαση σε εθνικά όργανα για να επικαλεστούν τις αιτιάσεις αυτές (άρθρο 13 της Σύμβασης) και ότι υπέστησαν κακομεταχείριση από την ιταλική και την ελληνική αστυνομία καθώς και από τα πληρώματα των πλοίων με τα οποία επέστρεψαν στην Ελλάδα (άρθρο 3 της Σύμβασης).

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, παραπονούνταν επίσης ότι κρατήθηκαν κάτω από κακές συνθήκες (άρθρο 3 της Σύμβασης).

Σε ό,τι αφορά την Ιταλία, ισχυρίζονταν ότι υπήρξαν θύματα αδιακρίτων συλλογικών απελάσεων (άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4) και ότι στερήθηκαν του δικαιώματός τους να θέσουν την υπόθεσή τους ενώπιον του Δικαστηρίου, εξαιτίας της αδυναμίας να έλθουν σε επαφή με διερμηνέα και δικηγόρο (άρθρο 34 της Σύμβασης).

4. Στις 23 Ιουνίου 2009, το τμήμα αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην ιταλική και την ελληνική κυβέρνηση και να την χειριστούν κατά προτεραιότητα (άρθρο 41 του κανονισμού). Επίσης, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 39 του κανονισμού, το τμήμα κάλεσε την ελληνική κυβέρνηση να αναστείλει την απέλαση των ακολούθων προσφευγόντων: κκ. N. R., M. M., M. S. M., A. R., F. A. και H. N.¹.

¹ Οι προσφεύγοντες με αριθμούς 2, 12, 13, 14, 34 και 35 του συνημμένου καταλόγου.

5. Τόσο οι προσφεύγοντες όσο και οι εναγόμενες κυβερνήσεις κατέθεσαν έγγραφες παρατηρήσεις ως προς το παραδεκτό καθώς και ως προς την ουσία της υπόθεσης.

Έγγραφες προτάσεις ελήφθησαν επίσης από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (HCR), καθώς και από το Κέντρο Συμβουλών για τα Ατομικά Δικαιώματα στην Ευρώπη (το «Κέντρο AIRE») και από την Διεθνή Αμνηστία από κοινού. Ο πρόεδρος του τμήματος τους είχε επιτρέψει να παρέμβουν δυνάμει του άρθρου 36 § 2 της Σύμβασης.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

6. Οι προσφεύγοντες, ο κατάλογος των οποίων έχει επισυναφθεί στην παρούσα, είναι τριάντα-δύο Αφγανοί υπήκοοι, δύο Σουδανοί υπήκοοι και ένας υπήκοος της Ερυθραίας.

7. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

A. Τα επικαλούμενα από την προσφυγή περιστατικά

8. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι έφθασαν, σε διαφορετικές ημερομηνίες στην διάρκεια των ετών 2007 και 2008, στην ελληνική επικράτεια προερχόμενοι από χώρες στις οποίες υπάρχουν ένοπλες συγκρούσεις που επηρεάζουν τους πολίτες (εν προκειμένω το Αφγανιστάν, το Σουδάν και η Ερυθραία). Αφού επιβιβάστηκαν λαθραία στην Πάτρα πάνω σε πλοία με προορισμό την Ιταλία, φέρονται να έφθασαν μεταξύ Ιανουαρίου 2008 και Φεβρουαρίου 2009² στα λιμάνια του Μπάρι, της Ανκόνα και της Βενετίας, όπου η αστυνομία των συνόρων τους συνέλαβε και τους απομάκρυνε αμέσως από την χώρα. Κατά τους προσφεύγοντες, η πρακτική αυτή της άμεσης επαναπροώθησης ακολουθούνταν από τις ιταλικές αρχές ήδη εδώ και πολλούς μήνες.

9. Οι προσφεύγοντες φέρονται να υπέστησαν βία εκ μέρους των ιταλών αστυνομικών, στην συνέχεια από τα πληρώματα των πλοίων και, τέλος, από την ελληνική αστυνομία. Κατ'αυτούς, ούτε η Ιταλία ούτε η Ελλάδα τους επέτρεψαν να ζητήσουν άσυλο.

² Με εξαίρεση τον προσφεύγοντα αριθ. 15 του συνημμένου στην παρούσα καταλόγου, ο οποίος ισχυρίζεται ότι έφθασε στην Ιταλία τον Οκτώβριο 2004, και τους προσφεύγοντες αριθ. 20 και του συνημμένου στην παρούσα καταλόγου, για τους οποίους δεν διευκρινίζεται ημερομηνία.

10. Σε ό,τι αφορά την Ιταλία, οι προσφεύγοντες φέρονται να μην είχαν την δυνατότητα να έλθουν σε επαφή με δικηγόρους και διερμηνείς. Φέρεται να μην τους παρασχέθηκε οποιαδήποτε πληροφορία σχετικά με τα δικαιώματά τους. Επίσης, φέρονται να μην έλαβαν οποιοδήποτε «επίσημο, γραπτό και μεταφρασμένο» έγγραφο σχετικά με την απομάκρυνσή τους. Ισχυρίζονται ότι η αστυνομία των ιταλικών συνόρων τους επέστρεψε αμέσως στα πλοία από τα οποία μόλις είχαν αποβιβαστεί και ότι αυτοί κλειδώθηκαν μέσα στις καμπίνες ή ακόμη και μέσα στις τουαλέτες σε ολόκληρο το ταξίδι της επιστροφής στην Ελλάδα.

11. Σε βάρος της Ελλάδας, παραπονούνται ότι, σε έναν πρώτο χρόνο, τοποθετήθηκαν σε κέντρα κράτησης και στην συνέχεια ότι αναγκάστηκαν, μετά την απελευθέρωσή τους, να ζουν κάτω από επισφαλείς συνθήκες στον καταυλισμό της Πάτρας. Υπογραμμίζουν τις δυσκολίες που συνάντησαν στις ενέργειες στις οποίες έπρεπε να προβούν για την λήψη του ασύλου.

B. Η θέση των εναγομένων κυβερνήσεων σε ό,τι αφορά την ταυτότητα των προσφευγόντων και τα περιστατικά των οποίων γίνεται επίκληση στην προσφυγή

12. Η ιταλική κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, μεταξύ των προσφευγόντων, μόνον ο κ. R. K. έφθασε στο ιταλικό έδαφος. Κρυμμένος μαζί με δεκαεπτά άλλους λαθραίους μέσα σε ένα φορτηγό που μετέφερε λαχανικά, ο προσφεύγων φέρεται να ανακαλύφθηκε από την αστυνομία στο λιμάνι της Ανκόνα στις 14 Ιανουαρίου 2009 και επαναπροωθήθηκε προς την Ελλάδα την ίδια ημέρα. Φέρεται να έφθασε στην Πάτρα στις 15 Ιανουαρίου. Η ηλικία που δηλώθηκε στις 14 Ιανουαρίου από τον ενδιαφερόμενο φέρεται πάντως να μην αντιστοιχεί με εκείνη που αναγράφεται στην προσφυγή. Σε στήριξη των ισχυρισμών της, στις 11 Σεπτεμβρίου 2009, η Κυβέρνηση υπέβαλε στο Δικαστήριο το αντίγραφο ενός εντύπου της αστυνομίας των συνόρων της Ανκόνα, με ημερομηνία 14 Ιανουαρίου 2009, συμπληρωμένο με το χέρι και υπογεγραμμένο από τον κ. R.K., το οποίο περιέχει τα ακόλουθα στοιχεία: επώνυμο, όνομα, όνομα πατρός, επώνυμο και όνομα μητρός, τόπος γέννησης, έτος γέννησης, υπηκοότητα.

13. Από την πλευρά της, η ελληνική κυβέρνηση γνωστοποιεί ότι τα αρχεία της υπηρεσίας μετανάστευσης του Υπουργείου Εσωτερικών της επιβεβαιώνουν την παρουσία στην Ελλάδα μόνον δέκα από τους προσφεύγοντες. Δίνει ως προς αυτούς τις ακόλουθες διευκρινίσεις:

-N. Re.³: πρόκειται πιθανόν, σύμφωνα με τις δηλώσεις του ενδιαφερομένου, για τον N. R., Αφγανό υπήκοο που γεννήθηκε την 1^η Ιανουαρίου 1990 και ο οποίος συνελήφθη στην Πάτρα στις 3 Δεκεμβρίου 2008 εξαιτίας του παρανόμου της εισόδου του και της παραμονής του στην Ελλάδα. Στις 6 Δεκεμβρίου 2008, η Αστυνομική Διεύθυνση Αχαΐας εξέδωσε σε βάρος του μία απόφαση απέλασης (αριθ. 2541/08-1Α). Φέρεται να του χορηγήθηκε ένα αντίγραφο του ενημερωτικού φυλλάδιου για τα δικαιώματα των ατόμων σε βάρος των οποίων εκκρεμεί μία απόφαση απέλασης. Δεδομένου ότι δεν θεωρήθηκε επικίνδυνος για την δημόσια τάξη ή ασφάλεια, ο προσφεύγων αφέθηκε ελεύθερος με διαταγή να επιστρέψει στην πατρίδα του εντός 30 ημερών. Στις 30 Ιουνίου 2009, αυτός συνελήφθη εκ νέου στην Πάτρα διότι διέμενε παρανόμως στην Ελλάδα. Του χορήγησαν ένα νέο ενημερωτικό φυλλάδιο και η αστυνομική διεύθυνση Αχαΐας εξέδωσε μία δεύτερη απόφαση απέλασης (αριθ. 2541/08-2Α) και του επέβαλε κράτηση. Στην συνέχεια μεταφέρθηκε στο αστυνομικό τμήμα του Πύργου εξαιτίας της κατάστασης υπερπλήρωσης του κέντρου κράτησης της αστυνομικής διεύθυνσης Αχαΐας. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2009, ο γενικός αστυνομικός διευθυντής Δυτικής Ελλάδας ανέστειλε την εκτέλεση της απέλασης και άφησε εκ νέου ελεύθερο τον προσφεύγοντα, ενόψει της μετάφρασης που προσκόμισε ο ίδιος της απόφασης του Δικαστηρίου της 23 Ιουνίου, με την οποία η ελληνική κυβέρνηση κλήθηκε να αναστείλει την απέλαση.

-S. A. K.⁴: πρόκειται πιθανόν, σύμφωνα με τις δηλώσεις του ενδιαφερομένου, για τον S. K., Αφγανό υπήκοο που γεννήθηκε την 1^η Ιανουαρίου 1982 και ο οποίος συνελήφθη στην Πάτρα την 1^η Οκτωβρίου 2008 εξαιτίας του παρανόμου της εισόδου του και της παραμονής του στην Ελλάδα. Αφού αναχώρησε στις 29 Οκτωβρίου 2008 με πλοίο με προορισμό την Ιταλία, επαναπροωθήθηκε από εκεί και επέστρεψε στην Ελλάδα στις 31 Οκτωβρίου. Στις 4 Νοεμβρίου 2008, η Αστυνομική Διεύθυνση Αχαΐας εξέδωσε σε βάρος του μία απόφαση απέλασης (αριθ. 2212/08-1β), η οποία κοινοποιήθηκε στις 6 Νοεμβρίου. Φέρεται να του χορηγήθηκε το ενημερωτικό φυλλάδιο για τα δικαιώματα των ατόμων σε βάρος των οποίων εκκρεμεί μία απόφαση απέλασης και έχουν τεθεί υπό κράτηση. Ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στην συνέχεια στο ειδικό κέντρο κράτησης αλλοδαπών του Κυπρίνου (Ορεστιάδα – Νομός Έβρου) εξαιτίας της υπερπλήρωσης του κέντρου κράτησης της αστυνομικής

³ Ο προσφεύγων αριθ. 2 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁴ Πιθανόν πρόκειται για τον προσφεύγοντα αριθ. 7 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

διεύθυνσης Αχαΐας. Εν τω μεταξύ, στις 28 Νοεμβρίου 2008, ο προσφεύγων εισήγαγε μία αίτηση για την χορήγηση πολιτικού ασύλου, η οποία απορρίφθηκε στις 14 Ιανουαρίου 2009 με απόφαση της διεύθυνσης αλλοδαπών (αριθ. 4/886727). Κοινοποιηθείσα στον ενδιαφερόμενο στις 22 Ιανουαρίου, η απόφαση δεν απετέλεσε αντικείμενο οποιασδήποτε προσφυγής από την πλευρά του. Στις 24 Ιουνίου 2009, ο προσφεύγων επέστρεψε από την Βιέννη στην Ελλάδα κατ'εφαρμογήν του κανονισμού αριθ. 343/2003 (αποκαλούμενου ο κανονισμός «Δουβλίνο II» - ή, κοινώς, ο «κανονισμός του Δουβλίνου» - βλέπε παραγράφους 54 και επόμενες πιο κάτω) και, στην συνέχεια, στις 27 Ιουνίου, η υπηρεσία αλλοδαπών Αττικής εξέδωσε μία νέα απόφαση απέλασης (αριθ. 404983/2-α) χωρίς την επιβολή κράτησης, με καθορισμό προθεσμίας 30 ημερών για αναχώρηση από την ελληνική επικράτεια.

-R. K.⁵: πρόκειται πιθανόν, σύμφωνα με τις δηλώσεις του ενδιαφερομένου, για το άτομο με το ίδιο όνομα, Αφγανό υπήκοο που γεννήθηκε την 1^η Ιανουαρίου 1974 και ο οποίος συνελήφθη στην Πάτρα στις 16 Ιανουαρίου 2008 εξαιτίας του παρανόμου της εισόδου του και της παραμονής του στην Ελλάδα. Στις 16 Ιανουαρίου 2009, η Αστυνομική Διεύθυνση Αχαΐας εξέδωσε σε βάρος του μία απόφαση απέλασης (αριθ. 150/09-14), με θέση υπό κράτηση. Φέρεται να του χορηγήθηκε ένα αντίγραφο του ενημερωτικού φυλλαδίου για τα δικαιώματα των ατόμων σε βάρος των οποίων εκκρεμεί μία απόφαση απέλασης. Στις 24 Ιανουαρίου, η εκτέλεση της απέλασης ανεστάλη ελλείψει εγγράφων ταυτότητας για το ταξίδι επιστροφής. Ως συνέπεια αυτού, ο προσφεύγων αφέθηκε ελεύθερος, με την υποχρέωση να εγκαταλείψει την ελληνική επικράτεια εντός 30 ημερών.

-R. R.⁶: πρόκειται πιθανόν, σύμφωνα με τις δηλώσεις του ενδιαφερομένου, για τον R. R., Αφγανό υπήκοο που γεννήθηκε την 1^η Ιανουαρίου 1990 και ο οποίος συνελήφθη στην Πάτρα στις 14 Οκτωβρίου 2008 διότι δεν διέθετε άδεια παραμονής. Αφού αναχώρησε με προορισμό την Ιταλία με το πλοίο 'Σοφοκλής Βενιζέλος', ο προσφεύγων επέστρεψε στην Ελλάδα στις 13 Οκτωβρίου 2008 μετά την απομάκρυνσή του από τις ιταλικές αρχές. Την επομένη, στον προσφεύγοντα, στον οποίο χορηγήθηκε το ενημερωτικό φυλλάδιο για τα δικαιώματα των ατόμων σε βάρος των οποίων εκκρεμεί μία απόφαση απέλασης, κοινοποιήθηκε μία απόφαση απέλασης (αριθ. 1061/08-1α) χωρίς θέση υπό κράτηση, η οποία ελήφθη την ίδια ημερομηνία

⁵ Ο προσφεύγων αριθ. 4 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁶ Πιθανόν ο προσφεύγων αριθ. 15 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

από την αστυνομική διεύθυνση Αχαΐας. Αυτός αφέθηκε ελεύθερος, με την υποχρέωση να εγκαταλείψει την ελληνική επικράτεια εντός 30 ημερών.

-M. I. S. H.⁷: πρόκειται πιθανόν, σύμφωνα με τις δηλώσεις του ενδιαφερομένου, για τον Μ. Ι. Η., Αφγανό υπήκοο που γεννήθηκε την 1^η Ιανουαρίου 1985 και ο οποίος συνελήφθη στην Σάμο στις 17 Νοεμβρίου 2008 διότι δεν διέθετε έγγραφα. Ο προσφεύγων, στον οποίο χορηγήθηκε το ενημερωτικό φυλλάδιο για τα δικαιώματα των ατόμων σε βάρος των οποίων εκκρεμεί μία απόφαση απέλασης, κοινοποιήθηκε σε ημερομηνία που δεν διευκρινίζεται μία απόφαση απέλασης (αριθ. 6634/2/2041-10) χωρίς θέση υπό κράτηση, η οποία ελήφθη στις 30 Νοεμβρίου από την αστυνομική διεύθυνση Σάμου. Αυτός αφέθηκε ελεύθερος, με την υποχρέωση να εγκαταλείψει την ελληνική επικράτεια εντός 30 ημερών.

-G. O.⁸: πρόκειται πιθανόν, σύμφωνα με τις δηλώσεις του ενδιαφερομένου, για τον G. Α., Σομαλό υπήκοο που γεννήθηκε την 1^η Ιανουαρίου 1984 και ο οποίος συνελήφθη στην Σάμο στις 5 Δεκεμβρίου 2009 εξαιτίας του παρανόμου της εισόδου και της παραμονής του στην Ελλάδα. Αφού αυτός έλαβε το ενημερωτικό φυλλάδιο για τα δικαιώματα των ατόμων σε βάρος των οποίων εκκρεμεί μία απόφαση απέλασης, στον προσφεύγοντα κοινοποιήθηκε σε ημερομηνία που δεν διευκρινίζεται μία απόφαση απέλασης (αριθ. 6634/2/2063-12) χωρίς θέση υπό κράτηση, η οποία ελήφθη στις 8 Δεκεμβρίου από την αστυνομική διεύθυνση Σάμου. Αυτός αφέθηκε ελεύθερος, με την υποχρέωση να εγκαταλείψει την ελληνική επικράτεια εντός 30 ημερών.

-N. K.⁹: πρόκειται πιθανόν, σύμφωνα με τις δηλώσεις του ενδιαφερομένου, για τον Ν. Κ., Αφγανό υπήκοο που γεννήθηκε την 1^η Ιανουαρίου 1992 και ο οποίος συνελήφθη στην Σάμο στις 17 Νοεμβρίου 2008 διότι δεν διέθετε έγγραφα. Αφού αναχώρησε για την Ιταλία στις 4 Ιανουαρίου 2009 με το πλοίο Super Fast XII, επαναπροωθήθηκε από εκεί από τις ιταλικές αρχές στις 6 Φεβρουαρίου 2009. Στις 7 Φεβρουαρίου, ο προσφεύγων παραδόθηκε στο τμήμα ασφαλείας Πατρών από την κεντρική λιμενική αρχή της ίδιας πόλης διότι δεν διέθετε έγγραφα. Ο προσφεύγων έλαβε αμέσως ένα αντίγραφο του ενημερωτικού φυλλαδίου για τα δικαιώματα των ατόμων σε βάρος των οποίων εκκρεμεί μία απόφαση απέλασης και του κοινοποιήθηκε σε ημερομηνία που δεν διευκρινίζεται μία απόφαση απέλασης (αριθ.

⁷ Ο προσφεύγων αριθ. 17 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁸ Ο προσφεύγων αριθ. 22 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁹ Ο προσφεύγων αριθ. 24 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

255/09-1α) χωρίς θέση υπό κράτηση, η οποία ελήφθη την ίδια ημέρα από την αστυνομική διεύθυνση Αχαΐας. Αυτός αφέθηκε ελεύθερος, με την υποχρέωση να εγκαταλείψει την ελληνική επικράτεια εντός 30 ημερών.

-H. M. Y.¹⁰: πρόκειται πιθανόν, σύμφωνα με τις δηλώσεις του ενδιαφερομένου, για τον N. M., Αφγανό υπήκοο που γεννήθηκε την 1^η Ιανουαρίου 1998 και ο οποίος συνελήφθη στην Σάμο στις 9 Ιουνίου 2008 διότι δεν διέθετε έγγραφα. Ο προσφεύγων έλαβε το φυλλάδιο για τα δικαιώματα των ατόμων σε βάρος των οποίων εκκρεμεί μία απόφαση απέλασης και του κοινοποιήθηκε σε ημερομηνία που δεν διευκρινίζεται μία απόφαση απέλασης (αριθ. 6634/2/1642-ε) χωρίς θέση υπό κράτηση, η οποία ελήφθη στις 12 Ιουνίου από την αστυνομική διεύθυνση Σάμου. Αυτός αφέθηκε ελεύθερος, με την υποχρέωση να εγκαταλείψει την ελληνική επικράτεια εντός 30 ημερών.

-R. W.¹¹: πρόκειται πιθανόν, σύμφωνα με τις δηλώσεις του ενδιαφερομένου, για άτομο με το ίδιο όνομα, Αφγανό υπήκοο που γεννήθηκε την 1^η Ιανουαρίου 1990 και ο οποίος συνελήφθη στην Πάτρα στις 8 Ιανουαρίου 2009 εξαιτίας του παρανόμου της εισόδου και της παραμονής του στην Ελλάδα. Στον προσφεύγοντα χορηγήθηκε το ενημερωτικό φυλλάδιο για τα δικαιώματα των ατόμων σε βάρος των οποίων εκκρεμεί μία απόφαση απέλασης με θέση υπό κράτηση. Στις 11 Ιανουαρίου 2009, η αστυνομική διεύθυνση Αχαΐας εξέδωσε σε βάρος του μία απόφαση απέλασης (αριθ. 23/09-1β), η οποία κοινοποιήθηκε σε ημερομηνία η οποία δεν προσδιορίζεται. Στις 10 Ιανουαρίου, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο ειδικό κέντρο κράτησης αλλοδαπών του Κυπρίνου (Ορεστιάδα – Νομός Έβρου) εξαιτίας της υπερπλήρωσης του κέντρου κράτησης της αστυνομικής διεύθυνσης Αχαΐας. Στις 19 Ιανουαρίου, κρίνοντας ότι, ελλείπει εγγράφων ταυτότητας, η απέλαση δεν μπορούσε να εκτελεστεί, ο γενικός αστυνομικός διευθυντής Δυτικής Ελλάδας ανέστειλε την εκτέλεση της απέλασης και άφησε ελεύθερο τον προσφεύγοντα. Ο προσφεύγων κλήθηκε να εγκαταλείψει την ελληνική επικράτεια εντός 30 ημερών.

-M.A. S.¹²: πρόκειται πιθανόν, σύμφωνα με τις δηλώσεις του ενδιαφερομένου, για το άτομο με το ίδιο όνομα, Αφγανό υπήκοο που γεννήθηκε την 1^η Ιανουαρίου 1995 και ο οποίος συνελήφθη στην Σάμο στις 19 Αυγούστου 2008 εξαιτίας του παρανόμου της εισόδου του στην Ελλάδα. Ο προσφεύγων έλαβε το φυλλάδιο για τα

¹⁰ Ο προσφεύγων αριθ. 26 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

¹¹ Ο προσφεύγων αριθ. 29 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

¹² Ο προσφεύγων αριθ. 30 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

δικαιώματα των ατόμων σε βάρος των οποίων εκκρεμεί μία απόφαση απέλασης και του κοινοποιήθηκε σε ημερομηνία που δεν διευκρινίζεται μία απόφαση απέλασης (αριθ. 6634/2/1777-B) χωρίς θέση υπό κράτηση, η οποία ελήφθη στις 22 Αυγούστου από την αστυνομική διεύθυνση Σάμου. Στις 2 Οκτωβρίου, με διάταξη της εισαγγελίας πρωτοδικών Σάμου, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο κέντρο 'Θεομήτωρ' στην Αγιάσο Λέσβου.

Γ. Η αλληλογραφία μετά την κατάθεση της προσφυγής και οι επαφές μεταξύ των προσφευγόντων και της πληρεξούσιάς τους

14. Στις 19 Μαΐου 2009, η κ. Ballerini ζήτησε από το Δικαστήριο να υποδείξει στην ελληνική κυβέρνηση, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 39 του κανονισμού του, να αναστείλει οποιαδήποτε απέλαση των Αφγανών προσφευγόντων προς την χώρα τους. Εξήγησε ότι, μερικές ημέρες πριν, πολλές ομάδες αιτούντων άσυλο είχαν απελαθεί από τον καταυλισμό της Πάτρας προς την Τουρκία και, από εκεί, προς το Αφγανιστάν. Εν τούτοις, παραδεχόταν ότι δεν γνώριζε, εξαιτίας των δυσκολιών της επικοινωνίας, πόσοι από τους προσφεύγοντες είχαν ήδη απελαθεί ούτε πού βρίσκονταν οι υπόλοιποι.

15. Με επιστολή της 20 Μαΐου 2009, η οποία αναγγέλθηκε με τηλεομοιοτυπία στις 19 Μαΐου, η κ. Ballerini κλήθηκε να τεκμηριώσει την αίτησή της, αναφέροντας τον τόπο κράτησης των προσφευγόντων, την ενδεχόμενη ημερομηνία απέλασής τους και τους κινδύνους που αυτοί διατρέχουν σε περίπτωση που θα απελαύνονταν προς το Αφγανιστάν.

Με τηλεομοιοτυπία της 20 Μαΐου 2009, η κ. Ballerini προσδιόρισε την θέση του στρατοπέδου της Πάτρας, παραπέμποντας κατά τα λοιπά στις πληροφορίες που περιέχονται στο έντυπο της προσφυγής.

Στις 22 Μαΐου 2009, η πρόεδρος του τμήματος απέρριψε την αίτηση εφαρμογής προσωρινού μέτρου.

16. Με επιστολή της 19 Ιουνίου 2009, η κ. Ballerini ενημέρωσε το Δικαστήριο για το ότι, μέσα στο πλαίσιο πολλών ερευνών της ελληνικής αστυνομίας στον καταυλισμό της Πάτρας και παρομοίων ενεργειών που έλαβαν χώρα στην Αθήνα, μία εκατοντάδα προσφύγων είχαν απελαθεί προς την Τουρκία, μεταξύ των οποίων ένας

από τους προσφεύγοντες, ο κ. Η. Υ.¹³ (ανήλικος). Ένας άλλος προσφεύγων (ο κ. Μ. Α.)¹⁴ είχε ήδη επαναπατριστεί στο Αφγανιστάν.

Η κατάσταση ορισμένων άλλων προσφευγόντων περιγράφονταν ως εξής: έξι¹⁵ βρίσκονταν στον καταυλισμό της Πάτρας, έξι¹⁶ βρίσκονταν στην Αθήνα, τέσσερις¹⁷ βρίσκονταν «στην Ελλάδα, αλλά χωρίς να γνωρίζουμε ακριβώς πού», τέσσερις¹⁸ βρίσκονταν «πιθανόν ακόμη στην Ελλάδα» και ένας¹⁹ ήταν «μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας».

Σε ό,τι αφορά τους άλλους προσφεύγοντες, η δικηγόρος εξηγούσε ότι, λόγω «του τραγικού χαρακτήρα της κατάστασης και των αντικειμενικών δυσκολιών για τους προσφεύγοντες σε ζητήματα μετακίνησης και επικοινωνίας», δεν γνώριζε πού βρίσκονταν αλλά ότι προσπαθούσε να έλθει σε επαφή μαζί τους.

Η επιστολή της κατέληγε ως εξής:

«Σας ζητώ επομένως να λάβετε κάθε προσωρινό μέτρο [με την έννοια του άρθρου 39 του κανονισμού του Δικαστηρίου] για να αποφευχθεί ο επαναπατρισμός των ατόμων που βρίσκονται τώρα στον καταυλισμό της Πάτρας [...].»

17. Στις 23 Ιουνίου 2009, το Δικαστήριο, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 39 του κανονισμού του, κάλεσε την ελληνική κυβέρνηση να αναστείλει την απέλαση των ακολούθων προσφευγόντων: κκ. Ν. Ρ., Μ. Μ., Μ. Σ. Μ., Α. Ρ., F. Α. και Η. Ν.²⁰.

18. Με μία επιστολή με τηλεομοιοτυπία της 2 Ιουλίου 2009, η κ. Ballerini ενημέρωσε το Δικαστήριο για την επαναπροώθηση του κ. F. Α.²¹ προς την Τουρκία παρά το πιο πάνω προσωρινό μέτρο (πιο πάνω παράγραφος 17), καθώς και, χωρίς άλλες διευκρινίσεις, για την επαναπροώθηση του κ. Η. Υ.²² (πιο πάνω παράγραφος 16). Στην επιστολή αυτή, η δικηγόρος ανέφερε μία δραματική κατάσταση στην

¹³ Ο προσφεύγων αριθ. 6 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

¹⁴ Ο προσφεύγων αριθ. 28 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

¹⁵ Οι προσφεύγοντες αριθ. 2, 12, 13, 24, 34 και 35 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

¹⁶ Οι προσφεύγοντες αριθ. 1, 15, 17, 18, 19 και 29 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

¹⁷ Οι προσφεύγοντες αριθ. 8, 11, 25 και 31 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

¹⁸ Οι προσφεύγοντες αριθ. 10, 21, 22 και 23 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

¹⁹ Ο προσφεύγων αριθ. 3 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

²⁰ Οι προσφεύγοντες αριθ. 2, 12, 13, 24, 34 και 35 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

²¹ Ο προσφεύγων αριθ. 34 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

²² Ο προσφεύγων αριθ. 6 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

Πάτρα, κατόπιν του κλεισίματος του στρατοπέδου που αποφασίστηκε από τις ελληνικές αρχές και των μαζικών συλλήψεων αιτούντων άσυλο από την αστυνομία.

19. Με επιστολή της ίδιας ημέρας, η οποία εστάλη και με τηλεομοιοτυπία, το Δικαστήριο υπενθύμισε στην ελληνική κυβέρνηση τις υποχρεώσεις που απορρέουν γι'αυτήν από το μέτρο που ελήφθη κατ'εφαρμογήν του άρθρου 39 του κανονισμού και την κάλεσε να κοινοποιήσει στην γραμματεία το συντομότερο δυνατόν οποιαδήποτε χρήσιμη πληροφορία για την τύχη του κ. F. A..

20. Με τηλεομοιοτυπημένο μήνυμα της 14 Ιουλίου 2009, η κ. Ballerini ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι η ελληνική αστυνομία είχε εκκενώσει τον καταυλισμό της Πάτρας, καταστρέφοντας τα καταλύματα των αιτούντων άσυλο και συλλαμβάνοντας κάποιους προσφεύγοντες, των οποίων τα ονόματα βεβαιώνει εν τούτοις ότι δεν είναι σε θέση να αναφέρει εξαιτίας της σύγχυσης που επικρατούσε.

21. Με τηλεομοιοτυπημένο μήνυμα της 16 Ιουλίου 2009, η κ. Ballerini ανέφερε ότι οι κκ. «M. M. S. και N. H.», οι οποίοι παρουσιάζονταν ως δύο από τους προσφεύγοντες που αφορούσε το ληφθέν από το Δικαστήριο κατ'εφαρμογήν του άρθρου 39 μέτρο, είχαν τεθεί υπό κράτηση σε μια φυλακή στα σύνορα με την Αλβανία ενόψει της απομάκρυνσής τους, εξηγώντας ότι η ελληνική αστυνομία αρνούσαν ότι το μέτρο αυτό είχε αναγκαστικό χαρακτήρα.

22. Με επιστολή της 17 Ιουλίου 2009, το Δικαστήριο υπενθύμισε στην ελληνική κυβέρνηση τις υποχρεώσεις που απορρέουν γι'αυτήν από το μέτρο που ελήφθη κατ'εφαρμογήν του άρθρου 39 του κανονισμού, καλώντας την να κοινοποιήσει στην γραμματεία το συντομότερο δυνατόν οποιαδήποτε χρήσιμη πληροφορία για την τύχη των προσφευγόντων.

23. Με επιστολή της 26 Αυγούστου 2009, η κ. Ballerini ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι ο κ. N. R.²³ ήταν έγκλειστος στην φυλακή του Πύργου, διότι οι ελληνικές αρχές, στις οποίες αυτός είχε επιδείξει «το προσωρινό μέτρο που υιοθετήθηκε από το Δικαστήριο στις 23 Ιουνίου 2009», τον κατηγορούσαν για πλαστογραφία. Κατά τα λεγόμενά του, οι αρχές αυτές υποστήριζαν ότι ακόμη και οι εκπρόσωποι της HCR δεν είχαν αναγνωρίσει την αυθεντικότητα του εγγράφου που επέδειξε ο ενδιαφερόμενος.

²³ Ο προσφεύγων αριθ. 2 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

24. Με τηλεομοιοτυπία της 28 Σεπτεμβρίου 2009, η κ. Ballerini ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι είχε απευθύνει στο παράρτημα του Ιταλικού Συμβουλίου για τους πρόσφυγες («CIR») στο λιμάνι της Ανκόνα την ακόλουθη επιστολή:

«Σας γράφω στο όνομα και προς το συμφέρον του κ. R. N., ανηλίκου ηλικίας δεκαέξι ετών και αφγανικής υπηκοότητας, ο οποίος κρατείται σήμερα στα γραφεία σας.

Σας ενημερώνω ότι ο κ. R. N. κατέθεσε με την μεσολάβησή μου κατά της Ιταλίας ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Στην προσφυγή αυτή δόθηκε ο αριθμός 16643/09.

Το Δικαστήριο, με απόφαση της 23 Ιουνίου 2009, έκανε δεκτή μία αίτηση εφαρμογής του άρθρου 39 του κανονισμού του Δικαστηρίου ενόψει της απαγόρευσης του επαναπατρισμού, μεταξύ άλλων, του κ. R..

Λαμβάνοντας υπόψη τα προηγούμενα και το γεγονός ότι ο ανήλικος αυτός έχει δικαίωμα να ζητήσει, μέσω εμού, την προστασία της Ιταλίας και της παραχώρησης του καθεστώτος του πρόσφυγα, σας ζητώ να τον αφήσετε ελεύθερο το συντομότερο δυνατόν προκειμένου να μπορέσει να έλθει σε επαφή μαζί μου και να με επισκεφθεί στο γραφείο μου [...].

Σας υπενθυμίζω, επίσης, ότι ο κ. R. N., ως ανήλικος και αιτών άσυλο, δεν μπορεί ούτε να απελαθεί ούτε να επαναπροωθηθεί, όπως προκύπτει, εξάλλου, από την απόφαση του Δικαστηρίου [της 23 Ιουνίου 2009].»

25. Με επιστολή της 5 Οκτωβρίου 2009, το Δικαστήριο κάλεσε την κ. Ballerini να αναφέρει αν ο κ. N.R. βρίσκονταν πράγματι στην Ιταλία ενώ, σύμφωνα με τις πληροφορίες που είχαν ληφθεί προηγουμένως (πιο πάνω παράγραφος 23), ήταν υπό κράτηση στην Ελλάδα.

26. Στις 14 Οκτωβρίου 2009, η κ. Ballerini διαβίβασε στο Δικαστήριο με τηλεομοιοτυπία το ακόλουθο μήνυμα:

«Σας πληροφορώ ότι δεν έχουμε πλέον νέα του κ. R. N. από τότε που εισήλθε στην Ιταλία.

Πράγματι, αυτός έπρεπε να παρουσιαστεί στο CIE (Κέντρο αναγνώρισης και απέλασης) της Ανκόνα, αλλά δεν πήγε ποτέ.»

27. Με επιστολή της 19 Οκτωβρίου 2009, το Δικαστήριο ζήτησε από την ιταλική κυβέρνηση να διευκρινίσει αν –και, σε περίπτωση θετικής απάντησης, πότε- ο κ. N. R. είχε έλθει πράγματι στην Ιταλία και αν οι συνοριακές αρχές είχαν προβεί στην αναγνώρισή του.

28. Με επιστολή της 2 Νοεμβρίου 2009, η Κυβέρνηση έστειλε στο Δικαστήριο ένα έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών το οποίο ενημέρωνε ότι, μεταξύ της 1^{ης} Ιανουαρίου 2007 και της 30 Σεπτεμβρίου 2009, καμία αναφορά του ονόματος του κ. R. N. δεν αναγραφόταν στα μητρώα της αστυνομίας των συνόρων του λιμανιού της Ανκόνα.

29. Με τηλεομοιοτυπία της 1^{ης} Δεκεμβρίου 2009, η κ. Ballerini ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι είχε λάβει από τον κ. Α. την ακόλουθη επιστολή:

«Με την ευκαιρία του τελευταίου ταξιδιού μου στην Ελλάδα, τον Αύγουστο 2009, συνάντησα ορισμένους από τους προσφεύγοντες που βρίσκονται ακόμη στην Ελλάδα και υπογραμμίζω το 'ορισμένους', διότι οι υπόλοιποι έχουν σταλεί πίσω στο Αφγανιστάν ή έχουν μεταβεί σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Μίλησα με τον F. A.²⁴, ο οποίος μου είπε ότι ζει σε ένα πάρκο στην Αθήνα αφού εξέτισε τρεις μήνες φυλάκιση διότι έδειξε στην ελληνική αστυνομία έγγραφα σχετικά με την προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου, διότι η γνησιότητά τους δεν αναγνωρίζεται [...].

Ο Μ. Μ.²⁵, εξάλλου, ζει σε ένα δάσος κοντά στην Πάτρα μετά από την καταστροφή του στρατοπέδου των αιτούντων άσυλο [...].

Συνεχίζω να λαμβάνω τηλεφωνικές κλήσεις από τους προσφεύγοντες, οι οποίοι ζητούν πληροφορίες για την πορεία της προσφυγής τους ενώπιον του Δικαστηρίου και είναι πολύ ανήσυχοι [...].

Βρείτε παρακαλώ πιο κάτω τους αριθμούς τηλεφώνου του F.A. και του Μ. Μ., δεδομένου ότι υπάρχουν, και το ίδιο ισχύει και για τους άλλους προσφεύγοντες, αντίθετα με όσα υποστηρίζει η (ιταλική) Κυβέρνηση.»

30. Με τηλεομοιοτυπία της 9 Δεκεμβρίου 2009, η κ. Ballerini απέστειλε στο Δικαστήριο μία επιστολή που φέρεται να έλαβε στις 6 Δεκεμβρίου 2009 από τον κ. Μ. Μ. και στην οποία αυτός βεβαίωνε ότι βρισκόταν στην Ελλάδα και ότι ζούσε, όπως και οι άλλοι αιτούντες άσυλο, κάτω από συνθήκες εξαιρετικά δύσκολες.

31. Με τηλεομοιοτυπία της 22 Δεκεμβρίου 2009, η κ. Ballerini ενημέρωσε το Δικαστήριο για την κατάσταση ορισμένων από τους προσφεύγοντες, αναφέροντας ένα ηλεκτρονικό μήνυμα που είχε λάβει από τον κ. Α. στις 16 Δεκεμβρίου 2009, το οποίο έχει στην ουσία του ως εξής:

²⁴ Ο προσφεύγων αριθ. 34 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

²⁵ Ο προσφεύγων αριθ. 12 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

«1) Ο R. R.²⁶ βρίσκεται σήμερα στην Πάτρα: ήλθε σε επαφή μαζί μου και με ενημέρωσε ότι η προθεσμία που προβλεπόταν από την διαταγή απέλασης έχει λήξει και ότι αυτός έτσι κινδυνεύει να σταλεί πίσω στο Αφγανιστάν [...].

2) Ο N. H.²⁷ βρίσκεται σήμερα στην Πάτρα μαζί με τον R. και η κατάστασή του είναι παρόμοια με εκείνη του φίλου του [...].

3) Ο Y. Z.²⁸ βρίσκεται σήμερα στην Σουηδία και ζητεί την βοήθειά σας [...].

4) Ο R. W.²⁹ βρίσκεται σήμερα στην Ελβετία [...].

5) Ο M. A.³⁰, αφού επαναπατρίστηκε στο Αφγανιστάν αυτό το καλοκαίρι, κατόρθωσε να επιστρέψει στην Ελλάδα και να μεταβεί στη συνέχεια στην Νορβηγία, όπου και βρίσκεται σήμερα [...].

6) Ο A. N. A.³¹ βρίσκεται σήμερα στην Νορβηγία [...].

7) Ο A. E.³² βρίσκεται σήμερα στην Αυστρία [...].

8) Ο R. K.³³ βρίσκεται σήμερα στην Νορβηγία [...] μαζί με τον M.[...].

9) Ο A. A. K.³⁴ (του οποίου το όνομα δεν έχει γραφεί ορθά, αφού το πραγματικό όνομά του είναι E. A. [...]) βρίσκεται σήμερα στην Νορβηγία, όπου του χορήγησαν έγγραφα διότι είναι ανήλικος.

10) Ο A. S.³⁵ βρίσκεται σήμερα στην Νορβηγία [...].

Σας στέλνω επίσης, συνημμένα, την φωτογραφία ενός από τους προσφεύγοντες, του M. I. S. H.³⁶, ο οποίος νοσηλεύτηκε μετά από μία επίθεση που υπέστη εκ μέρους της ελληνικής αστυνομίας. Προς το παρόν, δεν έχω νέα του και δεν γνωρίζω πού βρίσκεται.»

Στο έγγραφο αυτό αναφέρονταν επίσης οι αριθμοί τηλεφώνου όλων των μνημονευομένων προσώπων, με εξαίρεση εκείνου του κ. R. K., ο οποίος φέρεται να κάλεσε τον κ. A. από τηλεφωνικό θάλαμο.

32. Με τηλεομοιοτυπία της 15 Ιουνίου 2010, η κ. Ballerini έστειλε στο Δικαστήριο ένα έγγραφο που βεβαίωνε ότι τον Μάιο του 2010 ένας από τους προσφεύγοντες, ο κ. «N. H.», είχε καταθέσει μία αίτηση διεθνούς προστασίας στην

²⁶ Ο προσφεύγων αριθ. 15 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

²⁷ Ο προσφεύγων αριθ. 33 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

²⁸ Ο προσφεύγων αριθ. 18 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

²⁹ Ο προσφεύγων αριθ. 29 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

³⁰ Ο προσφεύγων αριθ. 28 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

³¹ Πιθανόν ο προσφεύγων αριθ. 5 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

³² Ο προσφεύγων αριθ. 7 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

³³ Ο προσφεύγων αριθ. 4 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

³⁴ Ο προσφεύγων αριθ. 11 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

³⁵ Ο προσφεύγων αριθ. 1 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

³⁶ Ο προσφεύγων αριθ. 17 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

αστυνομική διεύθυνση της Πάρμα (Ιταλία). Η δικηγόρος εξηγούσε ότι ο ενδιαφερόμενος είχε κατορθώσει να διαφύγει από την Πάτρα, όπου βρίσκονταν προηγουμένως, και έβλεπε στο έγγραφο αυτό την επίδειξη του καθαρά θεωρητικού χαρακτήρα των αμφιβολιών οι οποίες διατυπώθηκαν από τις δύο εναγόμενες κυβερνήσεις, ως προς την ύπαρξη των προσφευγόντων.

33. Στις 22 Ιουνίου 2010, η ιταλική κυβέρνηση απάντησε στο ζήτημα αυτό. Αφού παρατήρησε καταρχήν ότι το εν λόγω όνομα («N. H.») δεν περιλαμβάνονταν στον κατάλογο των προσφευγόντων, αλλά ότι αυτός περιελάμβανε ένα παρόμοιο όνομα («N. H.»³⁷), συνέχισε ως εξής:

«[...] στις 22 Δεκεμβρίου 2009, η κ. Ballerini βεβαίωσε [...] ότι την ημερομηνία αυτή ο κ. N. (και όχι N.) H. βρισκόταν στην Πάτρα και ότι αυτός δεν είχε ποτέ εισέλθει στην Ιταλία. Στην συνέχεια, στην επιστολή της τής 15 Ιουνίου 2010, η κ. Ballerini βεβαιώνει ότι ο κ. H. N. [...] κατέθεσε, στην αστυνομική διεύθυνση της Πάρμα, μία αίτηση πολιτικού ασύλου στις 17 Μαΐου 2010, ήτοι οκτώ μήνες μετά τις παρατηρήσεις της ιταλικής κυβέρνησης [...] με τις οποίες βεβαιωνόταν [ορθώς] ότι ο κ. H. N. δεν [εμφανιζόταν] να έχει ποτέ εισέλθει στην Ιταλία.»

34. Με επιστολή της 27 Αυγούστου 2010, η κ. Ballerini εξήγησε, καταρχήν, ότι η ανακολουθία η οποία σημειώθηκε μεταξύ των επωνύμων και των ονομάτων που αναγράφονται στο τηλεομοιοτυπικό μήνυμα της 15 Ιουνίου 2010 (πιο πάνω παράγραφος 32) και εκείνων που αναφέρονται στο έντυπο της αίτησης ήταν αποτέλεσμα του γεγονότος ότι χρειάστηκε αυτά να μεταφερθούν φωνητικά σε λατινικούς χαρακτήρες από την περσική γλώσσα. Συνημμένα στην επιστολή αυτή υπήρχε μία δήλωση υπογεγραμμένη από τον εν λόγω προσφεύγοντα, γραμμένη με περσικούς χαρακτήρες και στην συνέχεια μεταφρασμένη στην ιταλική, της οποίας το περιεχόμενο είναι το εξής:

«Στην αρχή το όνομά μου μεταγράφηκε στο αγγλικό αλφάβητο και γράφηκε ως «N.», ενώ αντιθέτως στην Ιταλία το όνομά μου γράφηκε ως «N.», αλλά είμαι το ίδιο πρόσωπο. Το ίδιο συνέβη με το επώνυμό μου, το οποίο γράφηκε στην αρχή ως «H.», και στην συνέχεια στην Ιταλία ως «H.».

35. Σε ό,τι αφορά την δεύτερη υποτιθέμενη παραδοξότητα, η κ. Ballerini απάντησε ότι δεν υπήρχε οποιαδήποτε αντίφαση μεταξύ του γεγονότος ότι ο

³⁷ Ο προσφεύγων αριθ. 33 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

προσφεύγων δεν βρισκόταν στην Ιταλία τον Δεκέμβριο του 2009 και του γεγονότος ότι, στην συνέχεια, τον Μάιο του 2010, είχε κατορθώσει να μεταβεί εκεί και να ζητήσει την διεθνή προστασία από την αστυνομική διεύθυνση της Πάρμα.

Η επιστολή συνέχιζε ως εξής;

- 1) Ο S. A.³⁸ βρίσκεται στην Νορβηγία,
- 2) Ο R. N.³⁹ βρίσκεται στην Νορβηγία,
- 4) Ο R. K.⁴⁰ βρίσκεται στην Ιταλία, στο Τρέντο,
- 7) Ο E. A.⁴¹ βρίσκεται στην Αυστρία,
- 9) Ο E. M. H.⁴² βρίσκεται στην Γαλλία,
- 12) Ο M. M.⁴³ βρίσκεται στην Ιταλία, στην Ρώμη,
- 13) Ο M. M. S.⁴⁴ βρίσκεται στο Ιράν,
- 14) Ο R. A.⁴⁵ βρίσκεται στην Νορβηγία,
- 15) Ο R. R.⁴⁶ βρίσκεται στην Σουηδία,
- 17) Ο H. M. I. S.⁴⁷ βρίσκεται στην Νορβηγία,
- 18) Ο Z. Y.⁴⁸ βρίσκεται στην Γερμανία,
- 24) Ο K.N.⁴⁹ βρίσκεται στην Γαλλία,
- 26) Ο Y.N. M.⁵⁰ βρίσκεται στην Γαλλία,
- 28) Ο A. M.⁵¹ βρίσκεται στην Νορβηγία,
- 29) Ο W. R.⁵² βρίσκεται στην Ελβετία,
- 33) Ο F.A.⁵³ βρίσκεται ακόμη στην Ελλάδα, στην Αθήνα.

Σας ενημερώνω επίσης ότι [...] θα μπορέσω να σας παρέξω τον αριθμό τηλεφώνου των R. A., E. A., K. N. και A. M..

36. Στις 6 Σεπτεμβρίου 2010, το Δικαστήριο έλαβε ένα μήνυμα από τον κ. M. A.⁵⁴, ο οποίος ζητούσε πληροφορίες σχετικά με την προσφυγή και παρακαλούσε το

³⁸ Ο προσφεύγων αριθ. 1 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

³⁹ Ο προσφεύγων αριθ. 2 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁴⁰ Ο προσφεύγων αριθ. 4 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁴¹ Ο προσφεύγων αριθ. 7 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁴² Ο προσφεύγων αριθ. 9 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁴³ Ο προσφεύγων αριθ. 12 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁴⁴ Ο προσφεύγων αριθ. 13 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁴⁵ Ο προσφεύγων αριθ. 14 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁴⁶ Ο προσφεύγων αριθ. 15 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁴⁷ Ο προσφεύγων αριθ. 17 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁴⁸ Ο προσφεύγων αριθ. 18 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁴⁹ Ο προσφεύγων αριθ. 24 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁵⁰ Ο προσφεύγων αριθ. 26 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁵¹ Ο προσφεύγων αριθ. 28 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁵² Ο προσφεύγων αριθ. 29 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁵³ Ο προσφεύγων αριθ. 34 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

Δικαστήριο να του αποστείλει επειγόντως κάποια έγγραφα από την δικογραφία, τα οποία ουδόλως προσδιορίζονται. Το μήνυμα είχε αποσταλεί με τηλεομοιοτυπία από το κέντρο υποδοχής *Heimly mottakssenter* του Finnsnes (Νορβηγία), του οποίου ο λογότυπος και η διεύθυνση εμφανίζονται στην επικεφαλίδα.

37. Με τηλεομοιοτυπημένο μήνυμα της 6 Οκτωβρίου 2010, η κ. Ballerini ζήτησε από το Δικαστήριο να της στείλει, το συντομότερο δυνατόν, μία βεβαίωση κατάστασης της εξέτασης της προσφυγής στο όνομα, μεταξύ άλλων, του κ. Μ.Α., εξηγώντας ότι αυτός βρισκόταν σε ένα κέντρο υποδοχής στην Νορβηγία και ότι είχε ανάγκη το έγγραφο αυτό προκειμένου να αποφύγει την απομάκρυνσή του.

38. Με τηλεομοιοτυπημένο μήνυμα της 26 Οκτωβρίου 2010 το οποίο ελήφθη από την γραμματεία στις 27 Οκτωβρίου 2010, η κ. Ballerini ζήτησε από το Δικαστήριο να της στείλει, το συντομότερο δυνατόν, μία βεβαίωση κατάστασης της εξέτασης της προσφυγής στο όνομα, μεταξύ άλλων, του κ. R. K.⁵⁴, εξηγώντας ότι αυτός βρισκόταν σε ένα κέντρο υποδοχής στην Ιταλία και ότι, αφού ζήτησε εις μάτην πολιτικό άσυλο στην Νορβηγία, είχε καταθέσει μία δεύτερη αίτηση προς τούτο από την αστυνομική διεύθυνση του Μπολτσάνο.

39. Με μία επιστολή της 13 Απριλίου 2011, η κ. Ballerini ενημέρωσε το Δικαστήριο σχετικά με την κατάσταση ορισμένων από τους προσφεύγοντες:

-Ο κ. R. K. βρισκόταν στο Αφγανιστάν. Είχε επιστρέψει εκεί μετά από την ακόλουθη διαδρομή: - αφού επέστρεψε στο ιταλικό έδαφος, είχε καταθέσει στην αστυνομική διεύθυνση του Μπολτσάνο μία αίτηση για να του δοθεί το καθεστώς του πρόσφυγα. Καταρχήν, είχε κληθεί να παρουσιαστεί στις 24 Αυγούστου 2010 στο πλαίσιο της έρευνας του φακέλου του, αλλά, μετά από απόφαση του Υπουργείου Εσωτερικών της 28 Δεκεμβρίου 2010, είχε σταλεί στην Νορβηγία δυνάμει των κανόνων αρμοδιότητας που έχουν θεσπιστεί από τον κανονισμό Δουβλίνο II. Αφού έφθασε στην Νορβηγία, επαναπροωθήθηκε αμέσως προς το Αφγανιστάν.

-Ο κ. A. R. I.⁵⁵, άλλως E., βρισκόταν στην Αυστρία (αναφέρονταν η διεύθυνση και ο αριθμός τηλεφώνου του), όπου είχε προσφύγει δικαστικά κατά της απόρριψης της αίτησης ασύλου του.

-Ο κ. M. M.⁵⁶ βρισκόταν στην Γαλλία (αναφέρονταν η διεύθυνση και ο αριθμός τηλεφώνου του), όπου είχε ζητήσει άσυλο.

⁵⁴ Ο προσφεύγων αριθ. 28 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁵⁵ Ο προσφεύγων αριθ. 4 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁵⁶ Ο προσφεύγων αριθ. 7 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

-Ο κ. M. S. M.⁵⁸ είχε επαναπατριστεί στο Ιράν (αναφέρονταν ο αριθμός τηλεφώνου του).

-Ο κ. R. R.⁵⁹ βρισκόταν στην Γερμανία (αναφέρονταν η διεύθυνση και ο αριθμός τηλεφώνου του).

-Ο κ. N. K.⁶⁰ βρισκόταν στην Γαλλία (αναφέρονταν η διεύθυνση και ο αριθμός τηλεφώνου του).

-Ο κ. M. A.⁶¹ βρισκόταν στην Νορβηγία, όπου είχε ζητήσει άσυλο και τον είχε αναλάβει το κέντρο υποδοχής *Heimly mottakssenter* του Finnsnes.

-Ο κ. W. R.⁶² βρισκόταν στην Ελβετία (αναφέρονταν η διεύθυνση και ο αριθμός τηλεφώνου του), όπου είχε λάβει άδεια παραμονής με ισχύ ενός έτους για ανθρωπιστικούς λόγους.

-Ο κ. N. H.⁶³ βρισκόταν στην Ιταλία, σε ένα κέντρο υποδοχής. Είχε υποβάλει αίτηση για την χορήγηση ασύλου στην αστυνομική διεύθυνση, αλλά, με απόφαση της 5 Νοεμβρίου 2010, ο υπουργός Εσωτερικών είχε διατάξει την μεταφορά του στην Ουγγαρία, κατ'εφαρμογήν των κανόνων αρμοδιότητας που έχουν καθιερωθεί από τον κανονισμό Δουβλίνο II. Ο κ. H. είχε προσβάλει την απόφαση αυτή ενώπιον του περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου (ΠΔΔ) της Ρώμης, χωρίς πάντως να κατορθώσει να λάβει προσωρινά μία αναστολή της εκτέλεσής της.

-Ο κ. F. A.⁶⁴ βρισκόταν ακόμη στην Ελλάδα (αναφέρονταν η διεύθυνση και ο αριθμός τηλεφώνου του).

40. Αντιθέτως, η κ. Ballerini δήλωσε ότι δεν ήταν σε θέση να εντοπίσει τον κ. A. R.⁶⁵, επιστώντας πάντως την προσοχή του Δικαστηρίου επί την ύπαρξής, στο κοινωνικό δίκτυο Facebook, ενός προφίλ στο όνομα A. R., του οποίου η φωτογραφία αντιστοιχούσε με εκείνη του προσφεύγοντος κατά την διαμονή του στην Πάτρα.

41. Με επιστολή της 6 Μαΐου 2011, η κ. Ballerini έστειλε στο Δικαστήριο αντίγραφο της αλληλογραφίας που διατηρούσε με έναν δικηγόρο της

⁵⁷ Ο προσφεύγων αριθ. 12 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁵⁸ Ο προσφεύγων αριθ. 13 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁵⁹ Ο προσφεύγων αριθ. 15 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁶⁰ Ο προσφεύγων αριθ. 24 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁶¹ Ο προσφεύγων αριθ. 28 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁶² Ο προσφεύγων αριθ. 29 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁶³ Ο προσφεύγων αριθ. 33 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁶⁴ Ο προσφεύγων αριθ. 34 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁶⁵ Ο προσφεύγων αριθ. 14 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

Διακυβερνητικής Επιτροπής για τους Πρόσφυγες της Γκορίτσια, η οποία περιείχε πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του κ. R. K.⁶⁶ στο Αφγανιστάν.

42. Με τηλεομοιοτυπία της 13 Μαΐου 2011, η κ. Ballerini διαβίβασε στο Δικαστήριο αντίγραφο της αλληλογραφίας που διατηρούνταν μεταξύ του κ. Y. Z.⁶⁷ και της κ. S. Από την αλληλογραφία αυτή προκύπτει ότι ο προσφεύγων βρισκόταν στην Γερμανία τον Ιούνιο του 2009 και στην Σουηδία τον Ιούλιο του 2009. Το τελευταίο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο του, με το οποίο ζητούσε νέα της προσφυγής του ενώπιον του Δικαστηρίου, χρονολογούνταν από τις 7 Μαΐου 2011.

43. Με επιστολή της 17 Νοεμβρίου 2011, η κ. Ballerini απέστειλε στο Δικαστήριο αντίγραφο της αλληλογραφίας που ανταλλάχθηκε μεταγενέστερα με τον ίδιο δικηγόρο της Διακυβερνητικής Επιτροπής για τους Πρόσφυγες της Γκορίτσια, η οποία περιείχε άλλες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του κ. R. K.⁶⁸ στο Αφγανιστάν.

44. Στις 6 Ιανουαρίου 2012, το Δικαστήριο κάλεσε την κ. Ballerini να του γνωστοποιήσει την κατάσταση όλων των προσφευγόντων.

45. Με επιστολή της 30 Ιανουαρίου 2012, η κ. Ballerini έδωσε τις ακόλουθες τμηματικές απαντήσεις:

-Ο κ. M. A.⁶⁹ βρισκόταν υπό κράτηση στην Νορβηγία, όπου τον εκπροσωπούσε άλλος δικηγόρος (αναφέρονταν τα στοιχεία του τελευταίου).

-Ο κ. A. R. I.⁷⁰, άλλως Ekhlasī, βρισκόταν στην Αυστρία (αναφερόταν η διεύθυνση του), όπου είχε προσφύγει δικαστικά κατά της απόρριψης της αίτησης ασύλου του.

-Ο κ. N.K.⁷¹ βρισκόταν στην Γαλλία (αναφέρονταν η διεύθυνση και ο αριθμός τηλεφώνου του).

-Ο κ. R. W.⁷² βρισκόταν στην Ελβετία (αναφέρονταν η διεύθυνση και ο αριθμός τηλεφώνου του), όπου είχε λάβει άδεια παραμονής με ισχύ ενός έτους για ανθρωπιστικούς λόγους.

⁶⁶ Ο προσφεύγων αριθ. 4 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁶⁷ Ο προσφεύγων αριθ. 18 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁶⁸ Ο προσφεύγων αριθ. 4 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁶⁹ Ο προσφεύγων αριθ. 28 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁷⁰ Ο προσφεύγων αριθ. 7 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁷¹ Ο προσφεύγων αριθ. 24 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁷² Ο προσφεύγων αριθ. 29 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

-Ο κ. Μ. Μ.⁷³ βρισκόταν στην Γαλλία (η διεύθυνση και ο αριθμός τηλεφώνου του αναγράφονταν στην επιστολή) και περίμενε την απόφαση των αρχών επί της αίτησής του για παροχή διεθνούς προστασίας.

-Ο κ. Ν. Η.⁷⁴ βρισκόταν στην Ιταλία, σε ένα κέντρο υποδοχής, περιμένοντας την απόφαση του ΠΔΔ.

-Ο κ. R.K.⁷⁵ είχε επαναπατριστεί στο Αφγανιστάν.

-Ο κ. Α. R.⁷⁶ βρισκόταν ακόμη στην Νορβηγία (αναφερόταν ο αριθμός τηλεφώνου του).

-Ο κ. Υ. Ζ.⁷⁷ βρισκόταν ακόμη στην Ελλάδα (αναφερόταν ο αριθμός του τηλεφώνου του).

46. Με επιστολή της 23 Μαΐου 2012, η κ. Ballerini απέστειλε στο Δικαστήριο δημοσιεύματα του τύπου που αναφέρονταν στις συγκρούσεις οι οποίες είχαν λάβει χώρα κοντά στην Πάτρα (Ελλάδα) μεταξύ της Αστυνομίας και ακτιβιστών της άκρας δεξιάς που ήταν αντίθετοι με την παρουσία των αιτούντων άσυλο. Αυτή τόνιζε:

«[Η] κατάσταση επιδεινώνεται διαρκώς και καθιστά προδήλως αδύνατο τον επανεντοπισμό των προσφευγόντων.»

47. Στις 3 Απριλίου 2013, η κ. Ballerini ενημέρωσε το Δικαστήριο, προσκομίζοντας και σχετικά έγγραφα, ότι ο κ. Ν. Η. (άλλως Ν.Η.)⁷⁸ είχε λάβει το καθεστώς του πρόσφυγα στην Ιταλία. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, ο προσφεύγων είχε δηλώσει ειδικότερα ότι είχε προσπαθήσει δύο φορές να μεταβεί λαθραία στην Ιταλία από την Ελλάδα και ότι απετέλεσε στο λιμάνι της Ανκόνα μιας ανεπίσημης επαναπροώθησης, χωρίς προηγούμενη ταυτοποίηση.

48. Στις 10 Σεπτεμβρίου 2013, η ιταλική κυβέρνηση έστειλε στο Δικαστήριο όλα τα έγγραφα τα σχετικά με την διαδικασία χορήγησης ασύλου του Ν. Η.

49. (άλλως Ν. Η.), υπογραμμίζοντας στα σχόλιά της ότι ο προσφεύγων αυτός δεν είχε ποτέ εγγραφεί στην βάση δεδομένων «Eurodac» ως αιτών άσυλο στην Ελλάδα.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

⁷³ Ο προσφεύγων αριθ. 12 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁷⁴ Ο προσφεύγων αριθ. 33 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁷⁵ Ο προσφεύγων αριθ. 4 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁷⁶ Ο προσφεύγων αριθ. 14 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁷⁷ Ο προσφεύγων αριθ. 18 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁷⁸ Ο προσφεύγων αριθ. 33 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

50. Παραπέμποντας στην εξαντλητική παράθεση του εφαρμοστέου διεθνούς και του εφαρμοστέου ευρωπαϊκού δικαίου που περιλήφθηκε στην απόφαση *M.S.S. κατά του Βελγίου και της Ελλάδας* [GC], αριθ. 30696/09, §§ 54-87, CEDH 2011, το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να αναφέρει ορισμένα κείμενα και διατάξεις.

A. Η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων

50. Η Ιταλία και η Ελλάδα επικύρωσαν την Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων («η Σύμβαση της Γενεύης»), η οποία προβλέπει τους όρους σύμφωνα με τους οποίους ένα Κράτος οφείλει να χορηγεί το καθεστώς του πρόσφυγα στα πρόσωπα που το ζητούν, καθώς και τα δικαιώματα και τα καθήκοντα των προσώπων αυτών.

51. Το άρθρο 33 § 1 της Σύμβασης της Γενεύης έχει ως εξής:

«1. Ουδεμία Συμβαλλομένη Χώρα θα απελαύνει ή θα επαναπροωθεί με οποιονδήποτε τρόπο πρόσφυγες, στα σύνορα εδαφών όπου η ζωή ή η ελευθερία τους απειλούνται για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων.»

52. Στο σημείωμά του σχετικά την διεθνή προστασία της 13 Σεπτεμβρίου 2001 (A/AC.96/951, § 16), η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες, η οποία έχει ως αποστολή να ελέγχει τον τρόπο με τον οποίο τα Συμβαλλόμενα Κράτη εφαρμόζουν την Σύμβαση της Γενεύης, όρισε ότι αυτή η αρχή, η αποκαλούμενη της «μη επαναπροώθησης», ήταν:

«μια αρχή προστασίας θεμελιώδης και μη επιδεχόμενη οποιαδήποτε επιφύλαξη. Από πολλές απόψεις, η αρχή αυτή είναι το λογικό συμπλήρωμα του δικαιώματος αναζήτησης ασύλου που αναγνωρίζεται στην Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το δικαίωμα αυτό κατέληξε να θεωρείται ως κανόνας του διεθνούς εθιμικού δικαίου που δεσμεύει όλα τα Κράτη. Επιπλέον, το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθιέρωσε την μη-επαναπροώθηση ως θεμελιώδες στοιχείο της απόλυτης απαγόρευσης των βασανιστηρίων και της σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης. Η υποχρέωση της μη επαναπροώθησης αναγνωρίζεται επίσης ως έχουσα εφαρμογή στους πρόσφυγες ανεξάρτητα από την επίσημη αναγνώρισή τους, γεγονός που περιλαμβάνει προφανώς τους αιτούντες άσυλο των οποίων το καθεστώς δεν έχει ακόμα καθοριστεί. Καλύπτει κάθε μέτρο αποδιδόμενο σε ένα Κράτος το οποίο θα μπορούσε να έχει ως σκοπό την

προώθηση αυτού που ζητά άσυλο ή ενός πρόσφυγα στα σύνορα μιας χώρας όπου απειλείται η ζωή ή η ελευθερία του και όπου κινδυνεύει να τύχει διώξεων. Τούτο περιλαμβάνει την απόκρουση στα σύνορα, την σύλληψη και την έμμεση επαναπροώθηση, είτε πρόκειται για ένα άτομο που ζητά άσυλο είτε πρόκειται για μαζική είσοδο.»

B. Η σύσταση R (84) 1 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των προσώπων που πληρούν τις προϋποθέσεις της Σύμβασης της Γενεύης στα οποία δεν έχει αναγνωρισθεί τυπικά το καθεστώς του πρόσφυγα

53. Υιοθετηθείσα από το Συμβούλιο των Υπουργών στις 25 Ιανουαρίου 1984, κατά την 366^η σύνοδο των Αντιπροσώπων των Υπουργών, η Σύσταση αριθ. R (84) 1 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των προσώπων που πληρούν τις προϋποθέσεις της Σύμβασης της Γενεύης στα οποία δεν έχει αναγνωρισθεί τυπικά το καθεστώς του πρόσφυγα, ορίζει τα εξής:

«Η Επιτροπή των Υπουργών βάσει του άρθρου 15.β του Καταστατικού του Συμβουλίου της Ευρώπης,

Θεωρώντας ότι στόχος του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η πραγματοποίηση μιας στενότερης ενότητας μεταξύ των μελών του,

Λαμβάνοντας υπόψη την Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων της 28ης Ιουλίου 1951, η οποία τροποποιήθηκε από το Πρωτόκολλο για το Καθεστώς των Προσφύγων της 31ης Ιανουαρίου 1967, και ειδικότερα από το άρθρο 33 αυτής της Σύμβασης,

Εκτιμώντας ότι στα Κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης βρίσκονται πρόσωπα που ικανοποιούν τα κριτήρια του ορισμού του όρου "πρόσφυγα" με την έννοια του άρθρου 1 της Σύμβασης της 28ης Ιουλίου 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων που τροποποιήθηκε με το Πρωτόκολλο της 31ης Ιανουαρίου 1967 αλλά στα οποία, επειδή δεν έχουν υποβάλει αίτημα για αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα ή για άλλους λόγους, δεν έχει αναγνωρισθεί τυπικά το καθεστώς του πρόσφυγα,

Υπενθυμίζοντας την φιλελεύθερη και ανθρωπιστική πολιτική των Κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης αναφορικά με τα πρόσωπα που ζητούν άσυλο, και ειδικότερα, την δέσμευσή τους για τον σεβασμό της αρχής της μη επαναπροώθησης όπως προκύπτει από το Ψήφισμα (67) 14 για τη χορήγηση

ασύλου σε πρόσωπα που κινδυνεύουν να διωχθούν και από την Διακήρυξη για το Εδαφικό Άσυλο του 1977,

Εκτιμώντας ότι η αρχή της μη επαναπροώθησης αναγνωρίζεται ως γενική αρχή η οποία εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα,

Λαμβάνοντας υπόψη την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και ειδικότερα το άρθρο 3 αυτής της Σύμβασης,

Εκτιμώντας την Σύσταση 773 (1976) της Συμβουλευτικής Συνέλευσης για το καθεστώς των de facto προσφύγων,

Συστήνει στις Κυβερνήσεις των Κρατών μελών να εξασφαλίσουν, χωρίς να θίγονται οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στην διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 33 της Σύμβασης της Γενεύης, την εφαρμογή της αρχής σύμφωνα με την οποία δεν πρέπει να απαγορεύεται σε κανένα πρόσωπο η είσοδος στα σύνορα ή δεν πρέπει να επιτρέπεται να επαναπροωθείται, να απελαύνεται ή να λαμβάνεται οποιοδήποτε άλλο μέτρο που έχει ως αποτέλεσμα να εξαναγκάζεται να επιστρέψει ή να παραμείνει πρόσωπο σε σύνορα εδαφών όπου δικαιολογημένα φοβάται την δίωξη για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων, ανεξάρτητα από το αν σ' αυτό το πρόσωπο έχει αναγνωρισθεί τυπικά το καθεστώς του πρόσφυγα σύμφωνα με την Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων της 28ης Ιουλίου 1951 και με το Πρωτόκολλο της 31ης Ιανουαρίου 1967.»

Γ. Το δίκαιο της Ευρώπης

1. Οι κανονισμοί «Δουβλίνο» και «Eurodac»

54. Ο κανονισμός αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου της 18ης Φεβρουαρίου 2003 που καθιερώνει τα κριτήρια και τους μηχανισμούς καθορισμού του Κράτους Μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου η οποία έχει κατατεθεί σε ένα από τα κράτη Μέλη από έναν υπήκοο τρίτης χώρας (αποκαλούμενος κανονισμός «Δουβλίνο II» - ή απλώς «κανονισμός του Δουβλίνου») εφαρμόζεται στα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και στη Νορβηγία, την Ισλανδία και την Ελβετία.

55. Ο κανονισμός αντικαθιστά τις διατάξεις της υπογραφείσας στις 15 Ιουνίου 1990 Συνθήκης του Δουβλίνου σχετικά με τον καθορισμό του Κράτους Μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου η οποία έχει κατατεθεί σε ένα από τα Κράτη Μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σύστημα «Δουβλίνο I».

Συμπληρώθηκε με έναν εφαρμοστικό κανονισμό εφαρμογής (αριθ. 1560/2003 της 2 Σεπτεμβρίου 2003).

56. Όπως προκύπτει από την δεύτερη σκέψη της αιτιολογικής έκθεσης που τον εισάγει, ο κανονισμός «Δουβλίνο II» στηρίζεται στο τεκμήριο ότι τα κράτη Μέλη τηρούν την αρχή της μη-επαναπροώθησης που προβλέπεται από την Σύμβαση της Γενεύης και λογίζονται ως ασφαλείς χώρες.

57. Δυνάμει του κανονισμού, τα Κράτη Μέλη υποχρεούνται να καθορίζουν, με βάση αντικειμενικά και ιεραρχούμενα κριτήρια (άρθρα 5 έως 14), το Κράτος Μέλος που είναι υπεύθυνο για την εξέταση μιας αίτησης ασύλου που κατατέθηκε στο έδαφός τους. Ειδικότερα, αν ο αιτών άσυλο διήλθε παρανόμως τα σύνορα ενός Κράτους Μέλους στο οποίο εισήλθε ερχόμενος από τρίτο Κράτος, αυτό το Κράτος Μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου εντός δώδεκα μηνών από την διέλευση των συνόρων του (άρθρο 10 §1). Το σύστημα αυτό στοχεύει στην αποφυγή του φαινομένου των πολλαπλών αιτήσεων και, ταυτόχρονα, να εξασφαλίζει ότι η περίπτωση εκάστου αιτούντος άσυλο θα εξετάζεται από ένα μόνον Κράτος Μέλος.

58. Αν η εφαρμογή των κριτηρίων που καθιερώθηκαν από τον κανονισμό υποδεικνύει ως υπεύθυνο ένα άλλο Κράτος Μέλος, αυτό το τελευταίο αναζητείται για να αναλάβει τον αιτούντα άσυλο και, συνακόλουθα, για να εξετάσει την αίτησή του.

59. Στην περίπτωση που το Κράτος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση αναγνωρίσει (ή δεν απαντήσει εντός προθεσμίας δύο μηνών από την λήψη της αίτησης), το πρώτο Κράτος Μέλος υποχρεούται να κοινοποιήσει στον αιτούντα μια αιτιολογημένη απόφαση ενημερώνοντάς τον για την υποχρέωσή του να τον μεταφέρει. Η μεταφορά αυτή πρέπει να λάβει χώρα το αργότερο εντός έξι μηνών από την αποδοχή της αίτησης ανάληψης. Αν η μεταφορά δεν εκτελεστεί εμπροθέσμως, η ευθύνη ανήκει στο Κράτος Μέλος στο οποίο κατατέθηκε η αίτηση ασύλου.

60. Έκαστο Κράτος Μέλος είναι ελεύθερο να εξετάσει, κατ' παρέκκλιση του γενικού κανόνα, μία αίτηση ασύλου για την εξέταση της οποίας δεν είναι αρμόδιο σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζονται από τον κανονισμό (άρθρο 3 §2). Πρόκειται για την λεγόμενη ρήτρα «κυριαρχίας». Στην περίπτωση αυτή, το εν λόγω Κράτος καθίσταται το αρμόδιο Κράτος Μέλος και αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις που συνδέονται με την ανάληψη της ευθύνης αυτής.

61. Εξάλλου, κάθε Κράτος Μέλος μπορεί, ακόμα και αν δεν είναι αρμόδιο σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζονται από τον κανονισμό, να επανενώνει τα μέλη

της ίδιας οικογένειας, καθώς και άλλους προστατευόμενους συγγενείς για λόγους ανθρωπιστικούς που στηρίζονται, ιδίως, σε οικογενειακούς και πολιτισμικούς λόγους (άρθρο 15 §1). Πρόκειται για την λεγόμενη «ανθρωπιστική» ρήτρα. Στην περίπτωση αυτή, αυτό το Κράτος Μέλος εξετάζει, με αίτηση άλλου Κράτους Μέλους, την αίτηση άσυλου του ενδιαφερόμενου. Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να συναινέσουν σε αυτό.

62. Ο κανονισμός αυτός συμπληρώθηκε με τον κανονισμό αριθ. 2725/2000 της 11ης Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με την δημιουργία του συστήματος Eurodac για την σύγκριση των δακτυλικών αποτυπωμάτων. Το σύστημα αυτό επιβάλλει στα Κράτη να καταγράφουν τα δακτυλικά αποτυπώματα των αιτούντων άσυλο. Τα δεδομένα διαβιβάζονται στην κεντρική μονάδα της Eurodac, την οποία διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η οποία τα καταγράφει στη κεντρική βάση δεδομένων και τα συγκρίνει με τα δεδομένα που έχουν ήδη αποθηκευθεί εκεί.

63. Ο κανονισμός Δουβλίνο II αναδιατυπώθηκε με τον κανονισμό αριθ. 604/2013 της 26 Ιουνίου 2013 (αποκαλούμενο «Δουβλίνο III»). Τεθείς σε ισχύ την εικοστή ημέρα μετά από την δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (JO L 180/31 της 29 Ιουνίου 2013), ο κανονισμός Δουβλίνο III έχει εφαρμογή στις αιτήσεις διεθνούς προστασίας που εισήχθησαν από την πρώτη ημέρα του έκτου μηνός μετά την θέση του σε ισχύ (ήτοι την 1^η Ιανουαρίου 2014), καθώς και σε οποιαδήποτε αίτηση για την ανάληψη ή την εκ νέου ανάληψη αιτούντων, όποια και αν είναι η ημερομηνία της αίτησης.

64. Αυτή η αναθεώρηση του συστήματος του Δουβλίνου στοχεύει ειδικότερα στην αύξηση της προστασίας των αιτούντων άσυλο στην διαδικασία καθορισμού του Κράτους Μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησής τους. Προς τον σκοπό αυτό, ο νέος κανονισμός προβλέπει ότι:

-ο αιτών άσυλο έχει το δικαίωμα να ενημερώνεται, μεταξύ άλλων:

- * για τις συνέπειες της υποβολής μιας άλλης αίτησης σε ένα διαφορετικό Κράτος Μέλος, καθώς και για τις συνέπειες της διέλευσης από ένα Κράτος Μέλος σε ένα άλλο κατά τις φάσεις στην διάρκεια των οποίων καθορίζεται το υπεύθυνο βάσει του παρόντος κανονισμού Κράτος και εξετάζεται η αίτηση διεθνούς προστασίας,
- * για τα κριτήρια καθορισμού του υπεύθυνου Κράτους Μέλους, για την ιεράρχηση και για την διάρκειά τους,

* για την δυνατότητα αμφισβήτησης μιας απόφασης μεταφοράς και, ενδεχομένως, αίτησης αναστολής της μεταφοράς,

-η Επιτροπή συντάσσει, μέσω εκτελεστικών πράξεων, ένα κοινό φυλλάδιο καθώς και ένα φυλλάδιο ειδικό για τους ασυνόδευτους ανήλικους, το οποίο περιέχει τουλάχιστον τις πιο πάνω αναφερόμενες πληροφορίες,

-το Κράτος Μέλος το οποίο προβαίνει στον καθορισμό του υπεύθυνου για την εξέταση της αίτησης Κράτους Μέλους οργανώνει, μέσω ειδικευμένου προσωπικού, μία ατομική και εμπιστευτική συνέντευξη με τον αιτούντα, σε γλώσσα που κατανοεί ή με την συνδρομή διερμηνέως,

-το ανώτερο συμφέρον του παιδιού είναι ένα πρωταρχικό μέλημα για τα Κράτη Μέλη σε όλες τις διαδικασίες που προβλέπονται από τον κανονισμό. Τα Κράτη Μέλη μεριμνούν, ειδικότερα, ώστε έκαστος ασυνόδευτος ανήλικος να αντιπροσωπεύεται ή να βοηθείται σε όλες τις διαδικασίες που προβλέπονται από τον κανονισμό.

65. Τα δικαιώματα και οι εγγυήσεις που προβλέπονται από τον νέο κανονισμό εφαρμόζονται μόλις κατατεθεί μία αίτηση διεθνούς προστασίας, δηλαδή από την στιγμή κατά την οποία ένα κατατεθέν από τον αιτούντα έντυπο ή ένα συνταγέν από τις αρχές πρακτικό φθάσει στις αρμόδιες αρχές του ενδιαφερομένου Κράτους Μέλους (άρθρο 2 γ), 4 και 20 § 2).

66. Ο κανονισμός Eurodac αναθεωρήθηκε επίσης από τον κανονισμό αριθ. 603/2013 της 26 Ιουνίου 2013 (αποκαλούμενο «Eurodac II») (JO L 180 της 29 Ιουνίου 2013).

2. Οι οδηγίες «Accueil» και «Procédure»

67. Η Οδηγία 2003/9 της 27ης Ιανουαρίου 2003 σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα Κράτη Μέλη («η οδηγία Υποδοχή (Accueil)»), τέθηκε σε ισχύ την ημέρα της δημοσίευσής της στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (JO L 31 της 6 Φεβρουαρίου 2003), προβλέπει ότι τα Κράτη πρέπει να εγγυώνται στους αιτούντες άσυλο :

-ορισμένες υλικές συνθήκες, ιδίως την στέγαση, την διατροφή και την ένδυση, που πρέπει να παρέχονται είτε σε είδος είτε υπό την μορφή οικονομικών επιδομάτων. Τα επιδόματα πρέπει να είναι επαρκή προκειμένου να μην περιέρχεται ο αιτών σε κατάσταση ένδειας,

-τα κατάλληλα μέτρα για την διατήρηση της οικογενειακής ενότητας,

-την ιατρική και την ψυχολογική φροντίδα,

-την πρόσβαση των ανηλίκων στο εκπαιδευτικό σύστημα και σε μαθήματα γλώσσας όταν τούτο είναι απαραίτητο για να τους εξασφαλιστεί κανονική φοίτηση σε σχολείο.

68. Στην αρχική διατύπωσή του, το άρθρο 3 («Πεδίο εφαρμογής») της οδηγίας αυτής είχε ως εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών και τους απάτριδες οι οποίοι υποβάλλουν αίτηση ασύλου στα σύνορα ή στο έδαφος ενός Κράτους Μέλους ενόσω τους επιτρέπεται να παραμένουν στο έδαφος ως αιτούντες άσυλο, καθώς και στα μέλη της οικογενείας τους, εφόσον καλύπτονται από αυτήν την αίτηση ασύλου σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.»

69. Η οδηγία Υποδοχή απετέλεσε το αντικείμενο μιας αναθεώρησης με την οδηγία 2013/33 της 26 Ιουνίου 2013 (JO L 180/96 της 29 Ιουνίου 2013), με σκοπό να εξασφαλιστεί ένα κοινό ευρωπαϊκό καθεστώς αναφορικά με τις υλικές συνθήκες υποδοχής και τα θεμελιώδη δικαιώματα των αιτούντων άσυλο και να καταστεί δυνατόν να θεωρείται η θέση υπό κράτηση των αιτούντων άσυλο μόνον ως έσχατη λύση.

70. Στην νέα εκδοχή του, το άρθρο 3 («Πεδίο εφαρμογής») της οδηγίας Υποδοχή έχει ως εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών και τους απάτριδες οι οποίοι υποβάλλουν αίτηση ασύλου στο έδαφος ενός Κράτους Μέλους, συμπεριλαμβανομένων και των συνόρων, στα χωρικά ύδατα ή στις ζώνες διέλευσης, ενόσω τους επιτρέπεται να παραμένουν στο έδαφος ως αιτούντες άσυλο, καθώς και στα μέλη της οικογενείας τους, εφόσον καλύπτονται από αυτήν την αίτηση ασύλου σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.»

71. Η Οδηγία 2005/85 της 1ης Δεκεμβρίου 2005 σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για την διαδικασία χορήγησης και ανάκλησης του καθεστώτος του πρόσφυγα στα Κράτη Μέλη (λεγόμενη «οδηγία Διαδικασία - Procédure»), η οποία τέθηκε σε εφαρμογή την ημέρα της δημοσίευσής της στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (JO L 326/13 της 13 Δεκεμβρίου 2005), εγγυάται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα δικαιώματα:

-οι αιτούντες άσυλο πρέπει να ενημερώνονται για την διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσουν, για τα δικαιώματά τους και τις υποχρεώσεις τους, και για το

αποτέλεσμα της απόφασης που έχει ληφθεί από την αρχή η οποία είναι αρμόδια για τον καθορισμό των προς προστασία προσώπων,

-οι αιτούντες άσυλο πρέπει να απολαμβάνουν, εφόσον παρίσταται ανάγκη, τις υπηρεσίες διερμηνέως προκειμένου να παρουσιάσουν τα επιχειρήματά τους στις αρμόδιες αρχές,

-οι αιτούντες άσυλο πρέπει να απολαμβάνουν την δυνατότητα να επικοινωνούν με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες. Γενικότερα, τα Κράτη Μέλη πρέπει να επιτρέπουν στην Ύπατη Αρμοστεία την πρόσβαση στους αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που βρίσκονται σε χώρους κράτησης, καθώς και στις πληροφορίες σχετικά με τις αιτήσεις και τις διαδικασίες ασύλου, και να της επιτρέπουν να δίνει την γνώμη της σε κάθε αρμόδια αρχή,

-οι αιτούντες άσυλο πρέπει να έχουν την πραγματική δυνατότητα να συμβουλευτούν, με δικά τους έξοδα, νομικό σύμβουλο.

72. Η οδηγία Διαδικασία απετέλεσε το αντικείμενο μιας αναθεώρησης με την οδηγία 2013/32 της 29 Ιουνίου 2013 (JO L 180/60 της 29 Ιουνίου 2013), με σκοπό να αυξηθούν το δίκαιο, η ταχύτητα και η ποιότητα των αποφάσεων σχετικά με το άσυλο με την θέσπιση κανόνων αναφορικά με την διαδικασία χορήγησης και ανάκλησης της διεθνούς προστασίας στα Κράτη Μέλη ενόψει της καθιέρωσης μιας κοινής διαδικασίας ασύλου μέσα στην Ένωση.

Οι αρχές της αναθεωρημένης οδηγίας Διαδικασία –όπως αυτές συνοψίζονται στην αιτιολογική έκθεση- είναι ιδίως οι ακόλουθες:

-έκαστος αιτών πρέπει να έχει πραγματική πρόσβαση στις διαδικασίες, να μπορεί να συνεργάζεται και να επικοινωνεί με τον κατάλληλο τρόπο με τις αρμόδιες αρχές προκειμένου να παρουσιάσει τα κρίσιμα περιστατικά που τον αφορούν, και να διαθέτει επαρκείς δικονομικές εγγυήσεις για να υποστηρίξει τους ισχυρισμούς του σε όλα τα στάδια της διαδικασίας,

-έκαστος αιτών πρέπει, εξάλλου, να έχει την δυνατότητα να επικοινωνεί με έναν εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες και με τις οργανώσεις οι οποίες παρέχουν στους αιτούντες διεθνή προστασία συμβουλές ή κατευθύνσεις,

-προκειμένου να εξασφαλιστεί η πραγματική πρόσβαση στην διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων για την χορήγηση ασύλου, τα όργανα που έρχονται πρώτα σε επαφή με τα πρόσωπα που ζητούν διεθνή προστασία, και ιδιαίτερα τα επιφορτισμένα με την επιτήρηση των χερσαίων ή θαλασσίων συνόρων ή με τους συνοριακούς

ελέγχους όργανα, λαμβάνουν την κατάλληλη ενημέρωση και επαρκή κατάρτιση, έτσι ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν στους υπηκόους τρίτων χωρών ή τους απάτριδες που βρίσκονται στο έδαφος των Κρατών Μελών, συμπεριλαμβανομένων και των συνόρων, στα χωρικά ύδατα ή στις ζώνες διέλευσης και που ζητούν διεθνή προστασία, κατάλληλες πληροφορίες οι οποίες τους επιτρέπουν να γνωρίζουν πού και πώς μπορούν να καταθέσουν μία αίτηση για διεθνή προστασία.

73. Αυξημένες εγγυήσεις προβλέπονται για τους ασυνόδευτους ανήλικους. Ειδικότερα, εξετάζονται ορισμένα όρια σε ό,τι αφορά την μεταχείριση των αιτήσεων ασύλου τους μέσα στο πλαίσιο διαδικασιών εξέτασης επιταχυμένων ή διεξαγόμενων στα σύνορα.

3. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο

74. Ο κανονισμός 439/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19 Μαΐου 2010 (JO L 132/27 της 29 Μαΐου 2010) ίδρυσε μία Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο («η Υπηρεσία Υποστήριξης»), προκειμένου να συμβάλει στην βελτίωση της καθιέρωσης του κοινού καθεστώτος ασύλου, να ενισχύσει την πρακτική συνεργασία σε θέματα ασύλου μεταξύ των Κρατών Μελών και να παρέξει επιχειρησιακή στήριξη στα Κράτη Μέλη των οποίων τα καθεστάτα ασύλου και υποδοχής υπόκεινται σε ιδιαίτερες πιέσεις ή να συντονίσει την παροχή της στήριξης αυτής.

75. Η Υπηρεσία Υποστήριξης συντονίζει, ειδικότερα, τις δράσεις στήριξης στα Κράτη Μέλη των οποίων τα καθεστάτα ασύλου και υποδοχής υπόκεινται σε ιδιαίτερες πιέσεις, για παράδειγμα εξαιτίας της αιφνίδιας άφιξης ενός μεγάλου αριθμού υπηκόων τρίτων χωρών που μπορεί να έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας ή εξαιτίας της γεωγραφικής ή δημογραφικής κατάστασης του Κράτους Μέλους. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, η Υπηρεσία εξασφαλίζει την ανάπτυξη μέσα στο έδαφος του ενδιαφερομένου Κράτους, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, μιας ή περισσοτέρων ομάδων υποστήριξης ασύλου επιφορτισμένων με την παροχή τεχνικής βοήθειας, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις υπηρεσίες της διερμηνείας, τις πληροφορίες σχετικά με τις χώρες προέλευσης και την ευθύνη του χειρισμού και της διαχείρισης των φακέλων χορήγησης ασύλου.

76. Την 1^η Φεβρουαρίου 2011, η Υπηρεσία Υποστήριξης άρχισε να λειτουργεί ως υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4. Το νομικό πλαίσιο του Schengen

77. Η Συμφωνία του Schengen, η οποία υπογράφηκε στις 14 Ιουνίου 1985 μεταξύ της Γερμανίας, του Βελγίου, της Γαλλίας, του Λουξεμβούργου και της Ολλανδίας στοχεύει στην προοδευτική κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα των συμβληθεισών χωρών και στην καθιέρωση ενός καθεστώτος ελεύθερης κυκλοφορίας των ατόμων, τόσο για τους υπηκόους τους όσο και για εκείνους των άλλων Κρατών Μελών ή τρίτων χωρών.

Η συμφωνία συμπληρώθηκε από μία σύμβαση, η οποία προσδιορίζει τους όρους εφαρμογής και τις εγγυήσεις υλοποίησης αυτής της ελεύθερης κυκλοφορίας. Υπογράφηκε στο Schengen στις 19 Ιουνίου 1990 από τα ίδια πέντε Κράτη Μέλη και τέθηκε σε ισχύ μόλις το 1995.

78. Η Ιταλία και η Ελλάδα υπέγραψαν τις συμφωνίες αυτές στις 27 Νοεμβρίου 1990 και στις 6 Νοεμβρίου 1992 αντίστοιχα.

79. Η Συμφωνία και η Σύμβαση του Schengen, καθώς και οι συναφείς συμφωνίες, συνιστούν αυτό που έχει συμφωνηθεί να αποκαλείται «το κεκτημένο του Schengen». Από το 1999, το κεκτημένο του Schengen εντάχθηκε στο θεσμικό και το νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δυνάμει ενός πρωτοκόλλου που προσαρτήθηκε στις συνθήκες.

80. Στις 15 Μαρτίου 2006, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο υιοθέτησαν τον κανονισμό (ΕΚ) 562/2006 (JO L 105 της 13 Απριλίου 2006), ο οποίος θεσπίζει έναν κοινοτικό κώδικα για το καθεστώς διέλευσης των συνόρων από άτομα (ονομαζόμενο «Κώδικας συνόρων Schengen»). Ο κανονισμός αυτός επιφέρει μία αναθεώρηση του υφισταμένου σχετικά με τον συνοριακό έλεγχο κεκτημένου. Στοχεύει στην εδραίωση και στην ανάπτυξη του νομοθετικού σκέλους της πολιτικής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων, προσδιορίζοντας τους σχετικούς με την διέλευση των εξωτερικών συνόρων κανόνες – με επίγνωση του γεγονότος ότι οι συνοριακοί έλεγχοι μεταξύ Κρατών Μελών έχουν, καταρχήν, καταργηθεί.

81. Η εικοστή σκέψη του Κώδικα συνόρων Schengen έχει ως εξής:

«Ο παρών κανονισμός σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές οι οποίες αναγνωρίζονται ειδικότερα από τον χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής ένωσης. Θα πρέπει να εφαρμοστεί με σεβασμό των υποχρεώσεων των Κρατών Μελών σε ζητήματα διεθνούς προστασίας και μη επαναπροώθησης.»

82. Το άρθρο 3 του Κώδικα συνόρων Schengen έχει ως εξής:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται σε οποιοδήποτε άτομο που διέρχεται τα εσωτερικά ή τα εξωτερικά σύνορα ενός Κράτους Μέλους, χωρίς να παραβλάπτονται:

[...]

β) τα δικαιώματα των προσφύγων και των προσώπων που ζητούν διεθνή προστασία, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την μη επαναπροώθηση.»

Δ. Η διμερής συμφωνία επανεισδοχής του 1999

83. Στις 30 Μαρτίου (ή στις 30 Απριλίου, σύμφωνα με την ιταλική κυβέρνηση) 1999, η Ιταλία και η Ελλάδα υπέγραψαν μία διμερή συμφωνία αναφορικά με την επανεισδοχή των παράτυπα διαμενόντων ατόμων («η διμερής συμφωνία του 1999»). Το κείμενο της συμφωνίας αυτής, το οποίο δεν προσκομίστηκε στην δικογραφία από τις εναγόμενες κυβερνήσεις, δημοσιεύθηκε στην ελληνική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 7 Νοεμβρίου 2000, αλλά δεν απετέλεσε το αντικείμενο επίσημης δημοσίευσης στην Ιταλία.

84. Το άρθρο 5 της συμφωνίας αυτής προβλέπει ότι έκαστο των Συμβαλλομένων Μερών επανυποδέχεται στο έδαφός του, μετά από αίτηση του ετέρου και χωρίς καμία διατύπωση, οποιονδήποτε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος εισήλθε στο έδαφος του δευτέρου, αφού είχε, εντός των δώδεκα μηνών που προηγήθηκαν της αίτησης, διέλθει ή παραμείνει στο έδαφος του πρώτου. Η αίτηση επανεισδοχής πρέπει να κατατίθεται μέσα σε προθεσμία τριών μηνών από την διαπίστωση της παρουσίας του αλλοδαπού στο αιτούν Κράτος.

85. Το άρθρο 6 αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής αυτής της υποχρέωσης επανεισδοχής:

(α) τους υπηκόους των Κρατών που έχουν κοινά σύνορα με το αιτούν Κράτος,

(β) τα άτομα που διαθέτουν τίτλο παραμονής σε ένα από τα Συμβαλλόμενα Μέρη,

(γ) τα άτομα των οποίων η παραμονή στο έδαφος του αιτούντος Κράτους παρατάθηκε πέραν των έξι μηνών μετά την διαβίβαση της αίτησης επανεισδοχής,

(δ) τους πρόσφυγες που έχουν αναγνωριστεί ως τέτοιοι από το αιτούν Κράτος κατ'εφαρμογήν της Σύμβασης της Γενεύης του 1951, και τους απάτριδες όπως αυτοί προσδιορίζονται από την Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1954,

(ε) τα άτομα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης του Δουβλίνου,

(στ) τα άτομα που έχουν ήδη αποτελέσει το αντικείμενο απομάκρυνσης από το αιτούν Κράτος προς την χώρα προέλευσής τους ή ένα τρίτο Κράτος,

(ζ) τα άτομα που διαθέτουν τίτλο παραμονής χορηγηθέντα από ένα από τα Συμβαλλόμενα Κράτη στην Συμφωνία του Schengen,

(η) τα άτομα των οποίων η παραμονή στο έδαφος του αιτούντος Κράτους έληξε περισσότερο από ένα έτος πριν την αίτηση επανεισδοχής.

86. Το άρθρο 7 υπογραμμίζει τις προσπάθειες που πρέπει να καταβάλουν ώστε η απέλαση των προσώπων που αφορά μία αίτηση επανεισδοχής να εξασφαλίζεται κατά προτεραιότητα.

87. Ένα πρωτόκολλο εκτέλεσης της συμφωνίας έχει προσαρτηθεί σε αυτήν. Το άρθρο 8 της συμφωνίας παραπέμπει ειδικότερα στο πρωτόκολλο αυτό για την λεπτομερή παρουσίαση των όρων κατάθεσης των αιτήσεων επανεισδοχής, καθώς και για το ζήτημα των εξόδων μεταφοράς του ατόμου που αφορά μία τέτοια αίτηση. Το άρθρο 22 της συμφωνίας παραπέμπει επίσης στο πρωτόκολλο αυτό για τον κατάλογο των αρχών οι οποίες είναι αρμόδιες να χειριστούν τις αιτήσεις επανεισδοχής.

88. Έτσι, σύμφωνα με το πρωτόκολλο εκτέλεσης, η αίτηση επανεισδοχής πρέπει να μνημονεύει, ειδικότερα, τα στοιχεία που επιτρέπουν την αναγνώριση του ενδιαφερομένου ατόμου και της υπηκοότητάς του και να συνοδεύεται από δύο φωτογραφίες. Η αίτηση αυτή, συντεταγμένη πάνω σε ένα έντυπο που περιλαμβάνει την ένδειξη των αιτουσών αρχών και των αρχών προς τις οποίες υποβάλλεται η αίτηση, πρέπει να διαβιβάζεται στις τελευταίες με τηλεομοιοτυπία. Αυτές πρέπει να απαντούν το συντομότερο δυνατό και το αργότερο εντός 48 ωρών από την λήψη της αίτησης.

89. Τέλος, το άρθρο 23 της συμφωνίας περιλαμβάνει μία ρήτρα προστασίας τονίζοντας ότι αυτή δεν παρεμποδίζει την εφαρμογή της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 ή των άλλων συμφωνιών και συμβάσεων από τις οποίες μπορεί να δεσμεύονται τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναφορικά με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

III. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

90. Το εφαρμοστέο ελληνικό εθνικό δίκαιο και η πρακτική *ratione temporis* συνοψίζονται στην πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, §§ 88-127.

91. Από το σχέδιο δράσης που υποβλήθηκε στην Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης μέσα στο πλαίσιο της εκτέλεσης της πιο πάνω αναφερόμενης απόφασης *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, ενόψει της συνεδρίασης DH αριθ. 1120 (13-14 Σεπτεμβρίου 2011) προκύπτει ότι η διαδικασία χορήγησης ασύλου στην Ελλάδα αναθεωρήθηκε, καταρχήν, από το προεδρικό διάταγμα 114/2010 (ΦΕΚ Α 195/22.11.2010) και, στην συνέχεια, από τα άρθρα 1 έως 15 του νόμου 3907/2011 (ΦΕΚ Α/26.1.2011).

92. Η μεταρρύθμιση αυτή στοχεύει, ειδικότερα, στην καθιέρωση μιας υπηρεσίας πρώτης υποδοχής, επιφορτισμένης με την οργάνωση και την διαχείριση κέντρων πρώτης υποδοχής εγκατεστημένων τοπικά καθώς και στις έκτακτες ή κινητές μονάδες. Τα κέντρα αυτά εξασφαλίζουν, ειδικότερα, την συνδρομή διερμηνέων στις γλώσσες των χωρών προέλευσης των μεταναστών (άρθρο 9 § 4). Στα κέντρα αυτά, οι νεοεισερχόμενοι ενημερώνονται για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Οι αιτούντες άσυλο και εκείνοι που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες (ανήλικοι, έγκυοι γυναίκες ή λεχώνες, ηλικιωμένοι, μονογονεϊκές οικογένειες) χωρίζονται από τα άλλα άτομα.

93. Ενόψει της συνεδρίασης DH αριθ. 1144 (4-6 Ιουνίου 2012), η ελληνική κυβέρνηση ενημέρωσε την Επιτροπή Υπουργών για τις εξελίξεις που υπήρξαν στην υλοποίηση της μεταρρύθμισης της διαδικασίας ασύλου, υπογραμμίζοντας ειδικότερα την εκπόνηση, σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, ενός ενημερωτικού φυλλαδίου για τους αιτούντες άσυλο σε δεκατέσσερις γλώσσες.

94. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εφαρμοστέα νομοθεσία και πρακτική, βλέπε επίσης τις αποφάσεις *Bygylashvili κατά Ελλάδας* (αριθ. 58164/10, 25 Σεπτεμβρίου 2012), *Berjamaj κατά Ελλάδας* (αριθ. 36657/11, 2 Μαΐου 2013), *Horshill κατά Ελλάδας* (αριθ. 70427/11, 1^η Αυγούστου 2013), *Khurashvili κατά Ελλάδας* (αριθ. 58165/10, 12 Δεκεμβρίου 2013), και *B.M. κατά Ελλάδας* (αριθ. 53608/11, 19 Δεκεμβρίου 2013).

IV. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

95. Το εφαρμοστέο ιταλικό εθνικό δίκαιο και η πρακτική *ratione temporis* συνοψίζονται στην απόφαση *Mohammed Hussein και λοιποί κατά Ολλανδίας και Ιταλίας*, αριθ. 27725/10, §§ 33-41, 2 Απριλίου 2013.

96. Το ιταλικό Συμβούλιο για τους πρόσφυγες (CIR) είναι μια ιταλική μη κυβερνητική οργάνωση που προσφέρει συνδρομή στα πρόσωπα που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την χώρα τους. Την εποχή των περιστατικών της υπόθεσης, ήταν επιφορτισμένο με την υπηρεσία υποδοχής, βοήθειας και ενημέρωσης σε ζητήματα ασύλου και άλλων μορφών διεθνούς προστασίας για τους αλλοδαπούς οι οποίοι αποβιβάζονται, ειδικότερα, στα λιμάνια της Ανκόνα, του Μπάρι και της Βενετίας, στην βάση συμφωνιών με τα αστυνομικά τμήματα των πόλεων αυτών.

V. ΔΙΕΘΝΗ ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

97. Ένας κατάλογος των εγγράφων και των διεθνών εκθέσεων αναφορικά, ειδικότερα, με τις συνθήκες των αιτούντων άσυλο καθώς και με την διαδικασία χορήγησης ασύλου στην Ελλάδα παρατίθενται στην πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* (§§ 159 και επόμενες).

98. Στις αποφάσεις οι οποίες υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο της εκτέλεσης της πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* (CM/Del/Dec(2011)1120/2, της 14 Σεπτεμβρίου 2011 - CM/Del/Dec(2012)1144/5, της 6 Ιουνίου 2012 - CM/Del/Dec(2013)1164/5, της 5 Μαρτίου 2013), η Επιτροπή Υπουργών σημείωσε με ενδιαφέρον τα μέτρα που παρουσιάστηκαν από τις ελληνικές αρχές και ειδικότερα την έναρξη ισχύος του νόμου 3907/2011 «για την ίδρυση μιας υπηρεσίας ασύλου και μιας υπηρεσίας πρώτης υποδοχής», ο οποίος στόχευε στην εναρμόνιση των συνθηκών κράτησης και ζωής των αιτούντων άσυλο όπως η διαδικασία χορήγησης ασύλου με τα συμπεράσματα του Δικαστηρίου στην εν λόγω απόφαση.

Εν τούτοις, στην πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση αριθ. 5 της 6 Ιουνίου 2012, η Επιτροπή Υπουργών κάλεσε τις ελληνικές αρχές να εντείνουν τις προσπάθειές τους για να αποκαταστήσουν πλήρη πρόσβαση στην διαδικασία χορήγησης ασύλου.

Στην πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση αριθ. 5 της 7 Μαρτίου 2013, η Επιτροπή Υπουργών «κάλεσε επιτακτικά τις ελληνικές αρχές να εντείνουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να επιταχύνουν τις καθυστερούμενες μεταρρυθμίσεις (και ιδιαίτερα την λειτουργία της νέας Υπηρεσίας ασύλου) και να επιλύσουν τα πρακτικά προβλήματα αναφορικά με την πρόσβαση στην διαδικασία ασύλου [...] και την υποβολή αιτήσεων για την χορήγηση ασύλου από κρατούμενους».

99. Η έκθεση του Επιτρόπου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. Nils Muižnieks, η οποία δημοσιεύθηκε στις 16 Απριλίου 2013 κατόπιν της επίσκεψής του στην Ελλάδα από τις 28 Ιανουαρίου μέχρι την 1^η Φεβρουαρίου 2013, ορίζει τα εξής σε ό,τι αφορά τους ανήλικους και ασυνόδευτους μετανάστες (η μετάφραση έγινε από την γραμματεία):

«146. [...] Ο Επίτροπος είναι ιδιαίτερα ανήσυχος για την κατάσταση των ασυνόδευτων ανήλικων μεταναστών. Συνάντησε μία ομάδα νεαρών Αφγανών μεταναστών στο πάρκο «Πεδίο του Άρεως» της Αθήνας όπου αυτοί είχαν βρει καταφύγιο κάτω από δύσκολες συνθήκες ελλείψει οποιαδήποτε άλλης λύσης στέγασης.

147. Ο Επίτροπος ανησυχεί διότι τα περισσότερα από τα προβλήματα που είχαν ήδη επισημανθεί το 2009 και το 2010 σε ό,τι αφορά τους ανήλικους μετανάστες παραμένουν. Δεν υπάρχουν επαρκείς διαδικασίες για την αναγνώριση των ασυνόδευτων ανήλικων ή των ανήλικων που έχουν χωριστεί από τους γονείς τους ούτε ικανά συστήματα προστασίας, συμπεριλαμβανομένης και της επιμέλειας του ανηλίκου. Τα κενά αυτά καθιστούν τους ανήλικους μετανάστες πολύ εκτεθειμένους στην εμπορία ανθρώπων, στο λαθρεμπόριο και στην ρατσιστική βία.»

100. Σε ό,τι αφορά γενικότερα το ζήτημα του ελληνικού δικαίου και της πρακτικής σε θέματα ασύλου και μετανάστευσης, η πιο πάνω αναφερόμενη έκθεση του Επιτρόπου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καταλήγει ως εξής (η μετάφραση έγινε από την γραμματεία):

«150. Ο Επίτροπος καλωσορίζει τα μέτρα που έχουν ληφθεί από τις ελληνικές αρχές από το 2011 [βλέπε τις πιο πάνω παραγράφους 91-92] προκειμένου να θεσπίσουν μία αποτελεσματική διαδικασία ασύλου στην Ελλάδα. Συστήνει θερμά στις αρχές να διασφαλίσουν ότι οι νέες υπηρεσίες ασύλου θα αρχίσουν να λειτουργούν χωρίς νέες καθυστερήσεις και να βελτιώσουν ουσιωδώς την ικανότητα υποδοχής των αιτούντων άσυλο. Επίσης, πρέπει να δοθεί τέλος στην διοικητική πρακτική που ακολουθείται από την αστυνομική διεύθυνση της Αθήνας σε ό,τι αφορά την κατάθεση αιτήσεων ασύλου, διότι η πρακτική αυτή είναι εξευτελιστική για τους αιτούντες άσυλο. Εν τω μεταξύ, τα Κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να επικαλούνται την «ρήτρα κυριαρχίας» η οποία προβλέπεται από το άρθρο 3 § 2 του κανονισμού Δουβλίνο και δεν πρέπει να εκδιώκουν τους αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα.»

VI. ΔΙΕΘΝΗ ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΙΤΑΛΙΚΩΝ ΣΥΝΟΡΙΑΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΣΤΑ ΛΙΜΑΝΙΑ ΤΗΣ ΑΔΡΙΑΤΙΚΗΣ

101. Πολλές εκθέσεις εθνικών και διεθνών οργανώσεων καθώς και μη κυβερνητικών οργανώσεων αναφέρονται σε επεισόδια αδιάκριτης επαναπροώθησης προς την Ελλάδα εκ μέρους των ιταλικών συνοριακών αρχών στα λιμάνια της Αδριατικής Θάλασσας, μεταξύ των οποίων και τα λιμάνια του Μπάρι, της Ανκόνας και της Βενετίας. Από τις εκθέσεις αυτές προκύπτει ότι τα άτομα που συλλαμβάνονται χωρίς έγγραφα μόνον από την καλή θέληση της συνοριακής αστυνομίας έρχονται σε επαφή με διερμηνέα και αξιωματούχους που μπορούν να τους παρέξουν ελάχιστες πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα ασύλου και την κατάλληλη διαδικασία. Πολύ συχνά τα άτομα αυτά συναντούσαν μόνον αστυνομικούς και παραδίδονταν αμέσως στους κυβερνήτες των εμπορικών ή τουριστικών πλοίων προκειμένου να οδηγηθούν πίσω στην Ελλάδα. Επισημάνθηκαν επίσης αστοχίες στην αναγνώριση και στην συνδρομή των ανηλίκων.

102. Ο κατάλογος των κυρίων εκθέσεων παρατίθεται πιο κάτω:

-CIR, Rapporto attività 2007, Μάιος 2008,

-Progetto Melting Pot Europa, Diritti respinti. Gli atti dell'assemblea cittadina sur porto di Venezia, 11 Δεκεμβρίου 2008,

-Integration Catholic Migration Commission. May Day! Strengthening responses of assistance and protection to boat people and other migrants arriving in Southern Europe, Σεπτέμβριος 2011,

-Pro Asyl – Greek Council for Refugees, Human Cargo, Arbitrary readmissions from the Italian sea ports to Greece, Ιούλιος 2012,

-HCR, Recommendations on Important Aspects of Refugee Protection in Italy, Ιούλιος 2012,

-Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, Report by Nils Muižnieks, Commissioner for Human Rights of the Council of Europe following his visit to Italy from 3 to 6 July 2012, 18 Σεπτεμβρίου 2012,

-European Network for Technical Cooperation on the Application of Dublin II Regulation, *Dublin II Regulation National Report. Italy*, 19 Δεκεμβρίου 2012,

-Human Rights Watch, Turned Away, Summary Returns of Unaccompanied Migrant Children and Adult Asylum Seekers from Italy to Greece, Ιανουάριος 2013,

-Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, Report by the Special Rapporteur on the human rights of migrants, François Crépeau. Mission to Italy (29 September – 8 October 2012), 30 Απριλίου 2013.

103. Η έκθεση του ειδικού εισηγητή του Επιτρόπου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει ως εξής (η μετάφραση έγινε από την γραμματεία):

«Ο Επίτροπος σημειώνει την μεγάλη απόφαση *Hirsi Jamaa* [και λοιποί κατά *Ιταλίας* [GC], αριθ. 27765/09, CEDH 2012] αναφορικά με την εκδίωξη στην Λιβύη συλληφθέντων μεταναστών και καλωσορίζει τις δηλώσεις των ανωτάτων πολιτικών εκπροσώπων σύμφωνα με τις οποίες, λαμβανομένης υπόψη της απόφασης αυτής, η Ιταλία δεν θα εξακολουθήσει την πολιτική αυτή. Εκτιμά ότι η επαναδιαπραγμάτευση της διμερούς συμφωνίας με την Λιβύη πρέπει να περιλάβει εγγυήσεις του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προκειμένου να αποφεύγονται παρόμοιες παραβιάσεις [με εκείνες που διαπιστώθηκαν στην πιο πάνω αναφερόμενη υπόθεση *Hirsi Jamaa*] σε περιπτώσεις απέλασης, σύλληψης ή εκδίωξης. Εκφράζει την ανησυχία του για τις εκθέσεις σύμφωνα με τις οποίες παρόμοια προβλήματα προκαλούνται από την εφαρμογή άλλων διμερών συμφωνιών, όπως η συμφωνία επανεισδοχής με την Αίγυπτο και την Τυνησία, και αυτόματες προωθήσεις στην Ελλάδα. Ο Επίτροπος συστήνει σθεναρά στις ιταλικές αρχές να εξασφαλίζουν ώστε όλοι οι μετανάστες, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που συλλαμβάνονται κατά την είσοδο, να έχουν πρόσβαση στην διαδικασία ασύλου και, προς τον σκοπό αυτό, να προβλέψουν την συνεχή κατάρτιση των εμπλεκόμενων οργάνων, όπως τα αστυνομικά όργανα των συνόρων.»

104. Η έκθεση του ειδικού εισηγητή του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών ορίζει τα εξής (η μετάφραση έγινε από την γραμματεία):

«[...] διαπιστώνεται μία αύξηση των αφίξεων [στην Ιταλία] παρανόμων μεταναστών από την Ελλάδα. Προς τούτο, πρέπει να μνημονευθεί η συμφωνία επανεισδοχής μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας του 1999, σύμφωνα με τους όρους της οποίας τα δύο Συμβαλλόμενα Μέρη αποδέχονται την επιστροφή των μεταναστών χωρίς νόμιμα έγγραφα οι οποίοι εισέρχονται παρανόμως σε μία από τις δύο χώρες προερχόμενοι από την άλλη. Στην πράξη, ο αριθμός των

προωθήσεων στην Ελλάδα στην βάση αυτής της διαδικασίας δεν φαίνεται πολύ αυξημένος.

Εν τούτοις, ο Ειδικός Εισηγητής ανησυχεί πολύ για μία άλλη πρακτική, ήτοι την μη καταγεγραμμένη προώθηση παρανόμων μεταναστών, οι οποίοι συλλαμβάνονται ως λαθρεπιβάτες των φέρυ-μπόουτ που φθάνουν στα ιταλικά λιμάνια της Αδριατικής. Αυτά τα φέρυ-μπόουτ, συχνά προερχόμενα από την Πάτρα και την Ηγουμενίτσα στην Ελλάδα, φθάνουν στα ιταλικά λιμάνια της Ανκόνα, του Μπάρι, του Μπρίντζι και της Βενετίας. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες που ελήφθησαν από τον Ειδικό Εισηγητή, οι μετανάστες που συλλαμβάνονται μέσα στα φέρυ-μπόουτ παραδίδονται στα χέρια του κυβερνήτη του πλοίου και δεν τους επιτρέπεται καν να αποβιβαστούν [...]. Επαναπροωθούνται στην Ελλάδα με το ίδιο πλοίο [...].

Ο Ειδικός Εισηγητής σημειώνει ότι οι επαναπροωθήσεις αυτές δείχνουν να λαμβάνουν χώρα χωρίς δικονομικές εγγυήσεις ικανές να επιτρέψουν την επαρκή διερεύνηση των πιθανών αναγκών προστασίας, και ειδικότερα των αιτήσεων ασύλου, αν και ο ιταλικός νόμος αναγνωρίζει το δικαίωμα της αίτησης για την χορήγηση ασύλου καθώς και της λήψης των αναγκαίων προς τούτο πληροφοριών και συνδρομής [...]. Επίσης, αν και οι αρχές των λιμανιών αυτών έχουν υπογράψει συμφωνίες με ΜΚΟ για την παροχή βοήθειας στους μετανάστες, αυτές οι ίδιες ΜΚΟ ισχυρίζονται ότι έχουν ελαττωμένη και περιορισμένη πρόσβαση στα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Ειδικότερα, δηλώθηκε στον Ειδικό Εισηγητή ότι η αστυνομία των συνόρων δεν ενημερώνει τακτικά αυτές τις ΜΚΟ για την σύλληψη των ατόμων που φθάνουν παρανόμως και μερικές από αυτές τις ΜΚΟ έχουν επισημάνει ότι δεν έχουν πρόσβαση στην «στείρα ζώνη», δηλαδή την ζώνη του λιμανιού όπου φυλάσσονται τα πρόσωπα αυτά πριν επαναπροωθηθούν. Η πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου φαίνεται να εξαρτάται από την απόφαση της συνοριακής αστυνομίας στα λιμάνια, της οποίας τα όργανα έχουν συχνά περιορισμένη γνώση του διεθνούς δικαίου αναφορικά με την προστασία των αιτούντων άσυλο [...].

Μία άλλη σοβαρή ανησυχία αφορά το γεγονός ότι, στο πλαίσιο αυτών των επαναπροωθήσεων, ασυνόδευτοι ανήλικοι στάλθηκαν πίσω στην Ελλάδα. Η επαναπροώθηση ασυνόδευτων ανηλίκων συνιστά άμεση παραβίαση του διεθνούς και του ιταλικού δικαίου [...].

Ο Ειδικός Εισηγητής πληροφορήθηκε από τις ιταλικές αρχές ότι οι επαναπροωθήσεις αυτές θεωρούνται δικαιολογημένες στην βάση της συμφωνίας επανεισδοχής του 1999 μεταξύ της Ιταλίας και της Ελλάδας. Η εφαρμογή αυτής της συμφωνίας επανεισδοχής κάτω από τις συνθήκες αυτές φαίνεται εν τούτοις συζητήσιμη [...]. Φαίνεται ότι τα άτομα αυτά επαναπροωθούνται χωρίς καμία διαδικασία επανεισδοχής ή αίτησης αδείας προς την Ελλάδα, γεγονός που πρέπει να θεωρηθεί ότι [αντιβαίνει στις διατάξεις] αυτής της συμφωνίας επανεισδοχής. Αναφέρονται επίσης οι κανόνες του Schengen ως θεμελιώδης νομική βάση αυτών των επαναπροωθήσεων, υποστηρίζοντας ότι αυτές δικαιολογούνται στον χώρο Schengen. Παρά ταυτά, ο Ειδικός Εισηγητής σημειώνει ότι ο κώδικας συνόρων Schengen προβλέπει σαφώς ότι αυτός θα εφαρμόζεται με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις των Κρατών σε ό,τι αφορά την διεθνή προστασία και την μη επαναπροώθηση [...].

Λαμβάνοντας υπόψη την [πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση] *M.S.S.*, η Ιταλία θα πρέπει να απαγορεύσει επισήμως την πρακτική των αυτομάτων και ανεπισήμων επαναπροωθήσεων προς την Ελλάδα. Επίσης, θα πρέπει να θεσπιστούν επίσημες διαδικασίες ελέγχου και διαλογής, στην διάρκεια των οποίων οποιοσδήποτε μετανάστης ο οποίος συλλαμβάνεται από τις λιμενικές αρχές θα πρέπει να έχει την δυνατότητα να επικαλεστεί τις ανάγκες του για προστασία και να ζητήσει άσυλο. Όλες οι λιμενικές αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν επισήμως μία κατάρτιση στο διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος αίτησης ασύλου και των δικαιωμάτων των ανηλίκων. Επίσης, αυτές θα πρέπει να ευαισθητοποιηθούν στην ανάγκη να έχουν οι δικηγόροι καθώς και οι εκπρόσωποι ΜΚΟ και διεθνών οργανώσεων πλήρη και ελεύθερη πρόσβαση στο λιμάνι και σε οποιαδήποτε άλλη ζώνη όπου θα μπορούσαν να βρίσκονται μετανάστες.»

VII. ΔΙΕΘΝΗ ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΟΥ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

105. Από το 2007, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες δημοσιεύει τις «Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των αναγκών της διεθνούς προστασίας των αιτούντων άσυλο προερχομένων από το Αφγανιστάν», οι οποίες

ενημερώνονται περιοδικά. Τα κατάλληλα στοιχεία της έκδοσης του Ιουλίου 2009 (μία πιο λεπτομερής παρουσίαση της οποίας παρατίθεται στην πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, §§ 197-202) μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

106. Στην βάση των πληροφοριών που ελήφθησαν μεταξύ Νοεμβρίου 2007 και Μαρτίου 2009, το Αφγανιστάν περιγράφεται ως η σκηνή μιας ένοπλης σύγκρουσης σε εντεινόμενη φάση, η οποία φέρνει αντιμέτωπες την κυβέρνηση και τους διεθνείς συμμάχους της με πολλές επαναστατικές ομάδες, μεταξύ των οποίων οι ταλιμπάν, η Hezb-e Islami και η Αλ-Κάιντα και στο πλαίσιο της οποίας ένα νεφελώδες σύμπλεγμα νομίμων και παρανόμων ενόπλων ομάδων και οργανωμένων εγκληματικών συμμοριών παίζει επίσης σημαντικό ρόλο.

107. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, η εκτίμηση της ανάγκης διεθνούς προστασίας των αιτούντων άσυλο που προέρχονται από το Αφγανιστάν πρέπει να λαμβάνει χώρα, σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, σε ατομική βάση, κρίνοντας ευνοϊκά εκείνους που ανήκουν σε ορισμένες κατηγορίες ή προέρχονται από ορισμένες ζώνες της χώρας.

108. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες σημειώνει, ειδικότερα, τα ακόλουθα:

(α) τα άτομα που ανήκουν στην εθνότητα hazâra συνεχίζουν να αποτελούν το αντικείμενο κοινωνικών διακρίσεων, των οποίων είναι παραδοσιακά θύματα εκ μέρους των ατόμων που ανήκουν στην εθνότητα pachtoune, μπορούν δε να απειλούνται από την αύξηση της εξουσίας των «πολέμαρχων», ακόμη και αν οι κίνδυνοι αυτοί δεν έχουν το ίδιο εύρος σε ολόκληρη την χώρα,

(β) η ένοπλη σύγκρουση οξύνθηκε σε ορισμένες επαρχίες που βρίσκονται στο κέντρο της χώρας, όπως αυτή του Ghazni, όπου σημειώνονται συνοπτικές εκτελέσεις και φόνοι αμάχων. Οι ΜΚΟ αναφέρουν σοβαρές δυσκολίες πρόσβασης στην επαρχία αυτή.

(γ) οι ασυνόδευτοι ανήλικοι ή οι ανήλικοι που έχουν χωριστεί από τους γονείς τους αποτελούν μία από τις πιο ευπαθείς κατηγορίες στο Αφγανιστάν. Ο αριθμός των ανηλίκων που πέφτουν θύματα φόνων, εκμετάλλευσης ή βίας οποιουδήποτε είδους δεν παύει να αυξάνεται, όπως και η αναγκαστική στρατολόγησή τους στις πολιτοφυλακές διαφόρων αντιμαχομένων ομάδων.

109. Η δυνατότητα εσωτερικής επανεγκατάστασης θεωρείται ως εξαιρετική.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

I. ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

A. Επί του παραδεκτού *ratione personae* και του καταχρηστικού χαρακτήρα της προσφυγής

1. Θέση των διαδίκων

110. Η ιταλική κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι, με εξαίρεση του κ. R. K., κανείς από τους προσφεύγοντες δεν εμφανίζεται στα επίσημα έγγραφα ή τις βάσεις δεδομένων των εθνικών αρχών. Τα άτομα που υπέγραψαν τις εξουσιοδοτήσεις για την κατάθεση της προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου φέρονται, πιθανότατα, να έχουν δώσει ψευδή στοιχεία ταυτότητας στους δικηγόρους τους.

111. Σε ό,τι αφορά τον κ. R. K., στηριζόμενη σε ένα σημείωμα της συνοριακής αστυνομίας, η ιταλική κυβέρνηση αναφέρει ότι ένα άτομο με το ίδιο ονοματεπώνυμο αναγνωρίστηκε πράγματι στις 14 Ιανουαρίου 2009 στο λιμάνι της Ανκόνα, αλλά υπογραμμίζει ότι το έτος γέννησης που δηλώθηκε από αυτό στις αρχές (1973) δεν αντιστοιχεί με το έτος γέννησης που μνημονεύεται στο έντυπο της αίτησης (1974).

112. Συνεπώς, επικαλούμενη την απόφαση *Hussun και λοιποί κατά Ιταλίας* (διαγραφή), αριθ. 10171/05, 10601/05, 11593/05 και 17165/05, 19 Ιανουαρίου 2010, η ιταλική κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να κηρύξει την προσφυγή απαράδεκτη ως καταχρηστική ή αντίθετη *ratione personae* προς την Σύμβαση.

113. Η ελληνική κυβέρνηση, από την πλευρά της, εκθέτει ότι, παρά τις εκτεταμένες έρευνες που διεξήγαγε, φαίνεται ότι, με εξαίρεση δέκα από αυτούς (οι οποίοι μνημονεύονται στην πιο πάνω παράγραφο 13), οι προσφεύγοντες είναι άγνωστοι στις αρχές.

114. Εξηγεί ότι η αδυναμία εξεύρεσης ενός ίχνους των περισσότερων από τους προσφεύγοντες ως προσώπων που πέρασαν από την χώρα δεν συνδέεται με την αδυναμία του συστήματος Eurodac (πιο πάνω παράγραφος 62) ή με την κακή εφαρμογή του στην Ελλάδα, αλλά οφείλεται αποκλειστικά στο γεγονός ότι οι παράνομοι μετανάστες, συνήθως χωρίς νόμιμα έγγραφα, δίνουν πολύ συχνά στις αρχές ψευδή ή ελλιπή στοιχεία ταυτότητας. Εξάλλου, συμβαίνει επίσης πολλοί μετανάστες να δηλώνουν στις αρχές το ίδιο όνομα.

115. Κατά συνέπεια, η ελληνική κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να κηρύξει την προσφυγή απαράδεκτη ως αντίθετη *ratione personae* προς την Σύμβαση σε ό,τι αφορά τους προσφεύγοντες οι οποίοι δεν αναγνωρίστηκαν⁷⁹.

116. Η εκπρόσωπος των προσφευγόντων εκτιμά ότι η ύπαρξη των τελευταίων δεν μπορεί να αμφισβητηθεί, εκτός αν κανείς αμφιβάλει για την γνησιότητα των εξουσιοδοτήσεων, γεγονός που θα ισοδυναμούσε με την κατηγορία κατά τριών δικηγόρων για πλαστογραφία. Αντιθέτως, συνεχίζει η κ. Ballerini,

«οι προσφεύγοντες διηγήθηκαν την προσωπική ιστορία τους, δέχθηκαν να δώσουν συνέντευξη και να φωτογραφηθούν, επέδειξαν τα λίγα έγγραφα που διέθεταν και υπέγραψαν τις εξουσιοδοτήσεις παρουσία της ελληνίδας πληρεξούσιας δικηγόρου τους και ενός διερμηνέως, αμοτέρων αξιόπιστων, δίνοντας την ταυτότητά τους. Πρόκειται για αναμφισβήτητα γεγονότα, τα οποία μπορούν να αποδειχθούν μέσω απρόσβλητων εγγράφων και που οι μαρτυρίες των ανθρωπιστικών φορέων που είναι παρόντες στην Πάτρα [...] καθώς και η ελληνίδα δικηγόρος τους, κ. Μασουρίδου, θα μπορούσαν μεταγενέστερα να επιβεβαιώσουν.»

117. Σε κάθε περίπτωση, η δυσκολία της συλλογής ακριβέστερων και λεπτομερέστερων πληροφοριών για τους προσφεύγοντες φέρεται να οφείλεται στην έλλειψη συνεργασίας των εναγομένων κυβερνήσεων με το Δικαστήριο, κατά παράβαση του άρθρου 38 παράγραφος 1 α) της Σύμβασης, καθώς και στην πρακτική των εναγομένων χωρών σε ό,τι αφορά την διαχείριση των μεταναστευτικών κυμάτων – πρακτική της οποίας μέρος αποτελεί, σε ό,τι αφορά την Ιταλία, την ταχεία επαναπροώθηση προς την Ελλάδα ατόμων που στερούνται θεώρησης εισόδου τα οποία συλλαμβάνονται στα ιταλικά λιμάνια της Αδριατικής.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

118. Το Δικαστήριο σημειώνει, καταρχήν ότι ο φάκελος της υπόθεσης περιέχει αποδείξεις τακτικών επαφών με ορισμένους από τους προσφεύγοντες οι οποίοι αναφέρονται στις ενστάσεις των εναγομένων κυβερνήσεων, καθώς και εμπειριστατωμένες και λεπτομερείς πληροφορίες γι' αυτούς. Μεταξύ των εγγράφων προς την κατεύθυνση αυτή μπορούν να αναφερθούν ως παράδειγμα: (α) την επιστολή

⁷⁹ Οι προσφεύγοντες που αναφέρονται με τους αριθμούς 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 21, 23, 25, 27, 28, 31, 32, 33, 34 και 35 του καταλόγου που έχει επισυναφθεί στην παρούσα απόφαση.

του νορβηγικού κέντρου υποδοχής σχετικά με τον κ. Μ. Α.⁸⁰ (πιο πάνω παράγραφος 37), (β) την αλληλογραφία μεταξύ της κ. Ballerini, αφενός, και του νορβηγικού κέντρου υποδοχής και του CIR της Γκορίτσια, αφετέρου, σε ό,τι αφορά τον κ. R. K.⁸¹ (πιο πάνω παράγραφοι 39, 41 και 43), (γ) τις επιστολές του κ. Υ. Ζ.⁸², οι οποίες συνιστούν μαρτυρίες για το ενδιαφέρον του για την προσφυγή (πιο πάνω παράγραφοι 42 και 45). Πρόκειται για επιστολές και για ηλεκτρονικά μηνύματα των οποίων η γνησιότητα δεν αμφισβητήθηκε από τις εναγόμενες κυβερνήσεις.

119. Εξάλλου, από τον φάκελο προκύπτει ότι, τον Μάιο 2010, ο κ. Ν.Η., ένας ‘άλλος προσφεύγων που περιλαμβάνεται από τις ενστάσεις των εναγομένων κυβερνήσεων⁸³, ζήτησε άσυλο στην Ιταλία και ότι, στις 7 Φεβρουαρίου 2013, έλαβε εκεί το καθεστώς του πρόσφυγα, εκπροσωπούμενος σε ολόκληρη την διάρκεια αυτής της τελευταίας διαδικασίας από την κ. Ballerini (πιο πάνω παράγραφοι 32, 39 και 47).

120. Τέλος, αντίθετα με εκείνα που είχε σημειώσει το Δικαστήριο στην πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Hussun και λοιποί*, §§ 43-45, δεν φαίνεται, στην παρούσα υπόθεση, οι συνημμένες στο έντυπο της προσφυγής εξουσιοδοτήσεις να έχουν υπογραφεί στο μεγαλύτερο μέρος τους από το ίδιο άτομο.

121. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν έχει λόγο να αμφιβάλει για την γνησιότητα των εξουσιοδοτήσεων, για την ταυτότητα των προσφευγόντων ή για το σύνολο των αιτιάσεων που περιλαμβάνονται μέσα στην προσφυγή. Έτσι, πρέπει να απορριφθούν οι ενστάσεις των εναγομένων κυβερνήσεων για την αιτία αυτή.

B. Επί της εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων

122. Η ελληνική κυβέρνηση εκτιμά ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη λόγω μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων, δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες παρέλειψαν να προσφύγουν στις εθνικές αρχές προκειμένου να επιτύχουν την αναγνώριση και την επανόρθωση των επικαλούμενων παραβιάσεων της Σύμβασης.

123. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες παραπονούνται επίσης διότι δεν διέθεταν στην Ελλάδα μία προσφυγή ανταποκρινόμενη στις απαιτήσεις του άρθρου 13 της Σύμβασης. Θεωρώντας ότι υπάρχει στενός σύνδεσμος μεταξύ της θέσης της Κυβέρνησης στο σημείο αυτό και του βάσιμου των αιτιάσεων που

⁸⁰ Ο προσφεύγων αριθ. 28 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁸¹ Ο προσφεύγων αριθ. 4 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁸² Ο προσφεύγων αριθ. 18 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁸³ Ο προσφεύγων αριθ. 33 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

διατυπώνονται από τους προσφεύγοντες στο πεδίο της διάταξης αυτής, το Δικαστήριο εκτιμά ότι συντρέχει λόγος συνένωσης της ένστασης αυτής με την κρίση επί της ουσίας.

Γ. Επί της συνέχισης της εξέτασης της προσφυγής

1. Γενικές αρχές

124. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εκπρόσωπος ενός προσφεύγοντος οφείλει όχι μόνον να προσκομίσει μία έγγραφη εξουσιοδότηση ή πληρεξούσιο (άρθρο 45 § 3 του κανονισμού), αλλά και να διατηρεί επαφές με τον ενδιαφερόμενο σε ολόκληρη την διάρκεια της διαδικασίας. Οι επαφές αυτές είναι ουσιώδεις τόσο για την εμβάθυνση της γνώσης πραγματικών στοιχείων αναφορικά με την ιδιαίτερη κατάσταση του προσφεύγοντος όσο και για την επιβεβαίωση της εμμονής του ενδιαφέροντος του προσφεύγοντος για την συνέχιση της εξέτασης της προσφυγής του (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Ali κατά Ελβετίας*, 5 Αυγούστου 1998, § 32, *Recueil des arrêts et decisions* 1998-V και την πιο πάνω αναφερόμενη *Hussun και λοιποί*, §§ 48-49). Πράγματι, το άρθρο 37 της Σύμβασης προβλέπει ότι «[Ανά] πάσα στιγμή της διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει τη διαγραφή της προσφυγής από τα πινάκια, οσάκις οι περιστάσεις του επιτρέπουν να συμπεράνει [...] ότι ο αιτών δεν επιθυμεί πλέον την εκδίκασή της». Η ικανότητα και η βούληση των προσφευγόντων να διατηρήσουν και να υποστηρίξουν τις προσφυγές που φέρονται να κατατέθηκαν στο όνομά τους είναι συνεπώς ουσιώδεις, λαμβανομένου άλλωστε υπόψη του άρθρου 34 της Σύμβασης, το οποίο, στοχεύοντας στον αποκλεισμό οποιασδήποτε *action popularis*, υπάγει το δικαίωμα ατομικής προσφυγής στην προϋπόθεση ότι το φυσικό πρόσωπο, η μη κυβερνητική οργάνωση ή η ομάδα ιδιωτών που την στηρίζει, μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι «θύμα» μιας παραβίασης των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από την Σύμβαση (*Burden κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. 13378/05, § 33, CEDH 2008).

2. Εφαρμογή εν προκειμένω

125. Το Δικαστήριο εκτιμά αναγκαίο να εξετάσει το ζήτημα αυτό χωρίζοντας τους προσφεύγοντες σε ομάδες. Υπό το πρίσμα των επαφών των ενδιαφερομένων με την εκπρόσωπό τους και του ενδιαφέροντός τους να συνεχίσουν την εξέταση της προσφυγής, μπορούν να διακριθούν τέσσερις ομάδες προσφευγόντων.

α) Πρώτη ομάδα

126. Μία πρώτη ομάδα προσφευγόντων αποτελείται από τους κκ. S. A. K., H. Y., S. S. A., M. R., B. M.T., S. C., M. A.S. και A. H.H.⁸⁴.

Οι προσφεύγοντες αυτοί έχουν το κοινό χαρακτηριστικό ότι δεν μνημονεύθηκαν ποτέ από την εκπρόσωπό τους στην αλληλογραφία της με το Δικαστήριο μετά την κατάθεση της προσφυγής. Επιπλέον, στην επιστολή της 19 Ιουνίου 2009, η κ. Ballerini δεν έδινε πληροφορίες για τους προσφεύγοντες αυτούς και αναγνώριζε ότι δεν γνώριζε πού βρίσκονταν (πιο πάνω παράγραφος 16). Ούτε από τον φάκελο προκύπτει ότι οι προσφεύγοντες προσπάθησαν να έλθουν σε επαφή με την εκπρόσωπό τους ή ότι εκδήλωσαν με οποιονδήποτε τρόπο το ενδιαφέρον τους για την συνέχιση της εξέτασης της προσφυγής.

β) Δεύτερη ομάδα

127. Άλλοι προσφεύγοντες, οι οποίοι αρχικά μνημονεύθηκαν από την εκπρόσωπό τους στην αλληλογραφία της με το Δικαστήριο, δεν αναφέρονταν πλέον στην συνέχεια, ήτοι μετά τον Ιούνιο 2009 (για τους κκ. A. R., A. A., Mohamad Sedeq A., A. M. A., G. A. O. A. R. F., Z. A. και H. N.⁸⁵), τον Δεκέμβριο 2009 (για τους κκ. A. N., A. A. K., R. R.⁸⁶), ή τον Αύγουστο 2010 (για τους κκ. A. S., N. R., M.H. E., M. I. S. H., N. M. Y.⁸⁷).

128. Εξάλλου, ακόμη και σε ό,τι αφορά την προηγούμενη του μηνός Αυγούστου 2010 περίοδο, το Δικαστήριο οφείλει να υπογραμμίσει τον αόριστο και επιφανειακό χαρακτήρα των πληροφοριών αναφορικά με τους ενδιαφερόμενους, ο οποίος φαίνεται να δείχνει την απουσία οποιασδήποτε πραγματικής επαφής με την εκπρόσωπό τους ήδη την εποχή εκείνη. Έτσι, για να πάρουμε το παράδειγμα του κ. M. I. S. H.⁸⁸, διαβάσαμε στην επιστολή της 22 Δεκεμβρίου 2009 ότι αυτός νοσηλευόταν σε άγνωστο τόπο και ότι η εκπρόσωπός του δεν είχε νέα του (πιο πάνω παράγραφος 31), ενώ η επιστολή της 27 Αυγούστου 2010 περιορίζεται να αναφέρει ότι ο ενδιαφερόμενος βρίσκεται στην Νορβηγία, σε άγνωστο τόπο (πιο πάνω παράγραφος 35). Γενικά, η επιστολή της 27 Αυγούστου 2010 έδινε ως μοναδική πληροφορία ως προς τους μνημονευόμενους σε αυτήν προσφεύγοντες την ένδειξη των Κρατών στα οποία υποτίθεται ότι αυτοί βρίσκονταν, η δε κ. Ballerini ανέφερε ότι

⁸⁴ Οι προσφεύγοντες αριθ. 3, 6, 16, 20, 23, 27, 30 και 32 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁸⁵ Οι προσφεύγοντες αριθ. 8, 10, 19, 21, 22, 25, 31 και 35 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁸⁶ Οι προσφεύγοντες αριθ. 5, 11 και 15 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁸⁷ Οι προσφεύγοντες αριθ. 1, 2, 9, 17 και 26 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁸⁸ Ο προσφεύγων αριθ. 17 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

ήταν σε θέση να παρέξει τον αριθμό τηλεφώνου τεσσάρων μόνον προσφευγόντων, οι οποίοι δεν περιλαμβάνονται στην παρούσα ομάδα (πιο πάνω παράγραφος 35). Τέλος, σε ό,τι αφορά τον κ. N. R.⁸⁹, αρκεί να παραπέμψουμε στις αντιφατικές πληροφορίες οι οποίες περιέχονται στην αλληλογραφία που συνοψίζεται στις πιο πάνω παραγράφους 23-28.

γ) Τρίτη ομάδα

129. Οι προσφεύγοντες αυτοί μνημονεύονται σε ολόκληρη την αλληλογραφία που ακολουθεί την κατάθεση της προσφυγής, ενώ η διεύθυνση και τα στοιχεία τους αναφέρονται στις επιστολές της 13 Απριλίου 2011 και της 31 Ιανουαρίου 2012. Εν τούτοις, το Δικαστήριο οφείλει να σημειώσει τα ακόλουθα:

i. Σε ό,τι αφορά τον κ. M.M.⁹⁰, η κ. Ballerini βεβαίωσε στην επιστολή της 13 Απριλίου 2011 ότι αυτός βρισκόταν στην Γαλλία εν αναμονή απάντησης στην αίτηση ασύλου του, στηρίζει όμως την βεβαίωση αυτή με την επιστολή της 6 Δεκεμβρίου 2009 στην οποία ο προσφεύγων αυτός παραπονούνταν για τις συνθήκες ζωής του στην Ελλάδα (πιο πάνω παράγραφοι 30 και 39). Στην επιστολή της 30 Ιανουαρίου 2012, αυτή βεβαιώνει εκ νέου ότι ο ενδιαφερόμενος βρίσκεται εν αναμονή ασύλου στην Γαλλία (πιο πάνω παράγραφος 45). Παρά ταύτα, κανένα αποδεικτικό ή έγγραφο σχετικά με αυτήν την διαδικασία ασύλου δεν έχει συναφθεί στις επιστολές αυτές,

ii. σε ό,τι αφορά τον κ. A. E.⁹¹, οι επιστολές της 13 Απριλίου 2011 και της 30 Ιανουαρίου 2012 επανεπιβεβαιώνουν ότι βρισκόταν στην Αυστρία, όπου φέρεται να αμφισβήτησε την απόρριψη της αίτησης ασύλου του (πιο πάνω παράγραφοι 39 και 45). Εν τούτοις, κανένα αποδεικτικό ή έγγραφο σχετικά με αυτήν την διαδικασία ασύλου δεν έχει συναφθεί στις δύο επιστολές αυτές,

iii. σε ό,τι αφορά τον κ. M. S. M.⁹², η τελευταία επαφή που φέρεται να είχε, τουλάχιστον εμμέσως, με την εκπρόσωπο φέρεται να συνίσταται σε μία επιστολή που υποτίθεται ότι εστάλη από το Ιράν στον κ. A.(τον ανταποκριτή της κ. Ballerini) τον Δεκέμβριο 2009, ήτοι δέκα μήνες μετά την κατάθεση της προσφυγής (πιο πάνω παράγραφος 39). Εν τούτοις καμία σφραγίδα ταχυδρομείου ή αριθμός τηλεομοιοτυπίας δεν βεβαιώνει την προέλευση και την ημερομηνία της επιστολής. Καμία επαφή ή μεταγενέστερη εκδήλωση ενδιαφέροντος για την προσφυγή δεν επισημάνθηκε έκτοτε,

⁸⁹ Ο προσφεύγων αριθ. 2 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁹⁰ Ο προσφεύγων αριθ. 12 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁹¹ Ο προσφεύγων αριθ. 7 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁹² Ο προσφεύγων αριθ. 13 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

iv. σε ό,τι αφορά τον κ. Α. R.⁹³, ενώ τον Ιούνιο του 2009, η κ. Ballerini διευκρίνιζε ότι ο πελάτης της βρισκόταν στον καταυλισμό της Πάτρας και κινδύνευε να επαναπροωθηθεί στο Αφγανιστάν από τις ελληνικές αρχές (πιο πάνω παράγραφος 16), στην επιστολή της 27 Αυγούστου 2010 ανέφερε την Νορβηγία ως χώρα διαμονής και έναν αριθμό κινητού τηλεφώνου (πιο πάνω παράγραφος 35). Στις 11 Απριλίου 2011, βεβαίωσε, εν τούτοις, ότι είχε απολέσει οποιαδήποτε επαφή μαζί του, με εξαίρεση την αναφορά σε ένα προφίλ του «Facebook» που μπορούσε να φαίνεται ότι «ανήκει» στον προσφεύγοντα (πιο πάνω παράγραφος 39). Στις 30 Ιανουαρίου 2012, τέλος, ανέφερε εκ νέου την χώρα διαμονής και τον αριθμό κινητού τηλεφώνου του προσφεύγοντος (πιο πάνω παράγραφος 45). Καμία πληροφορία και καμία διευκρίνιση δεν δόθηκε προκειμένου να εξηγηθεί πότε και πώς ο προσφεύγων μετέβη στην Νορβηγία ή ακόμη γιατί η εκπρόσωπός του είχε κατορθώσει να επανακτήσει επαφή μαζί του,

v. σε ό,τι αφορά τον κ. Ν. Κ.⁹⁴, κανένα στοιχείο του φακέλου δεν εξηγεί πώς φέρεται να μετέβη στην Γαλλία ούτε μας επιτρέπει να γνωρίσουμε αν και με ποιο τρόπο φέρεται να διατήρησε επαφή με την εκπρόσωπό του ούτε αν βρισκόταν πράγματι στην αναφερόμενη διεύθυνση (πιο πάνω παράγραφοι 39 και 45),

vi. σε ό,τι αφορά τον κ. R. W.⁹⁵, οι επιστολές της 13 Απριλίου 2011 και της 30 Ιανουαρίου 2012 επανεπιβεβαίωσαν ότι αυτός βρισκόταν στην Ελβετία με το ευεργέτημα ενός τίτλου παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους με ισχύ ενός έτους (πιο πάνω παράγραφοι 39 και 45). Εν τούτοις, το έγγραφο αυτό ουδέποτε υποβλήθηκε στο Δικαστήριο.

vii. σε ό,τι αφορά, τέλος, τον κ. F. A.⁹⁶, αυτός φέρεται να ήταν σε επαφή με τον κ. Α. σε ολόκληρη την διάρκεια της παραμονής του στην Ελλάδα. Εν τούτοις, πρέπει να σημειωθεί ότι η μόνη απόδειξη αυτών των επαφών φέρεται να είναι το ηλεκτρονικό μήνυμα της 7 Ιανουαρίου 2010 (πιο πάνω παράγραφος 39) στο οποίο ο κ. Α. αναφέρει ότι συνάντησε τον προσφεύγοντα, ότι αυτός ζούσε στην Ελλάδα και ότι το προηγούμενο καλοκαίρι (2009) κρατήθηκε επί τρεις μήνες διότι δεν διέθετε νόμιμα έγγραφα και τίτλο παραμονής. Παρά ταύτα, στις 2 Ιουλίου 2009, η κ. Ballerini ανέφερε ότι ο προσφεύγων είχε απελαθεί στην Τουρκία παρά τα μέτρα που είχαν διαταχθεί από το Δικαστήριο σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 39 του

⁹³ Ο προσφεύγων αριθ. 14 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁹⁴ Ο προσφεύγων αριθ. 24 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁹⁵ Ο προσφεύγων αριθ. 29 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁹⁶ Ο προσφεύγων αριθ. 34 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

κανονισμού (πιο πάνω παράγραφος 18). Καμία πληροφορία ή διευκρίνιση δεν δίνεται ως εξήγηση των αντιφάσεων αυτών. Επίσης, η επιστολή του προσφεύγοντος η οποία υποβλήθηκε στο Δικαστήριο στις 13 Απριλίου 2011 (πιο πάνω παράγραφος 39), στην οποία αυτός ζητεί την βοήθεια της εκπροσώπου του, δεν είναι χρονολογημένη και δεν περιέχει κάποιο στοιχείο που να επιτρέπει τον προσδιορισμό της προέλευσης και τον παραλήπτη της.

δ) Τέταρτη ομάδα

130. Τέλος, για τέσσερις προσφεύγοντες, τα έγγραφα του φακέλου δείχνουν ότι αυτοί διατήρησαν τουλάχιστον εμμέσως τακτικές επαφές με την εκπρόσωπό τους, γεγονός που αποδεικνύει το ενδιαφέρον τους για την εξέταση της προσφυγής. Ειδικότερα:

i. Ο κ. R. K.⁹⁷ διατήρησε επαφές μέσω των κέντρων υποδοχής και του CIR σε ολόκληρη την διάρκεια των μετακινήσεων μεταξύ της Ιταλίας, της Νορβηγίας και του Αφγανιστάν (πιο πάνω παράγραφοι 38, 39, 41 και 43),

ii. Ο κ. Y. Z.⁹⁸ απευθύνθηκε πολλές φορές στην κ. Ballerini μέσω της κ. Scieurba, εκδηλώνοντας σαφώς το ενδιαφέρον του για την εξέταση της προσφυγής του εκ μέρους του Δικαστηρίου (πιο πάνω παράγραφοι 42 και 45),

iii. Ο κ. M. A.⁹⁹ απευθύνθηκε στο Δικαστήριο, στην αρχή απευθείας και στην συνέχεια με την μεσολάβηση της κ. Ballerini, προκειμένου να λάβει πληροφορίες σχετικά με την προσφυγή του (πιο πάνω παράγραφοι 36, 37 και 39),

iv. Ο κ. N. H. (άλλως Nagib Haidari)¹⁰⁰ εκπροσωπήθηκε από την κ. Ballerini σε ολόκληρη την διάρκεια της διαδικασίας ασύλου στην Ιταλία, η οποία ολοκληρώθηκε το 2013 (πιο πάνω παράγραφοι 34, 39, 45 και 47).

ε) Συμπέρασμα

131. Το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε ασφαλώς να αγνοήσει ότι οι γενικώς επισφαλείς συνθήκες των αιτούντων άσυλο καθώς και ότι τα γεγονότα τα οποία συνέβησαν στην Ελλάδα και παρατίθενται από την κ. Ballerini μπορεί να εμπόδισαν προσωρινά τις επικοινωνίες μεταξύ αυτής και των προσφευγόντων. Η επιστολή της 19 Ιουνίου 2009 (πιο πάνω παράγραφος 16), για παράδειγμα, μπορεί να εξηγηθεί υπό το φως των σκέψεων αυτών. Επίσης, το Δικαστήριο μπορεί να δεχθεί, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτέρων συνθηκών της υπόθεσης, ότι οι επαφές μεταξύ των

⁹⁷ Ο προσφεύγων αριθ. 4 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁹⁸ Ο προσφεύγων αριθ. 18 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

⁹⁹ Ο προσφεύγων αριθ. 28 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

¹⁰⁰ Ο προσφεύγων αριθ. 33 του συνημμένου στην παρούσα απόφαση καταλόγου.

προσφευγόντων και της εκπροσώπου τους πραγματοποιήθηκαν με την μεσολάβηση τρίτων.

132. Παραμένει όμως γεγονός ότι, σε ό,τι αφορά τις δύο πρώτες ομάδες των προσφευγόντων, μεταξύ του 2009 και του 2013 η κατάσταση στην Ελλάδα δεν εμπόδιζε τους ενδιαφερομένους να επανακτήσουν επαφή με την εκπρόσωπό τους (βλέπε, *a contrario*, *Hirsi Jamaa και λοιποί κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 27765/09, §§ 50 και 54, CEDH 2012. Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με τις αναφορές της κ. Ballerini, πολλοί από τους προσφεύγοντες αυτούς φέρονται να εγκατέλειψαν την Ελλάδα μερικούς μήνες μετά την κατάθεση της προσφυγής, γεγονός το οποίο καθιστά κενό οποιουδήποτε περιεχομένου ως προς αυτούς την αιτίαση την ελκόμενη από τις συνθήκες παραμονής στον καταυλισμό της Πάτρας ή από την καταστροφή του.

133. Σε ό,τι αφορά την τρίτη ομάδα προσφευγόντων, οι πληροφορίες οι οποίες παρέχονται ως προς αυτούς φαίνονται ανεπαρκείς, αντιφατικές και μη τεκμηριωμένες. Αντανακλούν στην πραγματικότητα την απώλεια επαφής μεταξύ αυτών και της εκπροσώπου τους (βλέπε την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Hussun και λοιποί*, §§ 47-50, και, *a contrario*, *Hirsi Jamaa και λοιποί*, § 54).

134. Το Δικαστήριο σημειώνει, εξάλλου, ότι οι αιτιάσεις που προβλήθηκαν αρχικά από τους προσφεύγοντες αυτών των τριών ομάδων είναι οι ίδιες με εκείνες που επικαλείται η τέταρτη ομάδα προσφευγόντων. Επομένως, δεν διακρίνει κάποιο λόγο σχετικό με τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου που εγγυώνται η Σύμβαση και τα Πρωτόκολλά της ο οποίος να απαιτεί, σύμφωνα με το άρθρο 37 § 1 *in fine*, την συνέχιση της εξέτασης της προσφυγής ως προς τις τρεις πρώτες ομάδες των προσφευγόντων. Συμπερασματικά, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η προσφυγή πρέπει να διαγραφεί από το πινάκιο στο μέτρο που αφορά τις τρεις πρώτες ομάδες προσφευγόντων¹⁰¹ (άρθρο 37 § 1 c) της Σύμβασης και, κατά συνέπεια, να περατωθεί η εφαρμογή του άρθρου 39 του κανονισμού (πιο πάνω παράγραφοι 4 και 17). Κρίνει έτσι ότι πρέπει να συνεχίσει την εξέταση της προσφυγής μόνον για τους κκ. R. K., Y. Z., M. A. και N. H. (άλλως N. H.)¹⁰².

II. ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 2, 3 ΚΑΙ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

¹⁰¹ Ήτοι τους αναφερόμενους στον συνημμένο κατάλογο προσφεύγοντες με αριθμούς 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 34 και 35.

¹⁰² Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

135. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι ο επαναπατρισμός τους στο Αφγανιστάν θα τους εξέθετε σε κίνδυνο για την ζωή τους και στον κίνδυνο να υποστούν βασανιστήρια ή απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Παραπονούνται διότι, εξαιτίας των συνθηκών υποδοχής και παραμονής στην Ελλάδα και της αδυναμίας να βοηθηθούν από έναν διερμηνέα και να έλθουν σε επαφή με δικηγόρο, δεν είχαν πρόσβαση σε διαδικασία χορήγησης ασύλου ούτε σε οποιαδήποτε άλλη διαδικασία ενώπιον μιας εθνικής αρχής αρμόδιας να εξετάσει τις αιτιάσεις τους. Ισχυρίζονται, επίσης, ότι έτυχαν κακομεταχείρισης από την ελληνική αστυνομία ή από τα πληρώματα των πλοίων που τους μετέφεραν πίσω στην Ελλάδα από την Ιταλία, και ότι τέθηκαν υπό κράτηση υπό κακές συνθήκες.

136. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται τα άρθρα 2, 3 και 13 της Σύμβασης, τα οποία έχουν ως εξής:

Άρθρο 2

«1. Το δικαίωμα εκάστου προσώπου εις την ζωήν προστατεύεται υπό του νόμου. Εις ουδένα δύναται να επιβληθή εκ προθέσεως θάνατος, ειμή εις εκτέλεσιν θανατικής ποινής εκδιδομένης υπό δικαστηρίου εν περιπτώσει αδικήματος τιμωρουμένου υπό του νόμου δια της ποινής ταύτης.

(...)

Άρθρο 3

«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσιν απανθρώπους ή εξευτελιστικάς.»

Άρθρο 13

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίαι παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

A. Το αντικείμενο της διαφοράς

137. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι οι αιτιάσεις των προσφευγόντων κατά της Ελλάδας, όπως αυτές προσεγγίζονται καταρχήν στο έντυπο της προσφυγής και στην συνέχεια αναπτύσσονται στις έγγραφες παρατηρήσεις, αναφέρονται κυρίως:

(α) στους φόβους τους να καταστούν θύματα παραβίασης των άρθρων 2 και 3 της Σύμβασης σε περίπτωση επιστροφής στο Αφγανιστάν,

(β) στην έλλειψη πραγματικής πρόσβασης σε οποιαδήποτε εθνική αρχή για να εκθέσουν τους φόβους τους.

138. Στην απόφαση *Singh και λοιποί κατά Βελγίου* (αριθ. 33210/11, § 55, 2 Οκτωβρίου 2012), υπόθεση στην οποία ο προσφεύγων παραπονούνταν στο πεδίο του άρθρου 3 της Σύμβασης για την απόρριψη της αίτησής του για χορήγηση ασύλου από τις βελγικές αρχές, το Δικαστήριο έκρινε:

«[...] το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί εκ νέου επί της αίτησης ασύλου των προσφευγόντων ούτε να καθορίσει την υπηκοότητά τους. Οι εθνικές αρχές, οι αρμόδιες σε θέματα ασύλου, έχουν πράγματι ευθύνη να εξετάσουν τους φόβους των προσφευγόντων και τα έγγραφα που προσκομίζονται από αυτούς και να αξιολογήσουν τους κινδύνους που αυτοί διατρέχουν σε περίπτωση εκδίωξης προς την χώρα καταγωγής τους ή προς μία ενδιάμεση χώρα σύμφωνα με το άρθρο 3 (*M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* [GC], αριθ. 30696, § 2999, CEDH 2011). Τούτο προκύπτει από την αρχή της επικουρικότητας η οποία αποτελεί θεμέλιο του συστήματος της Σύμβασης (*Kudla κατά Πολωνίας* [GC], αριθ. 30210/96, § 152, CEDH 2000-XI), καθώς και από το γεγονός ότι ούτε η Σύμβαση ούτε κάποιο τα Πρωτόκολλά της δεν εγγυώνται το δικαίωμα για πολιτικό άσυλο (*Hirsi Jamaa και λοιποί κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 27765/09, § 113, CEDH 2012).

Εν τούτοις, και εδώ βρίσκεται το αντικείμενο της διαφοράς της οποίας επιλήφθηκε, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εξετάσει αν οι προσφεύγοντες είχαν υπερασπίσιμες αιτιάσεις [κινδύνου] να υποστούν μεταχείριση αντίθετη προς το άρθρο 3 και, σε καταφατική περίπτωση, αν τους παρασχέθηκαν πραγματικές εγγυήσεις, με την έννοια του άρθρου 13, επιτρέποντάς τους να προβάλουν τις αιτιάσεις τους και προστατεύοντάς τους από μία αυθαίρετη επαναπροώθηση προς την χώρα από την οποία είχαν διαφύγει (βλέπε, *mutatis mutandis*, την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *M.S.S.*, §§ 294 και επ., *Diallo κατά Δημοκρατίας της Τσεχίας*, αριθ. 20493/07, 23 Ιουνίου 2011). Συνεπώς, στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο, [...] έχοντας την εξουσία του νομικού χαρακτηρισμού των περιστατικών της υπόθεσης (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Guerra και λοιποί κατά Ιταλίας*, 19 Φεβρουαρίου 1998, § 44, *Recueil* 1998-I, σελ. 223), εκτιμά ότι συντρέχει λόγος εξέτασης της προσφυγής υπό το πρίσμα του άρθρου 13, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της Σύμβασης.»

139. Το Δικαστήριο κρίνει ότι η ίδια προσέγγιση πρέπει να υιοθετηθεί, *mutatis mutandis*, στην παρούσα υπόθεση, στην οποία κανείς από τους προσφεύγοντες δεν υπέβαλε αίτηση για την χορήγηση ασύλου στην Ελλάδα.

Από μία πλευρά, ασφαλώς, το γεγονός ότι οι προσφεύγοντες προσέφυγαν απευθείας ενώπιον του Δικαστηρίου, υπό το πρίσμα των άρθρων 2 και 3 της Σύμβασης, για τους σχετιζόμενους με την (άμεση ή έμμεση) επαναπροώθησή τους προς το Αφγανιστάν φόβους τους, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως αντιβαίνον προς τον κανόνα της εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων που τίθεται από το άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης.

Από την άλλη πλευρά όμως, η επικαλούμενη έλλειψη πρόσβασης στην διαδικασία της χορήγησης ασύλου μπορεί να στέρησε τους προσφεύγοντες, στην πράξη, από οποιαδήποτε προστασία σε εθνικό επίπεδο έναντι μιας αυθαίρετης επαναπροώθησης, κατά παράβαση του άρθρου 13.

Όπως και στην πιο πάνω αναφερόμενη υπόθεση *Singh και λοιποί*, αυτά τα δύο σκέλη της αρχής της επικουρικότητας, η οποία διατυπώνεται από τα άρθρα 13 και 35 § 1 της Σύμβασης (*Kudla κατά Πολωνίας* [GC], αριθ. 30210/96, § 152, CEDH 2000-XI), λαμβάνονται αμφότερα υπόψη.

140. Επομένως, οι αιτιάσεις οι σχετικές με την επαναπροώθηση των προσφευγόντων στο Αφγανιστάν και της έλλειψης πρόσβασης στην διαδικασία χορήγησης ασύλου στην πράξη πρέπει να εξεταστούν υπό το πρίσμα του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της Σύμβασης.

Λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών της υπόθεσης, δεν συντρέχει λόγος για το Δικαστήριο να τοποθετηθεί και στο πεδίο του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της Σύμβασης (*mutatis mutandis*, πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* [GC], §§321 και 322).

Οι αιτιάσεις οι ελκόμενες από το άρθρο 3 της Σύμβασης, λαμβανόμενο μεμονωμένα, σχετικά με τις κακές συνθήκες κράτησης καθώς και με την κακομεταχείριση που φέρονται να υπέστησαν από την ελληνική αστυνομία και τα πληρώματα των πλοίων, θα εξεταστούν χωριστά.

B. Επί της παραβίασης του άρθρου 13, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της Σύμβασης, εξαιτίας της έλλειψης πρόσβασης στην διαδικασία χορήγησης ασύλου

1. Θέση των διαδίκων

(α) Η Κυβέρνηση

141. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση» στις επόμενες παραγράφους) υπενθυμίζει, καταρχήν, ότι το Κράτος έχει το δικαίωμα να ελέγξει την είσοδο και την παραμονή αλλοδαπών στο έδαφός του (*Mehemi κατά Γαλλίας* (αριθ. 2), αριθ. 53470/00, § 35, CEDH 2003-IV), ελέγχοντας την ταυτότητα και τις προθέσεις των ατόμων που έχουν εισέλθει ή παραμένουν παρανόμως, και τούτο προκειμένου να προστατεύει τον εθνικό πληθυσμό και τα σύνορά του. Στηριζόμενη στην απόφαση *Vilvarajah και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (30 Οκτωβρίου 1991, série A no. 215), υπογραμμίζει ότι η Σύμβαση δεν εγγυάται το δικαίωμα για χορήγηση ασύλου.

142. Γενικώς, αναφερόμενη ως παράδειγμα στην περίοδο από τον Ιούλιο μέχρι τον Σεπτέμβριο 2008, η Κυβέρνηση εφιστά την προσοχή στον πολύ μεγάλο αριθμό μεταναστών που εισήλθαν παρατύπως στην Ελλάδα και συνελήφθησαν για τον λόγο αυτό, καθώς και στις προσπάθειες των αρχών να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο αυτό υιοθετώντας μέτρα απολύτως σύμφωνα, κατ'αυτήν, προς την κοινοτική νομοθεσία όπως και προς το διεθνές δίκαιο και την Σύμβαση.

Στηρίζεται, προς τούτο, στην απόφαση *K.R.S. κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (αριθ. 32733/08, 2 Δεκεμβρίου 2008) καθώς και στο γεγονός ότι, σε άλλες υποθέσεις παρόμοιες με την παρούσα (και ειδικότερα τις *Kheder και Ismael κατά Ολλανδίας*, αριθ. 57097/09, *Al Saidi κατά Ολλανδίας*, αριθ. 60085/09 και *Karim κατά Φινλανδίας*, αριθ. 60254/09), το Δικαστήριο απέρριψε αιτήσεις προσωρινών μέτρων μέσα στο πλαίσιο του άρθρου 39 του κανονισμού οι οποίες δίωκαν ακριβώς την επίτευξη μιας απαγόρευσης της απέλασης προς την Ελλάδα για τον φόβο μιας μεταγενέστερης επαναπροώθησης προς μία τρίτη χώρα.

Η απόρριψη ενός μεγάλου αριθμού αιτήσεων χορήγησης ασύλου εκ μέρους των ελληνικών αρχών εξηγείται κατ'αυτήν από λόγους απολύτως αντικειμενικούς: στις περισσότερες περιπτώσεις, εξηγεί, είτε οι αιτούντες άσυλο δεν διαθέτουν οποιοδήποτε έγγραφο που να βεβαιώνει την χώρα καταγωγής τους καθώς και οποιοδήποτε αποδεικτικό στοιχείο αναφορικά με τους καταγγελλόμενους κινδύνους, είτε στηρίζουν την αίτησή τους σε απλούς οικονομικούς λόγους.

143. Σε ό,τι αφορά πιο άμεσα την παρούσα υπόθεση, η Κυβέρνηση γνωστοποιεί, εξ αρχής, ότι της είναι αδύνατο να παρέξει οποιαδήποτε παρατήρηση ή πληροφορία ως προς τους προσφεύγοντες των οποίων οι αρχές δεν ήταν σε θέση να

αναγνωρίσουν την ταυτότητα ως εκείνη ατόμων που έχουν διέλθει την Ελλάδα (πιο πάνω παράγραφος 13), και ειδικότερα ως προς τους κκ. Υ.Ζ., Μ. Α. και Ν.Η.¹⁰³.

144. Σε ό,τι αφορά τους προσφεύγοντες των οποίων η ταυτότητα κατέστη δυνατόν να αναγνωριστεί (μεταξύ των οποίων ο κ. R. K.¹⁰⁴), η Κυβέρνηση αναφέρει ότι έλαβαν όλοι ένα «ενημερωτικό φυλλάδιο για τα δικαιώματα των αλλοδαπών που έχουν συλληφθεί ενόψει της απέλασής τους». Συντεταγμένο σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, το φυλλάδιο αυτό υπάρχει σε έξι γλώσσες (αγγλικά, αραβικά, γαλλικά, ελληνικά, περσικά, τουρκικά) και έχει, κατ'αυτήν δοθεί στους προσφεύγοντες στην αραβική εκδοχή του. Αυτό αναφέρει ρητώς το δικαίωμα διατύπωσης παραπόνου ενώπιον του αρχηγού της αστυνομίας, το δικαίωμα της προβολής αντιρρήσεων πριν την έκδοση της απόφασης απέλασης, το δικαίωμα της προσφυγής ενώπιον της δικαιοσύνης κατά της απόφασης αυτής όπως και της αμφισβήτησης της απόφασης θέσης υπό κράτηση. Επίσης, το φυλλάδιο αυτό μνημονεύει ρητά το δικαίωμα για νομική και διπλωματική βοήθεια καθώς και εκείνο της επικοινωνίας με πρόσωπο εμπιστοσύνης.

145. Η Κυβέρνηση παρατηρεί ότι, παρά τις παρατηρήσεις οι οποίες ελήφθησαν με τον τρόπο αυτό σε μία γλώσσα την οποία αυτοί ήταν κανονικά σε θέση να κατανοήσουν, και παρά το γεγονός ότι μπορούσαν πάντοτε να έλθουν σε επαφή με δικηγόρους, κανείς από τους προσφεύγοντες δεν προσέβαλε τις αποφάσεις απέλασης ούτε επικαλέστηκε τα άλλα προαναφερθέντα δικαιώματα. Πράγματι, όπως κατ'αυτήν και για την μεγάλη πλειονότητα των αλλοδαπών, οι οποίοι είτε απλώς διέρχονται από την Ελλάδα για να μεταβούν και να ζητήσουν άσυλο σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε δεν είναι παρά απλοί «οικονομικοί μετανάστες, οι προσφεύγοντες ουδόλως εξέφρασαν ενώπιον των αρχών της χώρας οποιαδήποτε επιθυμία να ευεργετηθούν με την χορήγηση ασύλου. Επομένως, τα επιχειρήματά τους για τις υποτιθέμενες ελλείψεις της ελληνικής διαδικασίας σε ό,τι αφορά το άσυλο δεν έχουν, κατ'αυτήν, οποιαδήποτε βάση εν προκειμένω.

146. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, η Κυβέρνηση εκτιμά ότι οι προσφεύγοντες δεν έδωσαν στις ελληνικές αρχές την δυνατότητα να εξετάσει και να επανορθώσει τις παραβιάσεις οι οποίες καταγγέλλονται σήμερα ενώπιον του Δικαστηρίου, κατά παράβαση της αρχής της επικουρικότητας. Επομένως, οι αιτιάσεις

¹⁰³ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 18, 28 και 33.

¹⁰⁴ Ο αναφερόμενος στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγων με τον αριθμό 4.

τους θα πρέπει να κηρυχθούν απαράδεκτες λόγω μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων.

147. Σε ό,τι αφορά την κατάσταση των προσφευγόντων και τους κινδύνους που αυτοί διέτρεχαν σε περίπτωση επαναπροώθησης στο Αφγανιστάν, η Κυβέρνηση προσθέτει, γενικά, ότι η Ελλάδα μοιράζεται ενεργά την προσπάθεια της διεθνούς κοινότητας κατά του καθεστώτος των ταλιμπάν, συμμετέχοντας στην αποστολή του ΝΑΤΟ με σκοπό τον περιορισμό των εμπόλεμων ζωνών και την υποστήριξη των αφγανικών αρχών για την ανοικοδόμηση της χώρας τους. Χάρη στις προσπάθειες αυτές, υπάρχουν στο Αφγανιστάν αρκετές ζώνες στις οποίες έχουν παύσει οι εχθροπραξίες και είναι υπό τον έλεγχο της διεθνούς κοινότητας, όπου οι προσφεύγοντες θα μπορούσαν να εγκατασταθούν χωρίς τον φόβο να υποστούν μεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 της Σύμβασης.

148. Κατά τα λοιπά, σύμφωνα με την Κυβέρνηση, οι προσφεύγοντες δεν προσκομίζουν οποιαδήποτε απόδειξη σχετικά με τους κινδύνους στους οποίους έκαστος από αυτούς θα ήταν εκτεθειμένος σε περίπτωση επαναπροώθησης στην χώρα καταγωγής του.

149. Τέλος, η Κυβέρνηση γνωστοποιεί ότι, λαμβάνοντας υπόψη την πρακτική των ελληνικών αρχών, οι προσφεύγοντες δεν ήταν πραγματικά εκτεθειμένοι σε κίνδυνο απέλασης. Πράγματι, αν και οι αποφάσεις απέλασης παρανόμων μεταναστών θέτουν στους ενδιαφερόμενους μία προθεσμία για να εγκαταλείψουν την ελληνική επικράτεια, συμβαίνει αυτές να μην εκτελούνται σχεδόν ποτέ μετά την λήξη της, εξηγεί, διότι γενικά οι μετανάστες αυτοί δεν διαθέτουν ταξιδιωτικά έγγραφα.

(β) Οι προσφεύγοντες

150. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι είναι Αφγανοί υπήκοοι της εθνοτικής ομάδας hazâra¹⁰⁵ ή tadjike¹⁰⁶. Ισχυρίζονται ότι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την χώρα τους, η οποία είναι το θέατρο ενός άγριου και αδελφοκτόνου πολέμου, διότι θα ήταν εκτεθειμένοι σε συνεχείς κινδύνους να θανατωθούν ή να υποστούν απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση.

151. Σε στήριξη της ύπαρξης τέτοιων κινδύνων, επικαλούνται, εναλλακτικά ή σωρευτικά:

¹⁰⁵ Ειδικότερα, οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18 και 33.

¹⁰⁶ Ειδικότερα, ο αναφερόμενος στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγων με τον αριθμό 28.

(α) το γενικό πλαίσιο ανασφάλειας στην χώρα τους, το οποίο φέρεται να είναι ιδιαίτερα σοβαρό στην περιοχή της καταγωγής τους (οι κκ. Κ. Ρ. και Μ. Α.¹⁰⁷, ειδικότερα, ισχυρίζονται ότι κατάγονται από την επαρχία του G.),

(β) την μεταχείριση που επιφυλάσσονταν στις εθνοτικές ομάδες στις οποίες υποστηρίζουν ότι ανήκουν,

(γ) την πόλωση του αφγανικού λαού μεταξύ συμμάχων και εχθρών των ταλιμπάν, κατά τρόπο ώστε ο άμαχος πληθυσμός να είναι αδιάκοπα εκτεθειμένος στον κίνδυνο, είτε της αναγκαστικής στρατολόγησης στις πολιτοφυλακές των ταλιμπάν και των αντιποίνων εκ μέρους των κυβερνητικών αρχών, είτε των αντιποίνων εκ μέρους των ταλιμπάν σε περίπτωση συνεργασίας με τις κυβερνητικές αρχές ή με οποιαδήποτε άλλη ξένη δύναμη,

(δ) την αυξημένη ευπάθειά τους την απορρέουσα από την κατάστασή τους ως ανηλίκων (ειδικότερα του Ν. Η.)¹⁰⁸.

152. Αφού επαναπροωθήθηκαν από την Ιταλία, οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι βρήκαν καταφύγιο σε έναν πρόχειρο καταυλισμό της Πάτρας, ο οποίος δεν προσέφερε στέγη άξια του χαρακτηρισμού αυτού, ούτε τουαλέτες, ούτε τροφή, ούτε υγειονομική περίθαλψη. Φέρονται να έμειναν εκεί μέχρι να διασκορπιστούν μετά από την έφοδο της αστυνομίας του Ιουλίου 2009 (πιο πάνω παράγραφος 20).

153. Οι προσφεύγοντες εκτιμούν ότι η διαδικασία χορήγησης ασύλου στην Ελλάδα αντιβαίνει απολύτως στο κοινοτικό δίκαιο και στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την Σύμβαση. Αποδοκιμάζουν την τακτική των ελληνικών αρχών σε ό,τι αφορά τους αιτούντες άσυλο, η οποία κατ'αυτούς αποδεικνύεται από την αναφορά, η οποία περιλαμβάνεται στις παρατηρήσεις της ελληνικής κυβέρνησης, στον πολύ μεγάλο αριθμό μεταναστών που διέρχονται παρανόμως από την Ελλάδα και στο γεγονός ότι λιγότερο από το ένα τοις εκατό των ατόμων που εισέρχονται στην Ελλάδα λαμβάνουν εκεί το καθεστώς του πρόσφυγα ή μιας άλλης μορφής διεθνή προστασία.

154. Θεωρούν ότι οι παρατηρήσεις της ελληνικής κυβέρνησης αναφορικά με τα δικαιώματα των παρανόμων μεταναστών και τις πληροφορίες των οποίων αυτοί

¹⁰⁷ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4 και 28.

¹⁰⁸ Ο αναφερόμενος στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγων με τον αριθμό 33.

είναι παραλήπτες είναι εξαιρετικά αόριστες και γενικές, αφού δεν αναφέρεται επαρκώς στην προσωπική κατάσταση.

155. Αποδίδουν την έλλειψη οποιασδήποτε απάντησης της Κυβέρνησης για ορισμένους από αυτούς στην καταστροφή του καταυλισμού της Πάτρας και στην πολιτική των αναγκαστικών απομακρύνσεων προς το Ιράκ και το Αφγανιστάν, καθώς και στις διαδικασίες «επανεισδοχής» των μεταναστών προς την Τουρκία.

156. Σε ό,τι αφορά εκείνους μεταξύ τους οι οποίοι «αναγνωρίστηκαν» από την Κυβέρνηση, οι προσφεύγοντες σημειώνουν ότι η τελευταία δεν ισχυρίζεται πουθενά ότι αυτοί ενημερώθηκαν για το δικαίωμα να ζητήσουν άσυλο. Καμία συγκεκριμένη αναφορά δεν έγινε για το δικαίωμα στην νομική συνδρομή και σε διερμηνέα.

157. Εξάλλου, καμία από τις παρατηρήσεις της Κυβέρνησης δεν δείχνει, κατ'αυτούς, ότι η προσωπική κατάσταση και ιστορία ελήφθησαν υπόψη. Η Κυβέρνηση περιορίστηκε κατ'αυτούς να επιβεβαιώσει ότι ορισμένες ζώνες του Αφγανιστάν είναι σχετικά ασφαλείς, για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η επαναπροώθησή τους δεν έθετε προβλήματα στο πεδίο των άρθρων 2 και 3 της Σύμβασης. Εξάλλου, κατά τους προσφεύγοντες, οι ισχυρισμοί της διαψεύδονται από πρόσφατα έγγραφα του ΟΗΕ και από την ευρωπαϊκή νομολογία σχετικά με τους αιτούντες άσυλο που προέρχονται από την χώρα αυτή.

(γ) Οι τρίτοι παρεμβαίνοντες

158. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, το Κέντρο AIRE και η Διεθνής Αμνηστία εκτιμούν ότι η νομοθεσία και η πρακτική της Ελλάδας σε θέματα ασύλου δεν είναι σύμφωνες με τους διεθνείς και ευρωπαϊκούς κανόνες προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Καταγγέλλουν ειδικότερα την έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης, ακόμη και την παραπληροφόρηση, σχετικά με την διαδικασία χορήγησης ασύλου, και την ανεπάρκεια τόσο σε αριθμό όσο και σε κατάρτιση του προσωπικού που είναι επιφορτισμένο να συγκεντρώνει και να χειρίζεται τις αιτήσεις ασύλου.

159. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, παρά το γεγονός ότι η ελληνική νομοθεσία δεν προβλέπει ότι οι δυνητικοί αιτούντες άσυλο που έχουν εισέλθει παράνομα στην χώρα τίθενται υπό κράτηση, αυτοί κρατούνται συστηματικά, μαζί με τους άλλους παράνομους μετανάστες. Δεν εξετάζεται οποιαδήποτε εναλλακτική της κράτησης λύση και δεν λαμβάνει χώρα οποιαδήποτε ατομική αξιολόγηση της αναγκαιότητας της κράτησης του αιτούντος άσυλο. Η

κράτηση των αιτούντων άσυλο είναι συχνά παρατεταμένη. Η απειλή της παράτασης της κράτησης, σε συνδυασμό με τις συνθήκες που επικρατούν σε ορισμένα κέντρα κράτησης, φαίνεται να αποθαρρύνει την υποβολή αιτήσεων ασύλου. Το Κέντρο AIRE και η Διεθνής Αμνηστία διατυπώνουν παρόμοιες απόψεις.

160. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες εκτιμά ότι, εκτός από κάποιες εξαιρέσεις, τα άτομα που τίθενται υπό κράτηση δεν έχουν πρόσβαση στις κατάλληλες πληροφορίες ούτε σε δικηγόρο ούτε σε διερμηνέα. Έτσι, ουδεμία πρόσβαση στην διαδικασία χορήγησης ασύλου δεν υφίσταται πραγματικά γι' αυτά τα πρόσωπα στην Ελλάδα, ενώ μεταξύ αυτών μπορεί να υπάρχουν δυνητικοί αιτούντες άσυλο.

161. Σε ό,τι αφορά τους αιτούντες άσυλο που αφήνονται ελεύθεροι, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες υπογραμμίζει ότι οι περισσότεροι από αυτούς δεν έχουν στέγη και ζουν υπό συνθήκες ακραίας φτώχειας, χωρίς να λαμβάνουν οποιαδήποτε κοινωνική βοήθεια εκ μέρους του Κράτους.

162. Σύμφωνα με το Κέντρο AIRE και την Διεθνή Αμνηστία, ακόμη κι εκείνοι που κατορθώνουν να καταθέσουν μία αίτηση χορήγησης ασύλου δεν έχουν πρόσβαση στην βοήθεια ενός διερμηνέως ή στις πληροφορίες που θα τους ήταν αναγκαίες για να την τεκμηριώσουν όπως πρέπει και να ζητήσουν την προστασία του καταλλήλου ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου. Για τον λόγο αυτό είναι, κατ' αυτούς, πρακτικά αδύνατο να λάβει κανείς άσυλο ή οποιαδήποτε άλλη μορφή διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, η Ελλάδα, κατ' αυτούς, δεν σέβεται τις δικονομικές εγγυήσεις οι οποίες προβλέπονται για θέματα ασύλου από το κοινοτικό δίκαιο και την Σύμβαση.

163. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες διατυπώνει την ανησυχία της για το γεγονός ότι ασυνόδευτα παιδιά τυγχάνουν της ίδιας μεταχείρισης με τους ενήλικες σε ό,τι αφορά την παράτυπη διαμονή στην χώρα. Επιπλέον, ο καθορισμός της ηλικίας δεν πραγματοποιείται, κατ' αυτήν, μέσα στο πλαίσιο μιας διαδικασίας συνοδευόμενη από επαρκείς εγγυήσεις.

164. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, το Κέντρο AIRE και η Διεθνής Αμνηστία καταγγέλλουν τις συλλογικές ή ατομικές επαναπροωθήσεις της Ελλάδας προς την Τουρκία. Οι περιπτώσεις που κατέγραψαν αφορούσαν τόσο πρωτο-εισερχόμενους όσο και άτομα που είχαν καταχωριστεί ως αιτούντες άσυλο. Αναφέρουν ότι σε πολλές περιπτώσεις τα άτομα αυτά επαναπροωθήθηκαν μεταγενέστερα προς τρίτες χώρες, όπως το Αφγανιστάν.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

(α) Επί του παραδεκτού

165. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι συνένωσε στην εξέταση του βασίμου των αιτιάσεων των ελκομένων από το άρθρο 13 την ένσταση της μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων που προβλήθηκε από την ελληνική κυβέρνηση (πιο πάνω παράγραφος 122). Εξάλλου, θεωρεί ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής θέτει πολύπλοκα νομικά και πραγματικά ζητήματα τα οποία μπορούν να κριθούν μόνον μετά από εξέταση επί της ουσίας. Έπεται ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Δεδομένου ότι δεν σημειώνεται κάποιος λόγος απαραδέκτου, πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτή.

(β) Επί της ουσίας

i. Γενικές αρχές

166. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει την πάγια νομολογία του σε θέματα εφαρμογής του άρθρου 13, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της Σύμβασης, στις περιπτώσεις απέλασης αλλοδαπών, και ειδικότερα αιτούντων άσυλο (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, 286-293, πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Hirsi Jamaa και λοιποί*, §§ 187-200, *I.M. κατά Γαλλίας*, αριθ. 9152/09, §§ 127-134, 2 Φεβρουαρίου 2012, και *E.M. κατά Γαλλίας*, αριθ. 50094/10, §§ 62-64, 6 Ιουνίου 2013).

167. Η αποτελεσματικότητα της προσφυγής που απαιτείται από το άρθρο 13 εννοείται με ένα επαρκές επίπεδο προσβασιμότητας και πραγματικότητας της τελευταίας: «για να είναι πραγματική, η προσφυγή που απαιτείται από το άρθρο 13 πρέπει να είναι διαθέσιμη στον νόμο όπως και στην πρακτική, με την έννοια ειδικότερα ότι η άσκησή της δεν πρέπει να παρεμποδίζεται με τρόπο αδικαιολόγητο με πράξεις ή παραλείψεις των αρχών του εναγομένου Κράτους» (βλέπε την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *I.M. κατά Γαλλίας*, § 130, και τις παραπομπές που αναγράφονται εκεί). Σε ό,τι αφορά τις προσφυγές που προσφέρονται στους αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα, το Δικαστήριο έχει επίσης επανειβεβαιώσει ότι η προσβασιμότητα «στην πράξη» μιας προσφυγής είναι αποφασιστική για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητάς της (βλέπε την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, § 318).

168. Δεδομένου ότι ο σκοπός της Σύμβασης είναι η προστασία δικαιωμάτων όχι θεωρητικών ή πλασματικών, αλλά συγκεκριμένων και πραγματικών, ως προς οποιοδήποτε εξαρτώμενο από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη άτομο, το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να προβεί στην αξιολόγηση της πρακτικής προσβασιμότητας μιας προσφυγής παραβλέποντας τα γλωσσικά εμπόδια, την δυνατότητα πρόσβασης στις αναγκαίες πληροφορίες και σε κατάλληλες συμβουλές, τις υλικές συνθήκες που μπορούν να παρεμποδίσουν τον ενδιαφερόμενο και οποιαδήποτε άλλη συγκεκριμένη συνθήκη της υπόθεσης (βλέπε την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *I.M. κατά Γαλλίας*, §§ 145-148, την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, §§ 301-318 και *Rahimi κατά Ελλάδας*, αριθ. 8687/08, § 79, 5 Απριλίου 2011).

169. Δεν είναι χωρίς ενδιαφέρον, κατά τα λοιπά, το ότι, αφενός, η οδηγία Διαδικασία, όπως αυτή έχει εφαρμογή *ratione temporis*, επέβαλε ήδη στα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εξασφαλίζουν, ειδικότερα, στο να έχουν τα άτομα αυτά πραγματική πρόσβαση στην διαδικασία ασύλου (πιο πάνω παράγραφος 71), και ότι, αφετέρου, οι υποχρεώσεις οι οποίες απορρέουν από την οδηγία Υποδοχή εφαρμόζονται σε όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών και τους απάτριδες υπό την μοναδική προϋπόθεση ότι καταθέτουν μία αίτηση ασύλου στα σύνορα ή στο έδαφος ενός Κράτους Μέλους (πιο πάνω παράγραφοι 67-68). Η πρόσφατη μεταρρύθμιση του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς το ζήτημα αυτό (πιο πάνω παράγραφοι 63-65, 69-70 και 72-73) ενισχύει τις αρχές αυτές: επειδή όλα τα δικονομικά και υλικά δικαιώματα που αναγνωρίζονται στους αιτούντες άσυλο προϋποθέτουν την κατάθεση μιας αίτησης ασύλου, πολλές διατάξεις του κανονισμού Δουβλίνο III και της αναθεωρημένης οδηγίας Διαδικασία στοχεύουν στην εξασφάλιση μιας πραγματικής πρόσβασης στην διαδικασία αυτή, πρόσβαση της οποίας μία εξαντλητική και κατανοητή ενημέρωση των ενδιαφερομένων συνιστά το απαραίτητο προαπαιτούμενο.

170. Το Δικαστήριο πρέπει επομένως να ερευνήσει αν οι προσφεύγοντες είχαν υπερασπίσιμες αιτιάσεις ως προς τον κίνδυνο να υποστούν μεταχείριση αντίθετη προς το άρθρο 3 σε περίπτωση επαναπροώθησης προς το Αφγανιστάν και, σε καταφατική περίπτωση, αν αυτοί είχαν συγκεκριμένη δυνατότητα πρόσβασης στην διαδικασία χορήγησης ασύλου ή σε μία άλλη εθνική διαδικασία ανταποκρινόμενη στις απαιτήσεις του άρθρου 13 της Σύμβασης. Για να το πράξει, συντρέχει λόγος να τοποθετηθεί στον χρόνο κατά τον οποίο οι προσφεύγοντες παρέμειναν στην Ελλάδα και είχαν εκτεθεί στον κίνδυνο επαναπατρισμού, απ' όπου φέρεται να γεννήθηκε το

ενδιαφέρον τους να μπορούν να διαθέτουν μία πραγματική προσφυγή όπως απαιτείται από το άρθρο 13 (βλέπε, *mutatis mutandis*, την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Singh και λοιποί*, § 80). Ο χρόνος αυτός τοποθετείται μεταξύ 2008 και 2009.

171. Σε ό,τι αφορά την διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών που απαιτούνται για την αξιολόγηση αυτή, το Δικαστήριο παραπέμπει στις γενικές αρχές σχετικά με το βάρος της απόδειξης και με την εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων, ιδιαίτερα στις υποθέσεις αυτού του τύπου, αρχές οι οποίες συνοψίζονται στην πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Rahimi*, §§ 64-65.

172. Υπενθυμίζει, επίσης, ότι καταρχήν ο προσφεύγων είναι υπεύθυνος να προσκομίσει στο Δικαστήριο έγγραφα και αποδεικτικά στοιχεία επαρκή προκειμένου να αποδείξει την ύπαρξη αντικειμενικών λόγων που τον κάνουν να φοβάται ότι θα υποβληθεί σε μεταχείριση αντίθετη προς το άρθρο 3 σε περίπτωση επαναπροώθησης ή απέλασης. Προς τούτο, αναγνωρίζει ότι, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης ευπάθειας των αιτουμένων άσυλο, είναι συχνά απαραίτητο να τους παραχωρείται το ευεργέτημα της αμφιβολίας για την εκτίμηση των ισχυρισμών τους και των αποδεικτικών στοιχείων τα οποία προσκομίζουν σε στήριξη των ισχυρισμών αυτών. Εν τούτοις, όταν τα έγγραφα της δικογραφίας προσφέρουν σοβαρούς λόγους αμφιβολίας για την αληθοφάνεια των ισχυρισμών ενός αιτούντος άσυλο, αυτός οφείλει να παρέξει ικανοποιητικές εξηγήσεις για τις εμφανείς αντιφάσεις. Η αξιολόγηση του κινδύνου για τον προσφεύγοντα στο πεδίο του άρθρου 3 πρέπει να γίνεται λαμβάνοντας υπόψη τόσο την γενική κατάσταση στην χώρα προορισμού όσο και τις ιδιαίτερες συνθήκες της περίπτωσης του προσφεύγοντος. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο πρέπει να ερευνήσει αν υπάρχει μία κατάσταση γενικευμένης βίας στην χώρα προορισμού. Εν τούτοις, μόνον στις πιο ακραίες περιπτώσεις επαρκεί μία κατάσταση γενικευμένης βίας, από μόνη της, για να εξαχθεί το συμπέρασμα της ύπαρξης ενός κινδύνου κακομεταχείρισης με την έννοια του άρθρου 3 σε περίπτωση απέλασης (*K.A.B. κατά Σουηδίας*, αριθ. 886/11, §§ 70, 73 και 76, 5 Σεπτεμβρίου 2013).

ii. Εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση

173. Λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές που τέθηκαν στην υπόθεση *Catan και άλλοι κατά Δημοκρατίας της Μολδαβίας και Ρωσίας* [GC], αριθ. 43370/04, 8252/05 και 18454/06, §§ 111-112, CEDH 2012, το Δικαστήριο δεν βλέπει κανένα λόγο να

αποστεί από τις διαπιστώσεις της Διευρυμένης Σύνοψης (πιο πάνω αναφερόμενη *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, § 296) σχετικά με την κατάσταση γενικευμένης ανασφάλειας που χαρακτήριζε το Αφγανιστάν όταν οι προσφεύγοντες είχαν εκτεθεί στον κίνδυνο μιας επαναπροώθησης προς την χώρα αυτή. Όθεν, αν και το ζήτημα του κατά πόσον εξαιτίας αυτής της γενικής κατάστασης η εν λόγω επαναπροώθηση θα επέσυρε αφ'εαυτής μία παραβίαση του άρθρου 3 (συγκρίνετε *N κατά Σουηδίας*, αριθ. 23505/09, § 52, 20 Ιουλίου 2010 με *Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αριθ. 8319/07 και 11449/07, §§ 241-250, 28 Ιουνίου 2011, και την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *K.A.B. κατά Σουηδίας*, §§ 86-97), είναι σε κάθε περίπτωση ευχερέστερο να θεωρηθεί ότι η κατάσταση αυτή επαρκεί να καταστήσει τις αιτιάσεις των προσφευγόντων στο πεδίο του άρθρου 3 τουλάχιστον «υπερασπίσιμες». Εξάλλου, όπως προκύπτει από την παράγραφο 296 της πιο πάνω αναφερόμενης απόφασης *M.S.S.*, η πολιτική της ελληνικής κυβέρνησης την εποχή των γεγονότων «συνίστατο στην μη αναγκαστική εκδίωξη των αιτούντων άσυλο προς [το Αφγανιστάν], ακριβώς εξαιτίας της επικίνδυνης κατάστασης που επικρατούσε εκεί.»

174. Επομένως, συντρέχει λόγος να θεωρηθεί ότι τα παράπονα των προσφευγόντων στο πεδίο του άρθρου 3 θα άξιζαν να αποτελέσουν αντικείμενο μιας εξέτασης επί της ουσίας ενώπιον μιας εθνικής αρχής μέσα στο πλαίσιο μιας διαδικασίας σύμφωνης προς τις απορρέουσες από το άρθρο 13 απαιτήσεις. Επομένως, η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή.

175. Σε ό,τι αφορά το ζήτημα του κατά πόσον το άρθρο 13 έτυχε σεβασμού, το Δικαστήριο σημειώνει, καταρχήν, ότι οι ελλείψεις της διαδικασίας χορήγησης ασύλου στην Ελλάδα οι οποίες σημειώθηκαν στην πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* (§§ 299-320) αφορούσαν ειδικότερα:

- την πρόσβαση στην διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων ασύλου,
- την ενημέρωση των αιτούντων άσυλο σχετικά με τις ακολουθητέες διαδικασίες,
- την πρόσβαση στα κτήρια της αστυνομικής διεύθυνσης Αττικής,
- την απουσία αξιόπιστου συστήματος επικοινωνίας μεταξύ των αρχών και των ενδιαφερομένων,
- την έλλειψη διερμηνέων και την έλλειψη κατάρτισης του προσωπικού για να διεξαγάγει τις ατομικές συνεντεύξεις,
- την έλλειψη νομικής υποστήριξης, κατά τρόπο ώστε να εμποδίζονται στην πράξη οι αιτούντες άσυλο να συνοδεύονται από δικηγόρο,
- την υπερβολική διάρκεια του χρόνου επίτευξης μιας απόφασης.

176. Οι ελλείψεις αυτές καταγράφονται, ασφαλώς, στο γενικότερο πλαίσιο των δυσκολιών (οι οποίες απ'ό,τι φαίνεται εξακολουθούν μέχρι σήμερα: βλέπε τις πιο πάνω παραγράφους 98-100) που μπορεί να συναντά ένα Κράτος ευρισκόμενο στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην διαχείριση της ροής μεταναστών και αιτούντων άσυλο, πολλώ δε μάλλον μέσα στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης που μαστίζει ιδιαίτερα την Ελλάδα (πιο πάνω αναφερόμενη *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, § 223, και, *mutatis mutandis*, *Hirsi Jamaa και λοιποί*, § 122). Η δημιουργία, το 2010, ενός Ευρωπαϊκού Γραφείου υποστήριξης σε θέματα ασύλου, του οποίου η δραστηριότητα είναι στοχευμένη κυρίως στα Κράτη Μελη που υπόκεινται σε ιδιαίτερες πιέσεις οι οποίες μπορεί να είναι το αποτέλεσμα, ειδικότερα, της γεωγραφικής θέσης τους (πιο πάνω παράγραφοι 74-76), συνιστά μία έμμεση επιβεβαίωση.

177. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι σύμφωνα με τις παρατηρήσεις της ελληνικής κυβέρνησης, το «ενημερωτικό φυλλάδιο για τα δικαιώματα των αλλοδαπών που έχουν συλληφθεί ενόψει της απέλασής τους» (πιο πάνω παράγραφος 143) δεν αναφέρει ρητώς το δικαίωμα της αίτησης για την χορήγηση ασύλου. Επιπλέον, η Κυβέρνηση αναφέρει ότι το φυλλάδιο αυτό – το οποίο περιείχε βασικές πληροφορίες για την αμφισβήτηση της απόφασης απέλασης – δόθηκε στους προσφεύγοντες στην αραβική γλώσσα, ενώ οι «ταυτοποιημένοι» προσφεύγοντες που φέρονται να έλαβαν το φυλλάδιο αυτό ήταν αφγανικής υπηκοότητας και δεν κατανοήσουν αναγκαστικά την γλώσσα αυτή. Προς τούτο, δεν είναι χωρίς ενδιαφέρον το γεγονός ότι, το 2012, στο πλαίσιο της προαναφερθείσας απόφασης *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, οι ελληνικές αρχές ανέφεραν ότι το ενημερωτικό φυλλάδιο για τους αιτούντες άσυλο ήταν πλέον μεταφρασμένο σε δεκατέσσερις γλώσσες (πιο πάνω παράγραφος 93), προκειμένου αυτό να είναι κατανοητό από έναν μεγαλύτερο αριθμό αιτούντων άσυλο.

178. Το Δικαστήριο έχει ήδη διαπιστώσει, εξάλλου, την επισφαλή κατάσταση και την πλέον απόλυτη ένδεια των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα (πιο πάνω αναφερόμενη *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, §§ 254-255), συνθήκες που επιβεβαιώνονται στην παρούσα υπόθεση από τους τρίτους παρεμβαίνοντες. Πρέπει να σημειωθεί, ειδικότερα, ότι ο καταυλισμός της Πάτρας, όπου οι προσφεύγοντες είχαν βρει καταφύγιο στην αρχή, δεν αποτελούσε ένα κέντρο υποδοχής υπό την διαχείριση των αρχών, αλλά έναν πρόχειρο καταυλισμό, ο οποίος δεν προσέφερε στέγη άξια του χαρακτηρισμού αυτού, ήταν σαφώς υπερπλήρης και στερούσαν

οποιασδήποτε από τις στοιχειώδεις υπηρεσίες. Οι συνθήκες αυτές δεν μπορούν να αγνοηθούν κατά την εκτίμηση της πραγματικής δυνατότητας, για τους προσφεύγοντες, να λάβουν τις αναγκαίες πληροφορίες και συνδρομή προκειμένου να έχουν πρόσβαση στην διαδικασία ασύλου ή, ενδεχομένως, να αμφισβητήσουν τις αποφάσεις που ελήφθησαν γι' αυτούς.

179. Σύμφωνα με την ελληνική κυβέρνηση, αν οι προσφεύγοντες δεν κατέθεσαν αίτηση χορήγησης ασύλου, είναι διότι απλώς δεν είχαν τέτοια πρόθεση: επρόκειτο για οικονομικούς μετανάστες οι οποίοι είχαν υπόψη να συνεχίσουν το ταξίδι τους για να εγκατασταθούν αλλού.

180. Το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να κάνει εικασίες σχετικά με τις πραγματικές προθέσεις των προσφευγόντων. Σημειώνει ότι αυτοί είχαν ήδη αποτελέσει τον αντικείμενο αποφάσεων απέλασης¹⁰⁹ ή ότι ήταν τουλάχιστον εκτεθειμένοι στον κίνδυνο να επαναπροωθηθούν αμέσως ή εμμέσως προς το Αφγανιστάν (βλέπε, ως προς το ζήτημα αυτό, τις παρατηρήσεις των τρίτων προσφευγόντων οι οποίες συνοψίζονται πιο πάνω στην παράγραφο 164). Είχαν συνεπώς πραγματικό συμφέρον να διαθέτουν μία προσφυγή με την έννοια του άρθρου 13.

181. Το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 ως προς τους R. K., Y. Z., M. A. και N. H. (άλλως N. H.)¹¹⁰. Έπεται ότι δεν μπορεί να καταλογιστεί στους προσφεύγοντες ότι δεν εξήντησαν τα εσωτερικά ένδικα μέσα και συνεπώς η προκαταρκτική ένσταση της ελληνικής κυβέρνησης στο πεδίο αυτό πρέπει να απορριφθεί.

Γ. Άλλες αιτιάσεις

182. Στο πεδίο του άρθρου 3, οι προσφεύγοντες εκθέτουν ότι έτυχαν κακομεταχείρισης εκ μέρους των πληρωμάτων των πλοίων που τους επέστρεψαν από την Ιταλία στην Ελλάδα, καθώς και εκ μέρους της αστυνομίας κατά την επιστροφή τους στο ελληνικό έδαφος και στην συνέχεια στον καταυλισμό της Πάτρας.

Υπενθυμίζουν επίσης το καθήκον του εναγομένου Κράτους να συνεργάζεται με το Δικαστήριο για την απόδειξη των πραγματικών περιστατικών, δυνάμει του άρθρου 38, παράγραφος 1 α) της Σύμβασης και της Απόφασης αριθ. 1571 της

¹⁰⁹ Ειδικότερα ο προσφεύγων ο αναφερόμενος με τον αριθμό 4 στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο.

¹¹⁰ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης. Εκτιμώντας ότι η ελληνική κυβέρνηση δεν απάντησε στις ερωτήσεις του Δικαστηρίου, αλλά περιορίστηκε σε γενικούς και αόριστους ισχυρισμούς, καταγγέλλουν μία παραβίαση αυτού του καθήκοντος εκ μέρους της. Συνεπώς, εκτιμούν ότι θα πρέπει να παραχωρηθεί ένα τεκμήριο αληθείας στα λεγόμενά τους ή μία αντιστροφή του βάρους απόδειξης.

183. Από την πλευρά της, η Κυβέρνηση υπενθυμίζει πρώτα ότι, καταρχήν, το άρθρο 3 δεν έχει εφαρμογή παρά μόνον υπό την προϋπόθεση ότι η κατάσταση έχει φθάσει σε έναν ελάχιστο βαθμό σοβαρότητας.

Αντιλέγει εξάλλου ότι οι ισχυρισμοί των προσφευγόντων αναφορικά με την κακομεταχείριση την οποία υποτίθεται ότι υπέστησαν είναι αόριστοι, ελάχιστα εμπειριστατωμένοι και μη τεκμηριωμένοι. Όπως, επιπλέον, κανείς από τους προσφεύγοντες δεν παραπονείται για κακομεταχείριση ενώπιον των εθνικών αρχών, δηλώνει ανίκανη να διατυπώσει οποιαδήποτε παρατήρηση σχετικά με την παρούσα αιτίαση.

184. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες δεν έδωσαν το παραμικρό στοιχείο σχετικά με την επικαλούμενη κακομεταχείριση (για παράδειγμα, την φύση αυτής της κακομεταχείρισης, τους τόπους στους οποίους την υπέστησαν, τους αυτουργούς της, τις συνέπειές της που τυχόν παρέμειναν). Δεν διαθέτει ούτε ενδείξεις που επιτρέπουν την στοιχειοθέτηση των καταγγελλομένων. Εν ολίγοις, οι προσφεύγοντες ουδόλως τεκμηρίωσαν την αιτίασή τους.

185. Επομένως, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του επί του ζητήματος της αποδεικτικής διαδικασίας σε υποθέσεις κακομεταχείρισης με την έννοια του άρθρου 3 (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Salman κατά Τουρκίας* [GC], αριθ. 21986/93, § 100, CEDH 2000-VII, *Gäfgen κατά Γερμανίας* [GC], αριθ. 22978/05, § 92, CEDH 2010), εκτιμά ότι η αιτίαση αυτή είναι προδήλως αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 3 α) και 4 της Σύμβασης.

186. Οι κκ. Μ. Α. και Ν.Η. (άλλως Ν. Η.)¹¹¹ ισχυρίζονται ότι κρατήθηκαν μέσα σε ένα εμπορευματοκιβώτιο στην πύλη αριθ. 6 του λιμανιού της Πάτρας. Ο κ. Ρ. Κ.¹¹² ισχυρίζεται ότι κρατήθηκε στον ίδιο χώρο στην αρχή και στην συνέχεια σε ένα αστυνομικό τμήμα. Εκτιμούν ότι οι συνθήκες κράτησής τους παραβίασαν το

¹¹¹ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 28 και 33.

¹¹² Ο αναφερόμενος στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγων με τον αριθμό 4.

άρθρο 3. Προς τούτο, υπογραμμίζουν ότι η υποβάθμιση των συνθηκών που επικρατούν στα κέντρα υποδοχής για παράνομους μετανάστες είναι σαφής και αναμφισβήτητη, όπως φέρεται να αποδεικνύεται από τις «διεθνείς εκθέσεις» και τις καταγγελίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες και του Παρατηρητηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

187. Η Κυβέρνηση αναγνωρίζει, με τρόπο γενικό, ότι η υπερπλήρωση των κέντρων κράτησης των παρανόμων μεταναστών συνιστά ένα πραγματικό πρόβλημα, το οποίο απορρέει από τον μεγάλο αριθμό των ατόμων τα οποία διέρχονται από την Ελλάδα χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα. Εν τούτοις, κατ'αυτήν, οι αρχές έχουν πράγματι αναπτύξει κάθε δυνατή προσπάθεια για την βελτίωση της κατάστασης, δημιουργώντας νέα κέντρα κράτησης ή υποδοχής ή ανακαινίζοντας τα υφιστάμενα κέντρα και εξασφαλίζοντας μία ισορροπία στην κατανομή των ενδιαφερομένων μεταξύ των διαφόρων δομών,

Εξάλλου, η Κυβέρνηση ανανεώνει την κριτική της για τον κατ'αυτήν αόριστο και ελάχιστο εμπειριστατωμένο χαρακτήρα των ισχυρισμών των προσφευγόντων, ο οποίος φέρεται να την εμποδίζει στην διατύπωση οποιασδήποτε σχετικής παρατήρησης.

188. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, σύμφωνα με τους τρίτους παρεμβαίνοντες, η πρακτική των ελληνικών αρχών, η οποία συνίστατο κατά την εποχή των περιστατικών της παρούσας υπόθεσης στην τοποθέτηση των δυνητικών αιτούντων άσυλο και οποιουδήποτε άλλου παρανόμως εισελθόντος στην χώρα ατόμου σε κέντρα κράτησης η περιγραφή των οποίων έχει περιληφθεί στην πιο πάνω απόφαση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* (§§ 161-163), εγείρει μία σχετική ανησυχία.

Πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, αν και επιτρέπεται στα Κράτη να θέτουν τους μετανάστες δυνάμει του αδιαμφισβήτητου δικαιώματός τους να ελέγχουν την είσοδο και την παραμονή των αλλοδαπών στο έδαφός τους, το δικαίωμα αυτό πρέπει να ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης. Το Δικαστήριο πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των ενδιαφερομένων ατόμων, όταν οδηγείται να ελέγξει τους τρόπους εκτέλεσης ενός τέτοιου μέτρου υπό το φως των διατάξεων της Σύμβασης (*Riad και Idiab κατά Βελγίου*, αριθ. 29787/03 και 29810/03, § 100, 24 Ιανουαρίου 2008). Για εμπέσει στην απαγόρευση που ορίζεται από το άρθρο 3, η καταγγελλόμενη μεταχείριση πρέπει να παρουσιάζει ένα ελάχιστο σοβαρότητας. Η εκτίμηση αυτού του ελάχιστου είναι σχετική: εξαρτάται από το σύνολο των δεδομένων της υπόθεσης και ειδικότερα από την διάρκεια της μεταχείρισης και των

φυσικών και ψυχικών συνεπειών, καθώς και, μερικές φορές, από το φύλο, την ηλικία και την κατάσταση υγείας του θύματος (βλέπε, ειδικότερα, την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Gäfgen*, § 88).

189. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο οφείλει να σημειώσει την απουσία οποιασδήποτε διευκρίνισης σχετικά με τα κέντρα κράτησης στα οποία φέρονται να κρατήθηκαν οι προσφεύγοντες, την διάρκεια και τις συνθήκες του εγκλεισμού τους (βλέπε, *a contrario*, την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Riad Idiab*, §§ 101-106, *S.D. κατά Ελλάδας*, αριθ. 53541/07, §§ 49-51, 11 Ιουνίου 2009, *Rahimi*, όπως πιο πάνω, §§ 81-86, και *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, όπως πιο πάνω, §§ 2227-231). Κάτω από τις συνθήκες αυτές, του είναι αδύνατο να εκφέρει μία εκτίμηση υπό το πρίσμα του άρθρου 3 σχετικά με τις συνθήκες του εγκλεισμού του οποίου οι προσφεύγοντες φέρονται να απετέλεσαν το αντικείμενο.

Έπεται ότι η παρούσα αιτίαση είναι προδήλως αβάσιμη και πρέπει επίσης να απορριφθεί κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 3 α) και 4.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 2, 3, 13 ΚΑΙ 34 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡΙΘ. 4 ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

190. Οι προσφεύγοντες εκτιμούν ότι η επαναπροώθησή τους προς την Ελλάδα, η οποία φέρεται να έλαβε χώρα μεταξύ Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου 2008, ισοδυναμεί με έμμεση επαναπροώθηση προς το Αφγανιστάν, όπου κινδύνευαν κατά τα λεγόμενά τους να θανατωθούν ή να υποστούν βασανιστήρια ή απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Ισχυρίζόμενοι ότι δεν είχαν την δυνατότητα να αμφισβητήσουν την επαναπροώθησή τους ενώπιον των ιταλικών αρχών, εκτιμούν ότι αυτή περιβλήθηκε την μορφή μιας συλλογικής απέλασης. Επίσης, ισχυρίζονται ότι στερήθηκαν *de facto* την δυνατότητα να ασκήσουν το δικαίωμά τους ατομικής προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου. Καταγγέλλουν επίσης κακομεταχείριση εκ μέρους της ιταλικής αστυνομίας.

191. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται τα πιο πάνω αναφερόμενα άρθρα 2, 3 και 13, καθώς και το άρθρο 34 της Σύμβασης και το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4. Τα δύο τελευταία έχουν ως εξής:

Άρθρο 34

«Το Δικαστήριο μπορεί να επιληφθεί της εξέτασης προσφυγής που υποβάλλεται από κάθε φυσικό πρόσωπο, μη κυβερνητικό οργανισμό ή ομάδα

ατόμων, που ισχυρίζεται ότι είναι θύμα παραβίασης, από ένα από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη, των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στη Σύμβαση ή στα Πρωτόκολλά της.»

Άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4

«Οι συλλογικές απελάσεις αλλοδαπών απαγορεύονται».

192. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να εξετάσει αρχικά την αιτίαση που έλκεται από το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4.

A. Επί της παραβίασης του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4 εξαιτίας των συλλογικών απελάσεων προς την Ελλάδα των οποίων οι προσφεύγοντες φέρονται να υπήρξαν θύματα

1. Η θέση των διαδίκων

(α) Η Κυβέρνηση

193. Η ιταλική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση» στις επόμενες παραγράφους) επικαλείται καταρχήν την μη εφαρμογή του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4. Θεωρώντας ότι ο σκοπός της προβλεπόμενης από την διάταξη αυτή απαγόρευσης είναι να εξορκίσει την ιστορική φρίκη των πογκρόμ, εκτιμά ότι αυτή δεν αφορά τις επαναπροωθήσεις ή την απαγόρευση της εισόδου στο έδαφος των Κρατών που συμβλήθηκαν στην Σύμβαση. Εξηγεί ότι η αντίθετη ερμηνεία θα ανάγκαζε τα Κράτη αυτά να πρέπει να υφίστανται μαζικές εισβολές παρανόμων μεταναστών. Αναφερόμενη στην απόφαση *Sultani κατά Γαλλίας* (αριθ. 45223/05, § 81, CEDH 2007-IV), η Κυβέρνηση θεωρεί ότι το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4 μπορεί να εφαρμοστεί μόνον στα άτομα των οποίων η παραμονή στο έδαφος του Κράτους είχε ακολουθήσει τις νόμιμες οδούς.

194. Επί της ουσίας, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, λαμβανομένων υπόψη των ακολουθούμενων από την αστυνομία των συνόρων διαδικασιών, καταρχήν ουδείς από τους προσφεύγοντες δεν μπορεί να απετέλεσε το αντικείμενο μιας αδιάκριτης επαναπροώθησης η οποία θα μπορούσε να μοιάζει με συλλογική απέλαση.

Πράγματι, εξηγεί, όπως δείχνουν να έγγραφα που έχουν επισυναφθεί στις παρατηρήσεις της, σε όλα τα λιμάνια της Αδριατικής ο εντοπισμός από την αστυνομία των ατόμων που στερούνται εγγράφων ταυτότητας ή των οποίων τα έγγραφα είναι πλαστά γίνεται σε συνεργασία με το CIR: αν, κατά την διάρκεια της

διαδικασίας αυτής, τα εντοπισθέντα άτομα ζητήσουν άσυλο ή μια άλλη μορφή διεθνούς προστασίας, τα φέρνουν σε επαφή με το CIR και τα εξετάζουν αργότερα σε γλώσσα που γνωρίζουν.

Αυτοί που καταθέτουν αίτηση διεθνούς προστασίας αποτελούν αντικείμενο εφαρμογής του συστήματος του Δουβλίνου. Συνεπεία αυτού, αναφέρει η Κυβέρνηση, η μονάδα «Δουβλίνο» του Υπουργείου Εσωτερικών εκδίδει, ενδεχομένως, μία «επίσημη απόφαση» παραπομπής προς την Ελλάδα, ως χώρα αρμόδια να αποφανθεί επί της αίτησης αυτής. Ως προς εκείνους που δεν ζητούν άσυλο ή μία μορφή διεθνούς προστασίας, αποτελούν αντικείμενο μιας «επανεισδοχής» με προορισμό την Ελλάδα, στην βάση της διμερούς συμφωνίας του 1999.

195. Εν προκειμένω, κατά την Κυβέρνηση, μόνον ο κ. Reza Karimi¹¹³ περιλαμβάνεται στα μητρώα των υπηρεσιών μετανάστευσης. Όπως και τα δεκαεπτά άλλα άτομα μαζί με τα οποία αυτός συνελήφθη στο λιμάνι της Ανκόνα, ήλθε σε επαφή με τους εκπροσώπους του CIR και, καθώς δεν εξεδήλωσε την επιθυμία να ζητήσει άσυλο, απετέλεσε το αντικείμενο μιας επανεισδοχής δυνάμει της εν λόγω συμφωνίας.

196. Επικουρικά, σε περίπτωση που το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4 θα ερμηνεύονταν ως έχον εφαρμογή στις επαναπροωθήσεις, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι συνθήκες της επαναπροώθησης των προσφευγόντων από το ιταλικό έδαφος δεν θα μπορούσαν κατά κανένα τρόπο να στοιχειοθετήσουν παραβίασή του.

Σε στήριξη της θέσης αυτής, εκθέτει ουσιαστικά:

-ότι μία συλλογική απέλαση δεν συνιστά τέτοια παραβίαση σε περίπτωση κατά την οποία το μέτρο της απομάκρυνσης λαμβάνεται μετά από μία εύλογη και αντικειμενική εξέταση της κατάστασης εκάστου από τους αλλοδαπούς που συγκροτούν την ομάδα,

-ότι έτσι, το γεγονός ότι πολλοί αλλοδαποί απετέλεσαν το αντικείμενο παρομοίων αποφάσεων δεν επιτρέπει αφ'εαυτού να συμπεράνει κανείς την ύπαρξη συλλογικής απέλασης, όταν έκαστος ενδιαφερόμενος είχε την δυνατότητα ατομικά να προβάλει ενώπιον των αρμοδίων αρχών τα επιχειρήματα που αντέκρουαν την απέλασή του,

-ότι, εν προκειμένω, οι ιταλικές αρχές δεν μπορούσαν να επιληφθούν των αιτήσεων ασύλου εκ μέρους των προσφευγόντων δοθέντος ότι η αρμοδιότητα για την

¹¹³ Ο αναφερόμενος στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγων με τον αριθμό 4.

ατομική εξέταση της κατάστασης εκάστου προσφεύγοντος ανήκε στην Ελλάδα δυνάμει του κανονισμού Δουβλίνο II,

-και ότι, κατά συνέπεια, οι τυχόν αιτήσεις χορήγησης ασύλου των προσφευγόντων δεν θα μπορούσαν να αποτελέσουν το αντικείμενο εξέτασης και μιας απόφασης εκ μέρους των ιταλικών αρχών, αλλά μόνον των ελληνικών αρχών, για τον λόγο αυτόν δε η μοναδική δυνατή επιλογή ήταν η επαναπροώθηση προς την χώρα αυτή.

β) Οι προσφεύγοντες

197. Σε ό,τι αφορά την εφαρμογή του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4, οι προσφεύγοντες εκθέτουν ότι δεν υπάρχουν ουσιώδεις διαφορές μεταξύ απέλασης, επαναπροώθησης και απαγόρευσης εισόδου στο έδαφος μιας χώρας. Οι διεθνείς οργανώσεις και οι ΜΚΟ χρησιμοποιούν, κατ'αυτούς, αυτές τις τρεις εκφράσεις για να ορίσουν τα μέτρα συλλογικής και αδιάκριτης απομάκρυνσης. Θα ήταν επομένως μάταιο, στα μάτια τους, να προσπαθήσει κανείς να αφαιρέσει την πρακτική της ιταλικής αστυνομίας των συνόρων από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4, χαρακτηρίζοντας «επαναπροώθηση» ή «απαγόρευση εισόδου στο έδαφος», αντί για «απέλαση», τα μέτρα που ελήφθησαν ως προς αυτούς.

198. Επί της ουσίας, οι προσφεύγοντες, επικαλούμενοι εκ νέου το άρθρο 38, παράγραφος 1 α) της Σύμβασης και την Απόφαση αριθ. 1571 της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, υπενθυμίζουν το καθήκον του εναγομένου Κράτους να συνεργάζεται με το Δικαστήριο για την απόδειξη των πραγματικών περιστατικών. Θεωρούν ότι αν, όπως εκτιμούν ότι έπραξαν στην παρούσα διαδικασία, οι προσφεύγοντες κατόρθωσαν να δώσουν μία εικόνα ειλικρίνειας στους ισχυρισμούς τους, η παραβίαση του καθήκοντος συνεργασίας του Κράτους μπορεί να γεννήσει ένα τεκμήριο αληθείας υπέρ των λεγομένων τους ή να επιφέρει μία αντιστροφή του βάρους απόδειξης.

199. Θεωρούν ότι η ιταλική κυβέρνηση δεν απάντησε στις ερωτήσεις του Δικαστηρίου, περιοριζόμενη στο να διατυπώσει γενικούς και αόριστους ισχυρισμούς, και δεν προσκόμισε αντίγραφο των μητρώων από τα οποία θα μπορούσε να προκύψει η αναγνώριση ή η μη αναγνώριση της ταυτότητάς τους.

200. Επιπλέον, υπενθυμίζουν ότι, σύμφωνα με την ελληνική κυβέρνηση (πιο πάνω παράγραφος 13), τρεις προσφεύγοντες οι οποίοι κατά τα λεγόμενα της ιταλικής κυβέρνησης δεν εμφανίζονται σε κάποιο επίσημο έγγραφο των υπηρεσιών

μετανάστευσης, φέρονται να ταξίδεψαν στην Ιταλία, επαναπροωθήθηκαν αμέσως από τις ιταλικές αρχές και έτσι επέστρεψαν στην Ελλάδα τον Οκτώβριο του 2008¹¹⁴ ή τον Φεβρουάριο του 2009¹¹⁵. Η αντίφαση αυτή μεταξύ των παρατηρήσεων των δύο εναγομένων κυβερνήσεων αποδεικνύει, κατ'αυτούς, την πρακτική της συλλογική και αδιάκριτης επαναπροώθησης εκ μέρους των ιταλικών αρχών: ένας πολύ μεγάλος αριθμός ατόμων που προέρχονται από την Ελλάδα φέρονται να έχουν επαναπροωθηθεί από την Ιταλία χωρίς να έχουν αναγνωριστεί ή, τουλάχιστον, να τους έχει δοθεί η δυνατότητα να συναντήσουν τους εκπροσώπους του CIR ή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες ούτε να ζητήσουν άσυλο.

201. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται κατά τους προσφεύγοντες, πρώτα απ'όλα, από τον τρόπο της «επανεισδοχής» του κ. Reza Karimi, ο οποίος, σύμφωνα με την αφήγηση της ίδιας της ιταλικής κυβέρνησης (πιο πάνω παράγραφοι 12 και 195), οδηγήθηκε πίσω στο πλοίο με προορισμό την Ελλάδα λίγες μόλις ώρες μετά την αποβίβασή του στην Ιταλία.

202. Περαιτέρω, οι παρατηρήσεις της Κυβέρνησης και τα συνημμένα σε αυτές έγγραφα δείχνουν ότι η πρακτική της αστυνομίας των συνόρων εμπνέεται λιγότερο από το διεθνές και το ευρωπαϊκό δίκαιο σε θέματα μετανάστευσης από ό,τι από την διμερή συμφωνία του 1999, της οποίας οι διαδικασίες και οι εγγυήσεις, κατ'αυτούς, δεν τηρήθηκαν εξάλλου ούτε κι αυτές. Ως προς αυτό, δεδομένου ότι, βάσει της συμφωνίας αυτής, οι αιτούντες άσυλο εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής των «επανεισδοχών», οι προσφεύγοντες εκτιμούν ότι δεν είναι λογικό να πιστέψει κανείς ότι τα άτομα που είχαν φύγει από την Ελλάδα δεν προσπάθησαν να ζητήσουν άσυλο μόλις έφθασαν στην Ιταλία.

203. Εν ολίγοις, η συμπεριφορά των ιταλικών αρχών, όπως αυτή προκύπτει, ειδικότερα, από τις παρατηρήσεις της Κυβέρνησης και, σε ένα άλλο πλαίσιο, από τις συλλογικές επαναπροωθήσεις ατόμων που έρχονται από την Λιβύη (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Hirsi Jamaa και λοιποί*, § 181), είναι, κατά τους προσφεύγοντες, σαφώς αντίθετη με τα δικαιώματα των ατόμων που προσπαθούν να διαφύγουν από τον πόλεμο ή τις διώξεις στην χώρα καταγωγής τους.

(γ) Οι τρίτοι παρεμβαίνοντες

¹¹⁴ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 3 και 15.

¹¹⁵ Ο αναφερόμενος στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγων με τον αριθμό 24.

204. Παραπέμποντας στο σημείωμά της για την διεθνή προστασία της 13 Σεπτεμβρίου 2001 (πιο πάνω παράγραφος 52), η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι, λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 33 της Σύμβασης της Γενεύης και το ευρωπαϊκό δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, η αρχή της «μη επαναπροώθησης» απαγορεύει την επαναπροώθηση οποιουδήποτε προσώπου εκτεθειμένου, μέσα σε μία συγκεκριμένη χώρα, σε κίνδυνο κατά της ζωής του, βασανισμού ή απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται σε κάθε πρόσφυγα ανεξαρτήτως της διοικητικής κατάστασής του, συνεπώς ακόμη και στους αιτούντες άσυλο των οποίων η αίτηση παραμένει εκκρεμής. Η αρχή της μη επαναπροώθησης αντιτίθεται σε κάθε μέτρο με το οποίο το Κράτος θα ήθελε να στείλει ένα άτομο σε ένα έδαφος όπου η ζωή ή η ελευθερία του θα απειλούνταν. Αφορά την άρνηση της εισόδου στα σύνορα, την σύλληψη και την έμμεση επαναπροώθηση.

205. Λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της μη επαναπροώθησης, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες εκφράζει την ανησυχία της για την πρακτική της άρνησης της εισόδου στο έδαφος και της άμεσης επαναπροώθησης που ακολουθείται από τις ιταλικές αρχές στα λιμάνια της Αδριατικής ως προς τα άτομα που έρχονται από την Ελλάδα. Πράγματι, βάσει των πληροφοριών που συνελέγησαν απευθείας από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες ή προέρχονται από πηγές κρινόμενες από την ίδια ως «αξιόπιστες», μεταξύ Μαρτίου 2007 και Ιουνίου 2009 αιτούντες άσυλο και άλλα άτομα, μεταξύ των οποίων και ανήλικοι, οι οποίοι είχαν ανάγκη διεθνούς προστασίας στάλθηκαν πίσω στην Ελλάδα χωρίς να ενημερωθούν κατά τρόπο επαρκή σχετικά με το δικαίωμά τους να ζητήσουν την χορήγηση ασύλου στην Ιταλία και χωρίς να τους δοθεί πραγματικά η δυνατότητα να καταθέσουν μία αίτηση χορήγησης ασύλου.

206. Επίσης, σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, η ιταλική αστυνομία των συνόρων θεωρεί ότι έχει το δικαίωμα να προβαίνει σε ανεπίσημες επαναπροωθήσεις στην βάση της διμερούς συμφωνίας του 1999, κρίνοντας ότι το άρθρο 2 § 3 του κανονισμού Δουβλίνο II της παρέχει το δικαίωμα να στέλνει πίσω οποιονδήποτε σε μία άλλη χώρα του συστήματος του Δουβλίνου.

207. Στην πράξη, προκειμένου να προβεί στις εκδιώξεις που δήθεν πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της συμφωνίας αυτής, η αστυνομία των συνόρων φέρεται να αρκείται στο να εμπιστεύεται τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα,

συμπεριλαμβανομένων και των ανηλίκων, στον κυβερνήτη του πλοίου της επιστροφής. Ο κυβερνήτης φέρεται να υπογράφει έντυπα με το όνομα, την υπηκοότητα και, μερικές φορές, την ηλικία του ατόμου, χωρίς μάλιστα να ακολουθεί τις όποιες διαδικασίες προβλέπονται από την συμφωνία αυτή και χωρίς οποιαδήποτε εγγύηση ή ένδικο μέσο. Τα έντυπα αυτά δεν περιλαμβάνουν εξάλλου οποιαδήποτε αναφορά στο γεγονός ότι το άτομο που αποτελεί το αντικείμενο της «επανεισδοχής» τυχόν ζήτησε άσυλο στην Ελλάδα, η δε διαδικασία αναγνώρισης είναι ελάχιστα επαγγελματική. Επιπλέον, μέσα στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, το ενδιαφερόμενο άτομο δεν μπορεί να απευθυνθεί στις ΜΚΟ που παρέχουν υπηρεσίες υποστήριξης και ενημέρωσης σε θέματα ασύλου στα ιταλικά λιμάνια της Αδριατικής.

208. Η συμπεριφορά αυτή παρεμποδίζει τον καθορισμό του Κράτους που έχει την ευθύνη για την αίτηση χορήγησης ασύλου δυνάμει του κανονισμού Δουβλίνο II και παραβιάζει την υποχρέωση της αξιολόγησης της ανάγκης για διεθνή προστασία εκ μέρους του αιτούντος άσυλο.

209. Το Κέντρο AIRE και η Διεθνής Αμνηστία διατυπώνουν παρόμοιες γνώμες. Οι δύο οργανώσεις αυτές εκτιμούν, ειδικότερα, ότι η εν λόγω διμερής συμφωνία μεταξύ της Ιταλίας και της Ελλάδας στερεί, κατ'ουσίαν, τα άτομα που αποτελούν το αντικείμενο μιας «ανεπίσημης επανεισδοχής» από τις δικονομικές εγγυήσεις οι οποίες προβλέπονται από τον κανονισμό Δουβλίνο II υπό το φως της αρχής της μη επαναπροώθησης.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

(α) Επί του παραδεκτού

210. Σε ό,τι αφορά την ένσταση περί ασυμβίβαστου *ratione materiae* με την Σύμβαση, η οποία προβλήθηκε κατ'ουσίαν από την Κυβέρνηση με τον ισχυρισμό της μη εφαρμογής, κατ'αυτήν, του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4 στις επίδικες επαναπροωθήσεις, το Δικαστήριο παραπέμπει στην ανάλυση που εμπεριέχεται στην πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Hirsi Jamaa και λοιποί* (§§ 166-180) και στις άλλες αναφορές που υποδεικνύονται εκεί. Στην απόφαση αυτή η Διευρυμένη Σύνθεση σημείωσε ειδικότερα ότι, από την καθιερωμένη νομολογία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα δικαιώματα του ανθρώπου και του Δικαστηρίου, ο στόχος του άρθρου 4 είναι η αποφυγή της απομάκρυνσης εκ μέρους των Κρατών ενός αριθμού αλλοδαπών χωρίς την προηγούμενη εξέταση της προσωπικής κατάστασής τους και, συνεπώς, χωρίς να τους επιτραπεί να εκθέσουν τα επιχειρήματά τους προς

απόκρουση του μέτρου που ελήφθη από την αρμόδια αρχή. Η σκέψη αυτή την οδήγησε να κρίνει ότι το άρθρο 4 είχε εφαρμογή στις συλλήψεις μεταναστών στην ανοικτή θάλασσα, θεωρώντας ότι μία αντίθετη λύση θα καθιστούσε την διάταξη αυτή άνευ αντικειμένου, δεδομένου ότι τα άτομα που συλλαμβάνονται στην ανοικτή θάλασσα δεν θα είχαν την δυνατότητα να τύχουν μιας εξέτασης της προσωπικής κατάστασής τους προτού απελαθούν.

211. Στα μάτια του Δικαστηρίου, οι σχέσεις μεταξύ της ερμηνείας του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4 που προκρίθηκε από την Διευρυμένη Σύμβαση και του εύρους της αρχής της μη επαναπροώθησης, όπως αυτό παρουσιάζεται από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (πιο πάνω παράγραφος 52) δεν στερούνται κι αυτές ενδιαφέροντος.

212. Επίσης, το Δικαστήριο δεν κρίνει αναγκαία την διαπίστωση, στην παρούσα υπόθεση, του κατά πόσον οι προσφεύγοντες απελάθηκαν αφού εισήλθαν στο ιταλικό έδαφος ή αν αυτοί επαναπροωθήθηκαν πριν να προλάβουν να το πράξουν. Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι ακόμη και οι συλλήψεις στην ανοικτή θάλασσα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4, δεν μπορεί παρά να ισχύει το ίδιο και για την απαγόρευση εισόδου στο εθνικό έδαφος, της οποίας, σύμφωνα με την θέση της ιταλικής κυβέρνησης, τα άτομα που φθάνουν λαθραία στην Ιταλία αποτελούν νομίμως αντικείμενο.

213. Επομένως, η ένσταση του ασυμβίβαστου *ratione materiae* με την Σύμβαση η οποία προβλήθηκε από την ιταλική κυβέρνηση πρέπει να απορριφθεί. Εξάλλου, το Δικαστήριο θεωρεί ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής θέτει πολύπλοκα νομικά και πραγματικά ζητήματα που δεν μπορούν να κριθούν παρά μόνον μετά από μία εξέταση επί της ουσίας. Έπεται ότι το τμήμα αυτό δεν είναι προδήλως αβάσιμο με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Δεδομένου ότι δεν μπορεί να διαπιστωθεί κάποιος λόγος απαραδέκτου, πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτό.

(β) Επί της ουσίας

214. Λαμβάνοντας υπόψη το αντικείμενο και τον σκοπό του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4 καθώς και τον κανόνα της αποτελεσματικότητας, το Δικαστήριο πρέπει να ερευνήσει την ύπαρξη, εν προκειμένω, επαρκών εγγυήσεων που να βεβαιώνουν την πραγματική και διαφοροποιημένη λήψη υπόψη της ατομικής κατάστασης εκάστου από τα θιγόμενα από τα επίδικα μέτρα άτομα (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Hirsi Jamaa και λοιποί* §§ 183-185).

215. Το Δικαστήριο σημειώνει τα συγκλίνοντα συμπεράσματα των τρίτων παρεμβαινόντων σύμφωνα με τα οποία οι «επανεισδοχές» που πραγματοποιούνται από τις ιταλικές αρχές στα λιμάνια της Αδριατικής, μεταξύ των οποίων και στο λιμάνι της Ανκόνα, στερούν τα ενδιαφερόμενα άτομα από οποιαδήποτε πραγματική δυνατότητα να υποβάλουν μία αίτηση χορήγησης ασύλου και, εν τέλει, από οποιοδήποτε δικονομικό και ουσιαστικό δικαίωμα. Άλλες διεθνείς πηγές (πιο πάνω παράγραφοι 101-104) στρέφονται προς την ίδια κατεύθυνση: τα στερούμενα νομίμων εγγράφων άτομα που συλλαμβάνονται στα λιμάνια αυτά μόνον από την καλή θέληση της αστυνομίας των συνόρων έρχονται σε επαφή με διερμηνέα και με φορείς που μπορούν να τους παρέξουν τις ελάχιστες πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα χορήγησης ασύλου και την σχετική διαδικασία. Τις πιο πολλές φορές, τα άτομα αυτά ανατίθενται αμέσως στους κυβερνήτες των φέρυ-μπόουρ ενόψει της επιστροφής τους στην Ελλάδα.

216. Τα συμπεράσματα αυτά διαψεύδουν τα λεγόμενα της Κυβέρνησης σύμφωνα με τα οποία η διαδικασία αναγνώρισης των στερούμενων νομίμων εγγράφων ατόμων στα ιταλικά λιμάνια της Αδριατικής, την οποία διαχειρίζονται αστυνομικά όργανα μαζί με εκπροσώπους του CIR, προσφέρει επαρκείς εγγυήσεις για την πραγματική και εξατομικευμένη λήψη υπόψη της κατάστασης εκάστου εξ αυτών με την έννοια του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4.

217. Προς τούτο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, αν ακολουθήσουμε τις λογικές ακολουθίες της θέσης της Κυβέρνησης, *a contrario* η απουσία ουσιωδών πληροφοριών σε κατανοητή γλώσσα κατά την διαδικασία της αναγνώρισης στο λιμάνι της Ανκόνα θα στερούσε τους συλλαμβανόμενους μετανάστες από οποιαδήποτε δυνατότητα να ζητήσουν άσυλο στην Ιταλία. Πράγματι, από τις παρατηρήσεις της Κυβέρνησης προκύπτει ότι, προκειμένου η περίπτωση τους να αποτελέσει το αντικείμενο εξέτασης και απόφασης εκ μέρους της μονάδας Δουβλίνο του Υπουργείου Εσωτερικών, οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να έχουν διατυπώσει κατά την διαδικασία αναγνώρισης την επιθυμία να τύχουν ασύλου ή άλλης μορφής διεθνούς προστασίας. Η συμμετοχή των εκπροσώπων του CIR και ενός διερμηνέως κατά την διαδικασία αναγνώρισης είναι συνεπώς κρίσιμη.

218. Όμως, ακόμη και στην περίπτωση του κ. R. K.¹¹⁶, του μόνου από τους προσφεύγοντες που εμφανίζεται στα μητρώα των ιταλικών υπηρεσιών

¹¹⁶ Ο αναφερόμενος στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγων με τον αριθμό 4.

μετανάστευσης, κανένα στοιχείο του φακέλου δεν επιβεβαιώνει τα λεγόμενα της ιταλικής κυβέρνησης ως προς την εμπλοκή του CIR κατά την διαδικασία της αναγνώρισης. Το μοναδικό έγγραφο που αφορά τον προσφεύγοντα αυτόν είναι, στην πραγματικότητα, ένα έντυπο της συνοριακής αστυνομίας της Ανκόνα, το οποίο έχει συμπληρωθεί χειρόγραφα και υπογραφεί από τον προσφεύγοντα (πιο πάνω παράγραφος 12) και το οποίο δεν κάνει οποιαδήποτε αναφορά της παρουσίας διερμηνέως ή εκπροσώπου του CIR στην διάρκεια της διαδικασίας της αναγνώρισης.

219. Σε κάθε περίπτωση, λαμβανομένων υπόψη των διαδικασιών που προβλέπονται από την διμερή συμφωνία του 1999 (πιο πάνω παράγραφοι 84-88), η απουσία οποιουδήποτε μεταγενεστέρου εγγράφου σχετικά με τον κ. R. Κ. φαίνεται ασυμβίβαστη με την θέση της ιταλικής κυβέρνησης σύμφωνα με την οποία ο προσφεύγων αυτός φέρεται να απετέλεσε το αντικείμενο μιας επανεισδοχής στην βάση της συμφωνίας αυτής, η οποία φέρεται να έδωσε αφορμή για κάποιας μορφής ατομική εξέταση της κατάστασης του προσφεύγοντος αυτού και των αναγκών του για προστασία: από τον φάκελο δεν προκύπτει οποιαδήποτε αίτηση επανεισδοχής που να έχει αποσταλεί στις ελληνικές αρχές κατ'εφαρμογήν του άρθρου 5 της διμερούς συμφωνίας του 1999 και του εκτελεστικού πρωτοκόλλου της. Η διαπίστωση αυτή φαίνεται να επιβεβαιώνει τους φόβους του ειδικού εισηγητή του Συμβουλίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τους οποίους η πρακτική των επανεισδοχών προς την Ελλάδα που ακολουθείται στα ιταλικά λιμάνια της Αδριατικής παραβιάζει συχνά το πεδίο εφαρμογής και τις διαδικασίες που προβλέπονται από την διμερή συμφωνία του 1999 (πιο πάνω παράγραφος 104). Προς την ίδια αυτή κατεύθυνση, δεν θα μπορούσαμε να αγνοήσουμε την ανησυχία που εξέφρασε ο Επίτροπος των δικαιωμάτων του ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης ως προς εκείνο το οποίο χαρακτηρίζει ως «αυτόματες εκδιώξεις» της Ιταλίας προς την Ελλάδα (πιο πάνω παράγραφος 102). Εν ολίγοις επιβεβαιώνεται η συνθήκη, η οποία καταγγέλλεται από τα πιο πάνω μνημονεύόμενα διεθνή έγγραφα (παράγραφοι 101-102), ότι στα λιμάνια της Αδριατικής η αστυνομία των συνόρων προέβαινε σε επαναπροωθήσεις άμεσες και χωρίς οποιαδήποτε εγγύηση για τους ενδιαφερόμενους.

220. Επίσης, το Δικαστήριο οφείλει να σημειώσει ότι ο ισχυρισμός της ιταλικής κυβέρνησης σύμφωνα με την οποία μόνον ο κ. R. Κ. έφθασε στο ιταλικό έδαφος (πιο πάνω παράγραφος 12) διαψεύδεται από τις παρατηρήσεις της ελληνικής κυβέρνησης (πιο πάνω παράγραφο 13), σύμφωνα με τις οποίες τρεις ακόμη προσφεύγοντες επιβιβάστηκαν για να μεταβούν στην Ιταλία και επαναπροωθήθηκαν

από τις ιταλικές αρχές πριν να επιστρέψουν στην Ελλάδα τον Οκτώβριο του 2008¹¹⁷ ή τον Φεβρουάριο του 2009¹¹⁸.

221. Εξάλλου, άλλοι ισχυρισμοί ενισχύουν ακόμη περισσότερο τους φόβους του Δικαστηρίου στο πεδίο του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4.

222. Το Δικαστήριο αναφέρεται εδώ, αφενός, στο προβαλλόμενο από αυτήν επιχείρημα σύμφωνα με το οποίο η ερμηνεία του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4 προς την κατεύθυνση της εφαρμογής του στην επαναπροώθηση ή την απαγόρευση της εισόδου στο εθνικό έδαφος θα εξέθετε τα συμβαλλόμενα στην Σύμβαση κράτη στην υποχρέωση να υφίστανται μαζικές εισβολές παρανόμων μεταναστών, καθώς επίσης και από το επικουρικό επιχείρημά της το ελκόμενο από την συνάρθρωση η οποία πρέπει, κατ'αυτήν, να γίνεται μεταξύ του εν λόγω άρθρου 4 και του συστήματος του Δουβλίνου (πιο πάνω παράγραφος 202).

223. Ως προς αυτό το τελευταίο, η ιταλική κυβέρνηση εξηγεί ότι, βάσει του συστήματος του Δουβλίνου, μόνη η Ελλάδα ήταν αρμόδια να αποφανθεί επί των τυχόν αιτήσεων ασύλου των προσφευγόντων και, συνεπώς, να προβεί στην αξιολόγηση των ιδιαιτέρων καταστάσεων εκάστου εξ αυτών, όπως αυτή επιβάλλεται, ακριβώς, από το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4. Εκτιμά ότι η εφαρμογή του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4 στην συλλογική επαναπροώθηση των προσφευγόντων από την Ιταλία προς την Ελλάδα, η οποία αμφισβητείται, θα κατέληγε στην παραβίαση αυτής της ιδιαίτερης συνθήκης.

Σε ό,τι αφορά την εφαρμογή των κανόνων αρμοδιότητας που καθιερώθηκαν από τον κανονισμό Δουβλίνο II (πιο πάνω παράγραφοι 57-58), το Δικαστήριο θεωρεί αντιθέτως ότι, για να οριστεί αν η Ελλάδα ήταν πράγματι αρμόδια να αποφανθεί επί των τυχόν αιτήσεων χορήγησης ασύλου των προσφευγόντων, οι ιταλικές αρχές θα έπρεπε μάλλον να προβούν σε μία εξατομικευμένη εξέταση της κατάστασης εκάστου εξ αυτών παρά να τους απελάσουν ομαδικά. Καμία μορφή συλλογικής και αδιάκριτης απομάκρυνσης δεν θα μπορούσε να αιτιολογηθεί με την επίκληση του συστήματος του Δουβλίνου, του οποίου η εφαρμογή οφείλει, σε κάθε περίπτωση, να γίνεται κατά τρόπο συμβατό με την Σύμβαση (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, §§ 338-340).

¹¹⁷ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 3 και 15.

¹¹⁸ Ο αναφερόμενος στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγων με τον αριθμό 24.

224. Χωρίς να θέτει εν αμφιβόλω το δικαίωμα των Κρατών να θεσπίζουν κυριαρχικώς την πολιτική τους επί θεμάτων μετανάστευσης, ενδεχομένως μέσα στο πλαίσιο της διμερούς συνεργασίας, ή τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το Δικαστήριο επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι οι δυσκολίες που μπορούν να αντιμετωπίζουν στην διαχείριση των μεταναστευτικών ροών ή στην υποδοχή των αιτουμένων άσυλο δεν θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν την προσφυγή σε πρακτικές ασύμβατες με την Σύμβαση ή τα Πρωτόκολλά της (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Hirsi Jamaa*, § 179).

225. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι τα μέτρα των οποίων απετέλεσαν το αντικείμενο οι κκ. M. A. και N. H. (άλλως N. H.)¹¹⁹ στο λιμάνι της Ανκόνα αποτελούν συλλογικές και αδιάκριτες απελάσεις.

Έπεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4.

B. Επί της επικαλούμενης παραβίασης των άρθρων 2 και 3 της Σύμβασης λόγω του κινδύνου για τους προσφεύγοντες να επαναπατρισθούν αυθαίρετα στο Αφγανιστάν

1. Θέση των διαδίκων

226. Στο πεδίο των πιο πάνω αναφερομένων άρθρων 2 και 3 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται κατά της Ιταλίας διότι, επαναπροωθώντας τους προς την Ελλάδα, τους έθεσαν στον κίνδυνο μιας έμμεσης επαναπροώθησης προς το Αφγανιστάν, όπου, σύμφωνα με τα λεγόμενά τους, θα διέτρεχαν κίνδυνο θανάτου ή την πιθανότητα να υποστούν βασανιστήρια ή απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Στα μάτια τους, η Ιταλία τους εξέθεσε στους κινδύνους αυτούς έχοντας πλήρη επίγνωση της κατάστασης, δεδομένου ότι οι ελλείψεις της διαδικασίας ασύλου στην Ελλάδα ήταν, κατ'αυτούς, απολύτως γνωστές στις ιταλικές αρχές.

227. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί την θέση αυτή.

Επιμένοντας ακόμη μία φορά στο γεγονός ότι μόνος ο κ. R. K.¹²⁰ είχε αποβιβαστεί στην Ιταλία την εποχή εκείνη, απαντά ότι η παραπομπή του ενδιαφερομένου στην Ελλάδα ήταν για τις ιταλικές αρχές υποχρέωση δυνάμει του κανονισμού Δουβλίνο II.

¹¹⁹ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 28 και 33.

¹²⁰ Ο αναφερόμενος στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγων με τον αριθμό 4.

Σε ό,τι αφορά τους κινδύνους αυθαίρετης επαναπροώθησης προς το Αφγανιστάν, επικαλείται την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *K.R.S. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*.

228. Επικουρικά, η Κυβέρνηση προβάλλει, όπως και η ελληνική κυβέρνηση (πιο πάνω παράγραφος 147), ότι συμβάλλει ενεργά στην προσπάθεια της διεθνούς κοινότητας κατά του καθεστώτος των ταλιμπάν, συμμετέχοντας στην αποστολή του ΝΑΤΟ με στόχο τον περιορισμό των εμπόλεμων ζωνών και την υποστήριξη των αφγανικών αρχών στην ανοικοδόμηση της χώρας τους. Χάρη στις προσπάθειές τους, υποστηρίζει ότι υπάρχουν στο Αφγανιστάν αρκετές ζώνες όπου επικρατεί ειρήνη και τελούν υπό τον έλεγχο της διεθνούς κοινότητας, στις οποίες οι προσφεύγοντες θα μπορούσαν να εγκατασταθούν χωρίς φόβο να υποστούν μεταχείριση αντίθετη προς το άρθρο 3 της Σύμβασης.

229. Οι τρίτοι προσφεύγοντες επαναλαμβάνουν εισαγωγικά τις παρατηρήσεις τους (συνοψιζόμενες στις πιο πάνω παραγράφους 158-164) που έχουν ήδη διατυπωθεί σε σχέση με τις ελλείψεις της διαδικασίας χορήγησης ασύλου στην Ελλάδα και με την εκ μέρους της Ελλάδας πρακτικής της επαναπροώθησης, είτε ατομικής είτε συλλογικής, των αιτούντων άσυλο προς την Τουρκία.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτήν την κατάσταση στην Ελλάδα, οι τρίτοι προσφεύγοντες θεωρούν ότι η πρακτική των ιταλικών συνοριακών αρχών, ειδικότερα στο λιμάνι της Ανκόνα, είναι αντίθετη προς την αρχή της μη επαναπροώθησης και εκθέτει τα άτομα αυτά στον κίνδυνο να υποστούν διώξεις ή κακομεταχείριση. Εκτιμούν πράγματι ότι η πρακτική αυτή εμποδίζει την εξέταση των αναγκών για ατομική προστασία των συλλαμβανομένων και στερουμένων νομίμων εγγράφων ατόμων.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

(α) Επί του παραδεκτού

230. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής θέτει πολύπλοκα νομικά και πραγματικά ζητήματα που δεν μπορούν να κριθούν παρά μόνον μετά από μία εξέταση επί της ουσίας. Έπεται ότι το τμήμα αυτό δεν είναι προδήλως αβάσιμο με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Δεδομένου ότι δεν μπορεί να διαπιστωθεί κάποιος λόγος απαραδέκτου, πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτό.

(β) Επί της ουσίας

231. Σε ό,τι αφορά το επιχείρημα της ιταλικής κυβέρνησης σύμφωνα με το οποίο μόνον ο κ. R. K.¹²¹ αποβιβάστηκε στην Ιταλία την εποχή των γεγονότων της υπόθεσης, το Δικαστήριο παραπέμπει στην σκέψη που αναπτύχθηκε στο πεδίο του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4 (πιο πάνω παράγραφοι 220-230), η οποία το οδήγησε να κρίνει ως αποδεδειγμένο ότι οι κκ. Y. Z., M. A. και N. H. (άλλως Nagib H.)¹²² έφθασαν επίσης στο λιμάνι της Ανκόνα.

232. Στην συνέχεια, υπενθυμίζει τις αρχές οι οποίες παρατίθενται, σε ό,τι αφορά την έμμεση επαναπροώθηση, στις πιο πάνω αναφερόμενες αποφάσεις *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* και *Hirsi Jamaa και λοιποί* (§§ 338-343 και §§ 146-148 αντίστοιχα). Το Κράτος που προβαίνει στην επαναπροώθηση είναι υπεύθυνο να εξασφαλίσει, ακόμη και μέσα στο πλαίσιο του συστήματος του Δουβλίνου, ότι η χώρα προορισμού προσφέρει επαρκείς εγγυήσεις που επιτρέπουν να αποφευχθεί η απέλαση του ενδιαφερομένου προσώπου προς την χώρα προέλευσής του χωρίς αξιολόγηση των κινδύνων που αυτό διατρέχει.

233. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο έχει ήδη διαπιστώσει μία παραβίαση εκ μέρους της Ελλάδας του άρθρου 13 της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της Σύμβασης, εξαιτίας της έλλειψης πρόσβασης στην διαδικασία χορήγησης ασύλου και του κινδύνου απέλασης των προσφευγόντων προς το Αφγανιστάν, όπου θα μπορούσαν να υποστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση.

234. Σε ό,τι αφορά την ευθύνη της Ιταλίας, η οποία απορρέει από την επαναπροώθηση των προσφευγόντων προς την Ελλάδα, το Δικαστήριο δεν βλέπει βάσιμους λόγους για να αποστεί από τα συμπεράσματα στα οποία είχε καταλήξει στην πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* (§§ 344-359) ως προς το Βέλγιο. Επιπλέον, ενώ στην απόφαση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* (το αυτό) το Δικαστήριο είχε παρά ταύτα διαπιστώσει ότι ο προσφεύγων είχε τύχει διαφόρων μορφών ατομικής εξέτασης της κατάστασής του εκ μέρους των βελγικών αρχών και παρακολούθησης της τελευταίας μετά την επαναπροώθησή του προς την Ελλάδα, τίποτε παρόμοιο δεν έχει αποδειχθεί στην παρούσα υπόθεση, όπου οι προσφεύγοντες έπεσαν θύματα συλλογικών απελάσεων.

¹²¹ Ο αναφερόμενος στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγων με τον αριθμό 4.

¹²² Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 18, 28 και 33.

235. Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης ως προς τους R. K., Y. Z., M. A. και N. H. (άλλως N. H.)¹²³. Λαμβανομένου υπόψη του συμπεράσματος αυτού και των περιστάσεων της υπόθεσης, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν συντρέχει λόγος εξέτασης των παραπόνων των προσφευγόντων υπό το πρίσμα του άρθρου 2.

Γ. Επί της επικαλούμενης παραβίασης του άρθρου 13 της Σύμβασης, σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 και 3 της Σύμβασης και 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4 εξαιτίας της έλλειψης πρόσβασης στην διαδικασία χορήγησης ασύλου ή σε οποιοδήποτε άλλο ένδικο μέσο στο λιμάνι της Ανκόνα.

1. Η θέση των διαδίκων

236. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται επίσης διότι δεν είχαν πρόσβαση σε μία πραγματική προσφυγή για να διατυπώσουν τις αιτιάσεις τους τις ελκόμενες τόσο από το άρθρο 2 όσο και από το άρθρο 3 της Σύμβασης, εξαιτίας των κινδύνων που θα διέτρεχαν σε περίπτωση επαναπροώθησης (άμεσης ή έμμεσης) προς το Αφγανιστάν, καθώς και από το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4. Επικαλούνται το άρθρο 13 της Σύμβασης, καταγγέλλοντας την απουσία επαφών με δικηγόρο και διερμηνέα με την ευκαιρία της αναγνώρισής τους και της απέλασής τους από την Ιταλία.

237. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί την θέση αυτή. Υποστηρίζει ότι, καταρχήν, η Σύμβαση δεν υποχρεώνει τα Κράτη να θέτουν τα άτομα που εισέρχονται παράνομα μέσα στο έδαφός τους σε επαφή με δικηγόρους ή διερμηνείς. Διευκρινίζει εν τούτοις ότι, στην πράξη, τα άτομα που αποτελούν το αντικείμενο μιας διαδικασίας αναγνώρισης από την αστυνομία των συνόρων τίθενται τακτικά σε επαφή με τους εκπροσώπους του CIR οι οποίοι, κατ'αυτήν, είναι ικανοί να τους παρέχουν πληροφορίες και υποστήριξη για την διαδικασία χορήγησης ασύλου.

238. Οι τρίτοι παρεμβαίνοντες επαναλαμβάνουν τις παρατηρήσεις που διατυπώνονται στο πεδίο του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4. Εκτιμούν, ειδικότερα, ότι οι επαναπροωθήσεις που λαμβάνουν χώρα στα ιταλικά λιμάνια της Αδριατικής εμποδίζουν τα άτομα τα οποία έρχονται από την Ελλάδα να λαμβάνουν τις κατάλληλες πληροφορίες, γεγονός που τους στερεί από την πραγματική δυνατότητα να ζητήσουν άσυλο και, επομένως, από οποιοδήποτε δικονομικό και ουσιαστικό δικαίωμα.

¹²³ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

(α) Επί του παραδεκτού

239. Το Δικαστήριο θεωρεί αυτό το τμήμα της προσφυγής θέτει πολύπλοκα νομικά και πραγματικά ζητήματα τα οποία μπορούν να κριθούν μόνον μετά από εξέταση επί της ουσίας. Έπεται ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης. Δεδομένου ότι δεν σημειώνεται κάποιος λόγος απαραδέκτου, πρέπει να κηρυχθεί παραδεκτή.

(β) Επί της ουσίας

240. Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει πιο πάνω ότι οι φόβοι των προσφευγόντων στο πεδίο του άρθρου 3, σε περίπτωση άμεσης ή έμμεσης επαναπροώθησης προς το Αφγανιστάν, δεν στερούνταν βάσης (πιο πάνω παράγραφος 180).

Επίσης, μόλις κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συλλογική επαναπροώθηση της οποίας οι προσφεύγοντες απετέλεσαν το αντικείμενο στο λιμάνι της Ανκόνα συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4.

Τα παράπονα που προβάλλονται από τους προσφεύγοντες στα σημεία αυτά ήσαν επομένως «υπερασπίσιμα» για τους σκοπούς του άρθρου 13 της Σύμβασης.

241. Σε ό,τι αφορά τις απαιτήσεις που απορρέουν από την διάταξη αυτή, το Δικαστήριο παραπέμπει στην πιο πάνω παρατιθέμενη ανάλυση ως προς τις προϋποθέσεις μιας πραγματικής και αποτελεσματικής πρόσβασης στην διαδικασία χορήγησης ασύλου (πιο πάνω παράγραφοι 183 και 184).

242. Επίσης, το Δικαστήριο έχει ήδη σημειώσει πιο πάνω, στο πεδίο του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4 ότι, αντιθέτως προς τα λεγόμενα της Κυβέρνησης, στο λιμάνι της Ανκόνα οι προσφεύγοντες παραδόθηκαν αμέσως από τις συνοριακές αρχές στους κυβερνήτες των φέρυ-μπόουτ και αυτοί δεν είχαν ποτέ πρόσβαση σε διερμηνέα ή σε υπαλλήλους που θα μπορούσαν να τους παρέξουν τις ελάχιστες αναγκαίες πληροφορίες αναφορικά με το δικαίωμα ασύλου και την σχετική διαδικασία. Εν προκειμένω, υφίσταται ένας προφανής σύνδεσμος μεταξύ των συλλογικών απελάσεων των οποίων οι προσφεύγοντες απετέλεσαν αντικείμενο στο λιμάνι της Ανκόνα και του γεγονότος ότι αυτοί εμποδίστηκαν στην ουσία από το να ζητήσουν άσυλο ή να έχουν πρόσβαση σε οποιαδήποτε άλλη εθνική διαδικασία που να ικανοποιεί τις απαιτήσεις του άρθρου 13.

243. Επομένως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι υπήρξε επίσης παραβίαση του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της Σύμβασης και με το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4. Λαμβανομένου υπόψη του συμπεράσματος αυτού και των περιστάσεων της υπόθεσης, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν συντρέχει λόγος εξέτασης των παραπόνων των προσφευγόντων υπό το πρίσμα του άρθρου 2.

Δ. Άλλες αιτιάσεις

244. Στο πεδίο του άρθρου 34, οι προσφεύγοντες καταγγέλλουν την απουσία επαφών με έναν δικηγόρο και έναν διερμηνέα με την ευκαιρία της αναγνώρισής τους και της απέλασής τους από την Ιταλία, η οποία τους στέρησε *de facto* από την δυνατότητα να φέρουν και να υποστηρίξουν την υπόθεσή τους ενώπιον του Δικαστηρίου.

245. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί την θέση αυτή.

246. Το Δικαστήριο, διαπιστώνοντας ότι η αιτίαση αυτή δεν προσκρούει σε κάποιον από τους λόγους απαραδέκτου που αναφέρονται στο άρθρο 35 § 3 της Σύμβασης, την κηρύσσει παραδεκτή.

Εν τούτοις, λαμβανομένων υπόψη των συμπερασμάτων στα οποία έχει αχθεί στο πεδίο του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της Σύμβασης και με το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4, καθώς και των υποκειμένων λόγων τους, εκτιμά ότι, εν προκειμένω, δεν συντρέχει λόγος χωριστής εξέτασης των αιτιάσεων των προσφευγόντων στο πεδίο του άρθρου 34 της Σύμβασης.

247. Επικαλούμενοι επίσης το άρθρο 3 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι απετέλεσαν το αντικείμενο κακομεταχείρισης εκ μέρους της ιταλικής αστυνομίας και των πληρωμάτων των πλοίων που τους επανέφεραν στην Ελλάδα.

248. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί την θέση αυτή, υπογραμμίζοντας ότι οι προσφεύγοντες δεν υπέβαλαν στο Δικαστήριο το παραμικρό αποδεικτικό στοιχείο της επικαλούμενης κακομεταχείρισης. Η διαθέσιμη φωτογραφική τεκμηρίωση, για παράδειγμα, δεν έχει καμία σχέση με την κακομεταχείριση την οποία καταγγέλλουν.

249. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, όπως και με τις καταγγελίες τους κατά των ελληνικών αρχών (πιο πάνω παράγραφοι 188-191), οι προσφεύγοντες δεν δίνουν το παραμικρό στοιχείο ή την παραμικρή διευκρίνιση αναφορικά με την κακομεταχείριση που καταλογίζεται εδώ στην Ιταλία. Δεν έχει στην διάθεσή του ούτε αποδείξεις που

να επιτρέπουν την στοιχειοθέτηση των καταγγελλομένων. Εν ολίγοις, η αιτίαση αυτή στερείται οποιασδήποτε υποστήριξης.

Επομένως, η παρούσα αιτίαση είναι προδήλως αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 3 α) και 4 της Σύμβασης.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

250. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Έναντι της Ιταλίας

251. Οι προσφεύγοντες δεν υπέβαλαν την αίτησή τους για δίκαιη ικανοποίηση έναντι της Ιταλίας εντός της προθεσμίας που τους είχε τεθεί και η οποία έληγε στις 26 Οκτωβρίου 2009, και τούτο παρά το γεγονός ότι, με μία επιστολή που εστάλη στην πληρεξούσιό τους στις 15 Σεπτεμβρίου 2009, τους είχε επιστηθεί η προσοχή στο άρθρο 60 του κανονισμού του Δικαστηρίου, το οποίο ορίζει ότι οποιαδήποτε αίτηση δίκαιης αποζημίωσης στην βάση του άρθρου 41 της Σύμβασης πρέπει να υποβληθεί εντός της ταχθείσας για την παρουσίαση των εγγράφων παρατηρήσεων επί της ουσίας προθεσμίας, μαζί με αυτές ή σε χωριστό έγγραφο.

Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν συντρέχει λόγος επιδίκασης ποσού στην βάση του άρθρου 41 σε βάρος της Ιταλίας (*Willekens κατά Βελγίου*, αριθ. 50859/99, § 27, 24 Απριλίου 2003, *Ουζούνογλου κατά Ελλάδας*, αριθ. 32730/03, § 45, 24 Νοεμβρίου 2005, και *Alexandre κατά Πορτογαλίας*, αριθ. 33197/09, § 63, 20 Νοεμβρίου 2012).

B. Έναντι της Ελλάδας

1. Ζημία

252. Οι προσφεύγοντες δεν υπέβαλαν έναντι της Ελλάδας οποιοδήποτε αίτημα σχετικό με οποιαδήποτε τυχόν ηθική βλάβη ή υλική ζημία, περιοριζόμενοι να επαναλάβουν, με την ευκαιρία της διαβίβασης των παρατηρήσεών τους επί της

ουσίας της υπόθεσης έναντι της χώρας αυτής, τις εκπροθέσμως υποβληθείσες αξιώσεις έναντι της Ιταλίας.

Επομένως, το Δικαστήριο θεωρεί ότι δεν συντρέχει λόγος επιδίκασης κάποιου ποσού για την αιτία αυτή σε βάρος της Ελλάδας.

2. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

253. Οι προσφεύγοντες ζητούν την καταβολή των εξόδων στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου, ύψους 15.352,93 ευρώ.

254. Η εναγόμενη κυβέρνηση δεν διατύπωσε παρατηρήσεις ως προς το ζήτημα αυτό.

255. Σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων μπορεί να επιτύχει την καταβολή των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του μόνον στο μέτρο που αποδεικνύεται το πραγματικό και η αναγκαιότητά τους καθώς και ο εύλογος χαρακτήρας του ύψους τους.

Επίσης, το Δικαστήριο δεν μπορεί να κάνει δεκτά τα αιτήματα για έξοδα και δικαστική δαπάνη παρά μόνον αν αυτά σχετίζονται με τις παραβιάσεις που διαπιστώθηκαν από το ίδιο: οφείλει να τα απορρίψει, αν αυτά αφορούν αιτιάσεις οι οποίες δεν κατέληξαν σε διαπίστωση μιας παραβίασης ή αιτιάσεις που κηρύχθηκαν απαράδεκτες (βλέπε το άρθρο 60 του κανονισμού και τις πρακτικές οδηγίες που αφορούν την κατάθεση του αιτήματος δίκαιης ικανοποίησης).

256. Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των εγγράφων στην διάθεσή του και των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξε ως προς την Ελλάδα, το Δικαστήριο εκτιμά εύλογο ένα ποσό 5.000 ευρώ για την διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και το επιδικάζει από κοινού στους προσφεύγοντες.

3. Τόκοι υπερημερίας

257. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ

1. *Αποφασίζει* να διαγράψει την προσφυγή από το πινάκιο ως προς τους κκ. Α. S., N.R., S. A. K., A. N., H. Y., A. E., A. R., M.H.E., A. A., A. A.K., M. M., M. S. M., A. R., R.R., S.S.A., M.I. S.H., M. S. A., M. R., A.M.A., G. A. O., B.

M.T., N. K., A. R., F., N.M. Y., S. C., R.W., M. A. S., Z. A., A. H. H., F.A. και H. N.¹²⁴.

2. *Συνενώνει με την εξέταση της ουσίας την προκατακτική ένσταση μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων που προβλήθηκε από την ελληνική κυβέρνηση και την απορρίπτει.*
3. *Κηρύσσει παραδεκτή την αιτίαση των κκ. R. K., Y. Z., M.A. και N. H. (άλλως N. H.)¹²⁵, την ελκόμενη από το άρθρο 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της Σύμβασης, κατά της Ελλάδας.*
4. *Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση εκ μέρους της Ελλάδας του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της Σύμβασης ως προς τους κκ. R. K., Y. Z., M.A. και N.H. (άλλως N. H.)¹²⁶.*
5. *Κηρύσσει το υπόλοιπο της προσφυγής απαράδεκτο έναντι της Ελλάδας.*
6. *Κηρύσσει παραδεκτή την αιτίαση των κκ. R. K., Y. Z., M.A. και N.Heideri (άλλως N. H.)¹²⁷, την ελκόμενη από το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4, κατά της Ιταλίας.*
7. *Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση εκ μέρους της Ιταλίας του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4 ως προς τους κκ. R. K., Y. Z., M. A. και N.Heideri (άλλως N. H.)¹²⁸.*
8. *Κηρύσσει παραδεκτές τις αιτιάσεις των κκ. R. K., Y.Z., M. A. και N. Heideri (άλλως N. H.)¹²⁹, τις ελκόμενες από τα άρθρα 2 και 3 της Σύμβασης, εξαιτίας της προώθησής τους στην Ελλάδα παρά τις ελλείψεις της διαδικασίας χορήγησης ασύλου στην χώρα αυτή.*
9. *Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση εκ μέρους της Ιταλίας του άρθρου 3 ως προς τους κκ. R. K., Y.Z., M.A. και N. H. (άλλως N. H.)¹³⁰, εξαιτίας του*

¹²⁴ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 34 και 35.

¹²⁵ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

¹²⁶ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

¹²⁷ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

¹²⁸ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

¹²⁹ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

¹³⁰ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

γεγονότος ότι, προωθώντας τους στην Ελλάδα, οι ιταλικές αρχές εξέθεσαν τους προσφεύγοντες σε κινδύνους προκύπτοντες από τις ελλείψεις της διαδικασίας χορήγησης ασύλου στην χώρα αυτή.

10. *Κηρύσσει παραδεκτή την αιτίαση των κκ. R. K., Y. Z., M. A. και N.H. (άλλως N. H.)¹³¹, την αιτίαση, κατά της Ιταλίας, του άρθρου 13 σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 και 3 της Σύμβασης και 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4, εξαιτίας της απουσίας πρόσβασης στην διαδικασία χορήγησης ασύλου ή σε οποιοδήποτε άλλο ένδικο μέσο στο λιμάνι της Ανκόνα.*
11. *Αποφαίνεται ότι υπήρξε παραβίαση εκ μέρους της Ιταλίας του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της Σύμβασης και 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 4 ως προς τους κκ. R.K., Y. Z., M.A. και N. H., άλλως N. H.¹³²*
12. *Κηρύσσει παραδεκτή την αιτίαση των κκ. κκ. R. K., Y. Z., M. A. και N.H. (άλλως N. H.)¹³³, την ελκόμενη, κατά της Ιταλίας, του άρθρου 34 της Σύμβασης (πιο πάνω παράγραφος 251).*
13. *Αποφαίνεται ότι δεν συντρέχει λόγος εξέτασης των αιτιάσεων των κκ. R.K., Y.Z., M.A. και N.H. (άλλως N.H.)¹³⁴ υπό το πρίσμα του άρθρου 2 της Σύμβασης, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με το άρθρο 13 της Σύμβασης, ή του άρθρου 34 της Σύμβασης.*
14. *Κηρύσσει το υπόλοιπο της προσφυγής απαράδεκτο έναντι της Ιταλίας.*
15. *Αποφαίνεται ότι*
 - (α) Η Ελλάδα πρέπει να καταβάλει στους κκ. R. K., Y. Z., M. A. και N.H. (άλλως N. H.)¹³⁵ από κοινού, εντός τριών μηνών από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη δυνάμει του άρθρου 44 § 2 της Σύμβασης, 5.000 EUR (πέντε χιλιάδες ευρώ) πλέον οποιοδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο από τους προσφεύγοντες, για έξοδα και δικαστική δαπάνη,

¹³¹ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

¹³² Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

¹³³ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

¹³⁴ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

¹³⁵ Οι αναφερόμενοι στον συνημμένο στην παρούσα κατάλογο προσφεύγοντες με τους αριθμούς 4, 18, 28 και 33.

β) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

16. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 21 Οκτωβρίου 2014 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Stanley Naismith

Γραμματέας

(υπογραφή)

Işıl Karakaş

Πρόεδρος

Στην παρούσα απόφαση έχει επισυναφθεί, σύμφωνα με τα άρθρα 45 § 2 της Σύμβασης και 74 § 2 του κανονισμού, την παρουσίαση της συγκλίνουσας γνώμης του Δικαστή Lemmens.

A.I.K.

S.H.N.

ΣΥΓΚΛΙΝΟΥΣΑ ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ LEMMENS

1. Είμαι σύμφωνος με τους συναδέλφους μου σε όλα τα σημεία του διατακτικού. Με λύπη μου εν τούτοις, δεν μπορώ να συνταχθώ με το σκεπτικό που οδηγεί στην υιοθέτηση του σημείου 2 του διατακτικού, το οποίο αφορά την ένσταση της μη εξάντλησης των ενδίκων μέσων που προβλήθηκε από την ελληνική κυβέρνηση.

Έχω συνείδηση του γεγονότος ότι η διαφωνία μου με την πλειοψηφία αφορά μία καθαρά τυπική πλευρά της απόφασης. Δεδομένου ότι το ζήτημα προκύπτει, με την μία ή με την άλλη μορφή, σε πολλές υποθέσεις, εκτιμώ ωστόσο χρήσιμο να του αφιερώσω μία χωριστή γνώμη.

2. Στις παρατηρήσεις της 29 Σεπτεμβρίου 2009, η ελληνική κυβέρνηση προέβαλε μία ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής, ελκόμενη από το γεγονός ότι κανείς από τους προσφεύγοντες δεν είχε υποβάλει τις επικαλούμενες ενώπιον του Δικαστηρίου αιτιάσεις στην αξιολόγηση μιας οποιασδήποτε εθνικής αρχής (παράγραφος 121 της απόφασης).

Αν και η ελληνική κυβέρνηση δεν ανέφερε ρητώς σε ποιες αιτιάσεις αναφερόταν η ένσταση, από την ανάπτυξη της τελευταίας στις πιο πάνω παρατηρήσεις προκύπτει ότι αυτή σχετιζόταν με τους ισχυρισμούς για κακομεταχείριση εκ μέρους των ελληνικών αρχών. Η ένσταση αφορούσε συνεπώς τις αιτιάσεις τις ερειδόμενες *επί των άρθρων 2 και 3 της Σύμβασης*.

3. Δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες παραπονούνται επίσης για παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με τα άρθρα 2 και 3, το Δικαστήριο θεωρεί ομόφωνα ότι υπάρχει στενή σχέση μεταξύ της θέσης της Κυβέρνησης επί της ένστασης της ελκόμενης από την μη εξάντληση των εσωτερικών ενδίκων μέσων (άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης) και του βασίμου των αιτιάσεων που διατυπώθηκαν από τους προσφεύγοντες στο πεδίο του άρθρου 13. Γι' αυτόν τον λόγο το «Δικαστήριο εκτιμά ότι συντρέχει λόγος συνένωσης της ένστασης αυτής με την κρίση *επί της ουσίας*.» (παράγραφος 123 της απόφασης).

Κατά την άποψή μου, θα ήταν προτιμότερο να προσδιοριστεί το εύρος αυτής της τελευταίας διατύπωσης. Την αντιλαμβάνομαι ως έχουσα την έννοια ότι η ένσταση η οποία αφορά *τα άρθρα 2 και 3* συνενώνεται με την εξέταση της βασιμότητας των αιτιάσεων των ερειδομένων *επί του άρθρου 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με τα*

άρθρα 2 και 3 (συγκρίνετε, προς την ίδια αυτή κατεύθυνση, *M.S.S. κατά του Βελγίου και της Ελλάδας* [GC], αριθ. 30696/09, § 336, CEDH 2011).

4. Αφού συνένωσε την ένσταση του παραδεκτού με την εξέταση της βασιμότητας, το Δικαστήριο προβαίνει σε έναν νομικό χαρακτηρισμό των πραγματικών περιστατικών των υποκειμένων των αιτιάσεων που στρέφονται κατά της Ελλάδας. Σε ό,τι αφορά τις αιτιάσεις που σχετίζονται με την επαναπροώθηση των προσφευγόντων προς το Αφγανιστάν ελλείπει πρόσβασης στην διαδικασία χορήγησης ασύλου στην πράξη, αποφασίζει να εξετάσει τις αιτιάσεις αυτές υπό το πρίσμα του μόνου άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 (παράγραφος 140 της απόφασης). Έτσι, δεν εξετάζει τις αιτιάσεις αυτές υπό το πρίσμα των άρθρων 2 και 3.

Το Δικαστήριο προσθέτει ότι δεν υπάρχει λόγος να τοποθετηθεί ούτε στο πεδίο του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 2 (το αυτό).

5. Αυτός ο χαρακτηρισμός των πραγματικών περιστατικών και των αιτιάσεων με οδηγεί να διαπιστώσω ότι, σε ό,τι αφορά τις προαναφερόμενες αιτιάσεις, η ένσταση σχετικά με τις αιτιάσεις *τις ερειδόμενες επί των άρθρων 2 και 3 της Σύμβασης*, κατέστη άνευ αντικειμένου.

Η διαπίστωση αυτή πρέπει επομένως να οδηγήσει υποχρεωτικά στην απόρριψη της ένστασης αυτής. Σε αυτήν την βάση στηρίχθηκα για να ψηφίσω υπέρ του δεύτερου τμήματος του σημείου 2 του διατακτικού (απόρριψη της ένστασης).

6. Η πλειοψηφία δεν ακολουθεί την ίδια λογική.

Έχοντας αποφασίσει, τουλάχιστον σιωπηρά, ότι συντρέχει λόγος να μην τοποθετηθεί στο πεδίο των *άρθρων 2 και 3* της Σύμβασης, εκτιμά αναγκαίο να αποφανθεί και πάλι επί του βασίμου της σχετικής ένστασης. Πράγματι, αφού κατέληξε σε μία παραβίαση του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 3, θεωρεί ότι «έπεται ότι δεν μπορεί να καταλογιστεί στους προσφεύγοντες ότι δεν εξήντλησαν τα εσωτερικά ένδικα μέσα και συνεπώς η προκαταρκτική ένσταση της ελληνικής κυβέρνησης στο πεδίο αυτό πρέπει να απορριφθεί» (παράγραφος 181 της απόφασης). Κατά την ταπεινή άποψή μου, το σκεπτικό αυτό είναι αντιφατικό.

Μήπως η πλειοψηφία επιθυμεί να πει ότι η προκαταρκτική ένσταση αφορά (και) τις αιτιάσεις *τις ερειδόμενες επί του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 3*, δηλαδή τις αιτιάσεις που το Δικαστήριο κηρύσσει βάσιμες; Αν αυτό ισχύει, αναρωτιέμαι ποιο θα μπορούσε να είναι το εύρος μιας τέτοιας ένστασης. Πώς θα μπορούσε η ελληνική κυβέρνηση να υποστηρίξει ότι οι προσφεύγοντες όφειλαν να έχουν παραπονεθεί ενώπιον των εθνικών αρχών διότι δεν είχαν κάποιο εσωτερικό

ένδικο μέσο στην διάθεσή τους, δηλαδή ότι αυτοί όφειλαν να έχουν εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα προκειμένου να παραπονεθούν για την αδυναμία να έχουν πρόσβαση σε τέτοια ένδικα μέσα;

Δεν κατανοώ την λογική της πλειοψηφίας.

7. Το πρόβλημα που περιέγραψα οφείλεται στον τρόπο με τον οποίο το Δικαστήριο χειρίζεται τις ενστάσεις μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Μου φαίνεται ότι στο σημείο αυτό οι αποφάσεις μας στερούνται μερικές φορές κάποιας ακρίβειας. Μία ένσταση συνδέεται αναγκαστικά με μία ή περισσότερες αιτιάσεις (ακόμη και με το σύνολο των αιτιάσεων και συνεπώς με ολόκληρη την προσφυγή). Κατά την άποψή μου, θα ήταν σκόπιμο να διευκρινίζεται κάθε φορά το εύρος της ένστασης.

Αν το Δικαστήριο αποφασίζει να συνενώσει την ένσταση της μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων με την εξέταση της βασιμότητας της αιτίασης της ερειδόμενης στην παραβίαση του άρθρου 13, θα πρέπει πρώτα να εξετάζει αυτήν την αιτίαση (και όχι τις αιτιάσεις που στηρίζονται στην παραβίαση άλλων άρθρων της Σύμβασης), και στην συνέχεια να εξάγει τα συμπεράσματα σχετικά με την ένσταση του απαραδέκτου αναφορικά με τις άλλες αιτιάσεις. Τέλος, αν απορρίψει την ένσταση, μπορεί τότε να συνεχίσει με την εξέταση της βασιμότητας των άλλων αιτιάσεων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αρ.	Επώνυμο	Όνομα	Υπηκοότητα
1	S....		Αφγανική
2			Αφγανική
3			Αφγανική
4			Αφγανική
5			Αφγανική
6			Αφγανική
7			Αφγανική
8			Αφγανική
9			Αφγανική
10			Αφγανική
11			Αφγανική
12			Αφγανική
13			Αφγανική
14			Αφγανική
15			Αφγανική
16			Αφγανική
17			Αφγανική
18			Αφγανική
19			Αφγανική
20			Αφγανική
21			Σουδανική
22			Ερυθραϊκή
23			Σουδανική
24			Αφγανική
25			Αφγανική
26			Αφγανική
27			Αφγανική
28			Αφγανική
29			Αφγανική
30			Αφγανική
31			Αφγανική
32			Αφγανική
33			Αφγανική
34			Αφγανική
35			Αφγανική